

Załącznik do Uchwały LXXVII/543/2023

RADY MIEJSKIEJ w ŁOWICZU

z dnia 22 czerwca 2023 r.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych do 2026 roku dla Gminy Miasto Łowicz

Łowicz, 2023 r.

Spis treści

I. Wprowadzenie.....	4
1. Wstęp.....	4
2. Proces opracowywania Strategii	5
2.1 Metodyka	5
3. Podstawy prawne opracowania strategii	6
4. Spójność z dokumentami strategicznymi	7
4.1 Międzynarodowe i ogólnokrajowe dokumenty strategiczne	8
4.2 Regionalne i lokalne samorządowe dokumenty strategiczne	11
II. Charakterystyka miasta	13
1. Podstawowe informacje o Łowiczu	13
2. Diagnoza społeczna społeczności lokalnej Miasta Łowicza	14
2.1 Struktura demograficzna Łowicza	14
2.2 Demograficzno-społeczne konsekwencje spadku liczby ludności	17
3. Charakterystyka sytuacji gospodarczej Łowicza	20
4. Gospodarka mieszkaniowa i komunalna.....	24
5. Pomoc Społeczna	27
6. Usługi publiczne na terenie miasta Łowicza.....	37
6.1 Oświata	37
6.2 Służba zdrowia.....	39
6.3 Bezpieczeństwo publiczne	40
7. Lokalne bezpieczeństwo energetyczne	42
8. Organizacje pozarządowe	48
9. Obywatele Ukrainy na terenie miasta Łowicza.....	50
III. Problemy społeczne według mieszkańców Łowicza	53
IV. Obszary strategiczne.....	60
1. Wsparcie rodziny.....	60
2. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	64
3. Opieka nad osobami starszymi i przewlekle chorymi.....	67
4. Wsparcie osób niepełnosprawnych	71
5. Wsparcie osób starszych	77
6. Zdrowie psychiczne.....	81
7. Bezrobocie i bierność zawodowa	87
8. Wsparcie osób bezdomnych.....	89

9. Przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii	91
V. Analiza SWOT.....	93
VI. Wizja i misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	98
VII. Cele strategiczne i cele operacyjne	100
VIII. Realizacja strategii.....	119

I. Wprowadzenie

1. Wstęp

Niniejszy dokument został przygotowany z uwagi na wygaśnięcie okresu obowiązywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miasto Łowicz na lata 2016–2020. W celu opracowania strategii Zarządzeniem Nr 10/2020 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu z dnia 29.09.2020 r. został powołany Zespół do spraw opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miasto Łowicz do 2026 roku. Opracowanie strategii przypadło w niezwykle trudnym okresie związanym z rozprzestrzenieniem się choroby COVID-19 oraz brakiem aktualnej wojewódzkiej strategii w zakresie polityki społecznej. W 2020 r. przeprowadzono badania ankietowe z mieszkańcami oraz zgromadzono niezbędne dane statystyczne. W związku z pojawieniem się kolejnego wyzwania jakim była wojna wywołana agresją Rosji na Ukrainę i związany z nim napływ uchodźców, a także wywołany tym kryzys na rynku paliw dokonano korekty Strategii o dane dotyczące sytuacji uchodźców z Ukrainy oraz bezpieczeństwa energetycznego na terenie Gminy Miasto Łowicz.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych do 2026 roku dla Gminy Miasto Łowicz jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie Gminy Miasto Łowicz. Planowaniem strategicznym objęto następujące obszary polityki społecznej:

- wspieranie rodziny,
- wsparcie osób niepełnosprawnych i starszych,
- zdrowie psychiczne,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- wsparcie osób bezdomnych,
- promocję zatrudnienia, reintegrację zawodową i społeczną osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- uzależnienia.

Wyróżnione kwestie nie mają charakteru rozłącznego – cechą charakterystyczną są wzajemne powiązania, zarówno w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego, jak i na płaszczyźnie podmiotowej. Współwystępowanie u beneficjentów pomocy różnych problemów społecznych nakłada na realizatorów polityki społecznej konieczność

uwzględniania adekwatnych instrumentów pomocowych. Świadomość przenikania się perspektyw problemowych nakazuje uznać, iż w rozwiązywanie problemów społecznych powinni zostać zaangażowani zarówno przedstawiciele sektora publicznego, jak również przedstawiciele sektora pozarządowego oraz pozostali członkowie wspólnoty samorządowej Gminy Miasta Łowicza.

2. Proces opracowywania Strategii

2.1 Metodyka

W związku z wymaganiami stawianymi przed samorządami przy opracowywaniu strategii rozwiązywania problemów społecznych, przedstawiciele władzy samorządowej dostrzegają potrzebę partycypacji społecznej, czyli uspołecznienia procesów decyzyjnych poprzez zwiększenie zaangażowania i roli obywateli dla budowania współpracy i zapewnienia warunków udziału w życiu publicznym. W celu uzyskania możliwie pełnego obrazu problemów społecznych przyjęto założenie, że proces planowania strategicznego powinien zostać uzupełniony o badania społeczne. Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej przeprowadzili badania wśród wybranych grup mieszkańców Łowicza oraz w Szkołach Podstawowych, Liceach, Technikach i Szkołach Branżowych z terenu miasta.

Przyjęto założenie, że proces diagnostyczny oraz wypracowanie celów i priorytetowych kierunków rozwiązywania problemów społecznych w dziedzinach planowania strategicznego nastąpi z wykorzystaniem:

1. obowiązujących programów w dziedzinach objętych planowaniem strategicznym;
2. założeń do budowy programów w dziedzinach planowania strategicznego, w sytuacji kiedy w dziedzinie objętej planowaniem strategicznym nie funkcjonuje program;
3. równoległe opracowywanych programów w dziedzinach planowania strategicznego.

Zgodnie z przyjętym założeniem prace podjęto w dwóch podstawowych trybach, w odniesieniu do poszczególnych dziedzin planowania:

1. analiza źródeł zastanych w dziedzinach, w których obowiązują programy lub założenia do ich budowy, tj.:
  - wspieranie rodziny,
  - wsparcie osób niepełnosprawnych i starszych,
  - przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
  - promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu.

2. równoległe opracowywanie programów w dziedzinach, w których nie istnieją programy, tj.:
  - wsparcie osób bezdomnych,
  - wsparcie osób mających problemy z zapewnieniem opieki dzieciom i rodzicom,
  - zdrowie psychiczne.

3. Podstawy prawne opracowania strategii

Zgodnie z art. 16 b ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej – gmina i powiat opracowują strategię rozwiązywania problemów społecznych, która zawiera w szczególności:

1. diagnozę sytuacji społecznej;
2. prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
3. określenie: celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii, ram finansowych oraz wskaźników realizacji działań.

Jednocześnie:

1. art. 17 ust. 1 pkt 1) ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej stanowi, że do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.
2. art. 19 pkt 1) ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej stanowi, że do zadań własnych powiatu należy: opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.

Zgodnie z art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej za koordynację realizacji Strategii odpowiedzialny jest ośrodek pomocy społecznej.

Poza przywołaną podstawą prawną do opracowania i realizacji Strategii, poszczególne obszary planowania strategicznego podlegają innym regulacjom normatywnym, jak:

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
2. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,

3. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
5. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
6. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
7. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
8. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
9. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
10. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
11. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
12. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
13. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
14. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
15. Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3,
16. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionych do alimentów.

4. Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miasto Łowicz jest konstruowana zgodnie z dokumentami strategicznymi i programowymi funkcjonującymi na poziomie europejskim i krajowym: ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym oraz gminnym. Celem takiej konstrukcji jest spójne podejście do procesu programowania w odniesieniu do relacji Strategii z programami szerszego zasięgu. W praktyce oznacza to, że długo i średniookresowe programy operacyjne i strategiczne na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie Unii Europejskiej. Z kolei na poziomie lokalnym programy operacyjne i strategie rozwoju stanowią głównie długo i średniookresowe plany wykonawcze dla polityk formułowanych na poziomie krajowym. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z funduszy Unii Europejskiej.

W związku z powyższym Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miasto Łowicz do 2026 roku pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi takimi jak:

- Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji
- Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030,
- Strategia w zakresie polityki społecznej województwa łódzkiego do 2030 roku,
- Strategia Rozwoju Miasta Łowicza na lata 2015-2023.

4.1 Międzynarodowe i ogólnokrajowe dokumenty strategiczne

Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju

Jest przyjętym przez Organizację Narodów Zjednoczonych programem działań, definiującym model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Nowa wizja rozwoju nakreślona w Agendzie koncentruje się na pięciu wielkich zmianach transformacyjnych określonych, jako zasada 5P:

- *Ludzie (People)* – docieranie do grup wykluczonych, tworzenie możliwości i warunków korzystania z powszechnych praw człowieka i osiągnięć gospodarczych przez wszystkich ludzi, zagwarantowania równego dostępu do zasobów ekonomicznych, podstawowych usług, ziemi, zasobów naturalnych, technologii i finansów.
- *Planet (Planet)* – tworzenie trwałych podstaw zrównoważonego rozwoju poprzez zintegrowanie gospodarczych, społecznych i środowiskowych aspektów rozwoju, zbudowanie modelu rozwoju, który będzie sprzyjał wzrostowi gospodarczemu i większemu włączeniu społecznemu oraz racjonalnie wykorzystywał zasoby środowiska naturalnego, a poprzez to osiąganie lepszej jakości życia oraz rozwiązywanie problemu ubóstwa.
- *Dobrobyt (Prosperity)* – przekształcanie gospodarek sprzyjające tworzeniu miejsc pracy i zapewnieniu inkluzywnego rozwoju, w tym przestawienie się na zrównoważone modele konsumpcji i produkcji, przy wykorzystaniu nowych

technologii i potencjału biznesu, zapewnienie dostępu do dobrej edukacji, opieki zdrowotnej, czystej wody, elektryczności, transportu, telekomunikacji, ułatwianie podejmowania działalności gospodarczej, inwestowania, wymiany handlowej; zintensyfikowanie zrównoważonego rozwoju miast.

- Pokój (*Peace*) – budowanie pokoju oraz skutecznych, sprawiedliwych, otwartych i odpowiedzialnych instytucji gwarantujących wzmocnienie roli prawa, włączenie społeczne i współdecydowanie, wzmocnienie roli i odpowiedzialności instytucji, które powinny wspierać rządy prawa, prawo własności, wolność słowa i mediów, wolność polityczną, dostęp do sprawiedliwości, niedyskryminowanie kogokolwiek.
- Partnerstwo (*Partnership*) – nowe globalne partnerstwo polegające na solidarności, współpracy, odpowiedzialności i przejrzystości podejmowanych działań, dotyczy to zarówno partnerstwa pomiędzy rządami, jak i administracją lokalną, regionalną, środowiskami naukowymi, biznesem i wszystkimi zainteresowanymi stronami i grupami.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności

Jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju. Głównym celem dokumentu Polska 2030 jest poprawa jakości życia Polaków, mierzona wskaźnikami jakościowymi, a także wartością oraz tempem wzrostu polskiego PKB. Projekt kładzie nacisk na jednoczesny rozwój w trzech strategicznych obszarach: konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski oraz efektywności i sprawności państwa.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR)

Jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020. Strategia wyznacza cele polityki rozwoju do roku 2020, z perspektywą do roku 2030. Została przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 roku. Jest kluczowym dokumentem państwa w obszarze średnio i długofalowej polityki gospodarczej. Zawarte w Strategii rekomendacje dla polityk publicznych stanowią podstawę dla zmian w systemie zarządzania rozwojem, w tym w obszarze rozwiązywania problemów społecznych na poziomie lokalnym. Celem głównym strategii jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców

Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Cele szczegółowe to:

- trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną,
- rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony,
- skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

Oczekiwanym efektem realizacji SOR będzie wzrost zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

To podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 roku. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne, ich zadania, dokumenty programowe, sposób monitorowania i oceny efektów realizacji, formy wsparcia finansowego oraz źródła finansowania polityki regionalnej. Polityka regionalna w perspektywie do 2030 roku kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych terytoriów, a w szczególności wspomaga rozwój tych obszarów, które nie mogą w pełni rozwinąć swojego potencjału rozwojowego lub utraciły funkcje społeczno-gospodarcze. Kieruje do nich wsparcie, które wymaga kompleksowych i dopasowanych do lokalnego charakteru działań.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej (KPRES)

Program wyznacza kluczowe kierunki polityki publicznej na rzecz ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych. Program posiada kluczowe znaczenie dla realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych. Położono w nim szczególny nacisk na zwiększenie efektywności działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, tworzenia miejsc pracy, reintegracji zawodowej i społecznej oraz rozwój usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego. Zachowanie zgodności z KPRES i podejmowanie współpracy z podmiotami ekonomii społecznej otwiera nowe szanse na zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zwiększa dostępność lepiej zaplanowanych usług społecznych, które będą świadczone bliżej

odbiorców. Współdziałanie z podmiotami ekonomii społecznej pozwala na efektywniejszą realizację strategii.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

W programie za istotny element uznano wyodrębnienie problematyki ubóstwa i wykluczenia społecznego, jako część krajowych działań budowy Europejskiego Modelu Społecznego. Określone na podstawie diagnozy priorytety i działania koncentrują się na obszarach: przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży; przeciwdziałania bezdomnością, rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcie w codziennym funkcjonowaniu wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej oraz wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz innych integracji na rynku pracy.

We wszystkich tych obszarach uwzględniono działania na rzecz przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej, zgodnie z paradygmatem deinstytucjonalizacji przyjętym zarówno na szczeblu UE jak i w polskiej krajowej polityce społecznej.

4.2 Regionalne i lokalne samorządowe dokumenty strategiczne

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

Stanowi jeden z najważniejszych dokumentów samorządu województwa. Określa wizję i cele polityki regionalnej w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym, a także wskazuje działania niezbędne do ich osiągnięcia. Strategia przedstawia plan działań w perspektywie najbliższych lat do roku 2030. Stanowi punkt wyjścia do szerokiej współpracy, której efektem ma być podniesienie jakości życia mieszkańców województwa łódzkiego. Głównym celem polityki regionalnej jest osiągnięcie zrównoważonego rozwoju kraju, przy wykorzystaniu endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji. Dzięki temu będzie możliwe tworzenie warunków do wzrostu dochodów mieszkańców kraju, przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Strategia w zakresie polityki społecznej województwa łódzkiego do 2030 roku

Strategia jest dokumentem, który określa główne działania Samorządu Województwa Łódzkiego, skupiając się na przypisanych mu zadaniach z zakresu pomocy społecznej. Strategia Polityki Społecznej Województwa Łódzkiego stanowi punkt odniesienia dla strategii rozwiązywania problemów społecznych na poziomie powiatu i gminy. Jednocześnie jest integralną częścią Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego w obszarze – polityka społeczna, społeczeństwo obywatelskie.

Dokument stanowi podstawę merytoryczną dla opracowywanych Programów Wojewódzkich w zakresie polityki społecznej, dotyczących:

1. Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej;
2. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
3. Przeciwdziałania Narkomanii;
4. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
5. Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu oraz Pomocy w Zatrudnianiu Osób Niepełnosprawnych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Łowickim
– w opracowaniu.

Strategia Rozwoju Miasta Łowicza na lata 2015-2023

Podstawowy dokument strategiczny oraz instrument zarządzania miastem. W dokumencie określono główne cele rozwoju, kierunki działań oraz środki finansowe niezbędne do ich realizacji. Strategia obejmuje wszystkie płaszczyzny życia lokalnego i jest koncepcją rozwoju miasta w perspektywie czasowej do 2023 roku. To plan działania, który ułatwia i zwiększa spójność podejmowanych decyzji przez władze samorządowe.

II. Charakterystyka miasta

1. Podstawowe informacje o Łowiczu

Łowicz położony jest na Równinie Łowicko-Błońskiej, w północno-wschodniej części województwa łódzkiego, na historycznym Mazowszu. Miasto leży w bliskim sąsiedztwie dwóch wielkich ośrodków miejskich: Łodzi (50 km) i Warszawy (80 km) i posiada bardzo korzystne, centralne położenie geograficzne w rejonie skrzyżowania głównych dróg (Nr 92 Warszawa–Poznań i Nr 14 w kierunku na Łódź) oraz autostrady (A-2);

Przez miasto przepływa rzeka Bzura, dopływ Wisły. Łowicz zajmuje równinę o niewielkich deniwelacjach terenu, a wysokości bezwzględne w mieście wahają się od ok. 82 do 90 (m n.p.m.) (koryto Bzury). Miasto zajmuje powierzchnię 23,4 km² i podzielone jest na 9 dzielnic o zróżnicowanej liczbie mieszkańców.

Mieszkańcy Miasta Łowicza tworzą wspólnotę samorządową – gminę miejską. Organami Gminy Miejskiej są Rada Miejska w , która sprawuje władzę uchwałodawczą i kontrolną oraz Burmistrz Miasta Łowicza, sprawujący władzę wykonawczą. Burmistrz wykonuje swoje zadania przy pomocy Urzędu Miasta Łowicza oraz miejskich jednostek organizacyjnych i powiatowych służb, inspekcji i straży.

Łowicz jest stolicą Ziemi Łowickiej, zwanej tradycyjnie Księżakami. Miasto, razem z gminami: Kiernozia, Chaśno, Kocierzew Południowy, Nieborów, Łyszkowice, Domaniewice, Bielawy, Zduny, Łowicz należy do powiatu łowickiego.

Rys. 1. Powiat Łowicki

Źródło: <https://www.powiat.lowicz.pl/461,charakterystyka-powiatu-lowickiego>

Łowicz pełni liczne funkcje ponadlokalne, znajdują się w nim: instytucje sprawujące funkcję administracji samorządowej szczebla powiatowego, administracji zespolonej dla obszaru powiatu oraz obiekty o funkcjach użyteczności publicznej.

2. Diagnoza społeczna społeczności lokalnej Miasta Łowicza

Podstawowym celem diagnozy społecznej Miasta Łowicz jest zaprezentowanie stanu i trendów w strukturze demograficznej społeczności lokalnej. Struktura demograficzna, będąc rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk i procesów demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

2.1 Struktura demograficzna Łowicza

Największą liczbę ludności w mieście zanotowano w roku 1997 – 31 833 mieszkańców. Od 1998 roku liczba mieszkańców Łowicza sukcesywnie maleje, spadając poniżej granicy 30 000 w 2009 roku i poniżej 29 000 w 2016 roku. Liczba ludności w latach 2016–2020 kształtowała się następująco (stan na dzień 31 grudnia danego roku):

	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem liczba mieszkańców	28 380	28 181	27 908	27 633	27 204
Kobiety ogółem	15 092	14 999	14 873	14 741	14 529
Mężczyźni ogółem	13 288	13 182	13 035	12 892	12 675

Tabela 1. Ludność Łowicza w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Spraw Obywatelskich UM w Łowiczu

Dane zaprezentowane w tabeli ukazują pewną cechę demograficzną charakterystyczną dla większości gmin miejskich w Polsce, a mianowicie liczebną dominację kobiet nad mężczyznami. W 2020 roku kobiety stanowiły 53,41% mieszkańców miasta%. Wskaźnik feminizacji w Łowiczu (stan na 31.12.2020 r.) wynosił 114,6. Największą liczbę mieszkańców Łowicza stanowiły osoby zamieszkałe w dzielnicy Bratkowice, a najmniejszą w dzielnicy Zielkówka.

	Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018		Rok 2019		Rok 2020	
		%		%		%		%		%
Ogółem liczba mieszkańców	28380		28281		27908		27633		27204	
Kobiety ogółem	15092	53,2	14999	53,0	14873	53,3	14741	53,3	14529	53,41
0 – 18 lat	2468	8,7	2431	8,6	2403	8,6	2390	8,6	2349	8,63
19 – 60 lat	8309	29,3	8238	29,1	7893	28,3	7702	27,9	7471	27,46
61 lat i powyżej	4315	15,2	4430	15,7	4577	16,4	4649	16,8	4709	17,31
Mężczyźni ogółem	13288	46,8	13182	46,6	13035	46,7	12892	46,7	12675	46,59
0 – 18 lat	2596	9,1	2611	9,2	2572	9,2	2549	9,2	2511	9,23
19 – 65 lat	8983	31,7	8775	31,0	8591	30,8	8388	30,4	8143	29,93
66 lat i powyżej	1709	6	1796	6,4	1872	6,7	1955	7,1	2021	7,43

Tabela 2. Liczba ludności według płci i wieku w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Spraw Obywatelskich UM w Łowiczu

Populacja Łowicza, tak jak populacja Polski i Europy, charakteryzuje się wzrastającym odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym, przy jednocześnie malejącej liczbie osób poniżej 18 roku życia. Taki obraz struktury demograficznej jest skutkiem procesów zachodzących w przeszłości, a jako główne czynniki wymienia się tutaj spadek współczynnika dzietności oraz podwyższanie się wieku rodzenia pierwszego dziecka. Niski udział dzieci i młodzieży, a wysoki osób w wieku poprodukcyjnym ma bezpośredni wpływ na stan i strukturę łowickich rodzin i gospodarstw domowych. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej populacji mieszkańców Łowicza od 2016 do 2018 roku wykazuje tendencję wzrostową wynosząc odpowiednio w poszczególnych latach 21,23%, 22,09% i 24,18%, nieznacznie zmniejszając się w 2019 roku do 23,89%, ale znów rosnąc w 2020 roku – 24,74%. Z przedstawionych danych jednoznacznie wynika, że wraz ze spadkiem liczby ludności społeczeństwo Łowicza starzeje się. Zgodnie z prognozami prowadzonymi przez GUS taka tendencja będzie utrzymywała się przez kolejne lata.

Przedział wiekowy	Płeć	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
0 – 18 lat	Kobiety	2468	2431	2403	2390	2349
	Mężczyźni	2596	2611	2572	2549	2511
	Ogółem	5064	5042	4975	4939	4860
19 – 60/65 lat	Kobiety	8309	8238	7893	7702	7722
	Mężczyźni	8983	8775	8591	8388	8143
	Ogółem	17292	17013	16484	16090	16865
61/66 lat i powyżej	Kobiety	4315	4430	4577	4649	3458
	Mężczyźni	1709	1796	1872	1955	2021

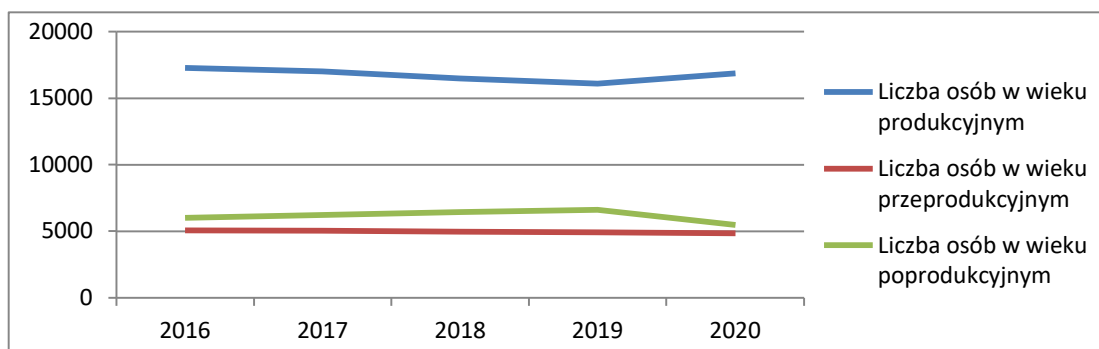
	Ogółem	6024	6226	6449	6604	5479
Razem kobiety i mężczyźni		28380	28281	27908	27633	27204

Tabela 3. Ludność według grup ekonomicznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Spraw Obywatelskich

Z przedstawionych danych wynika, że w 2019 roku zwiększył się udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczebności całej populacji. Natomiast w roku 2020 zaobserwowano nagły spadek liczby ludności w tejże grupie. Należy zaznaczyć, że kobiety stanowią zdecydowaną większość osób w wieku poprodukcyjnym (63,11% w 2020 roku). Jednocześnie postępuje spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym. Negatywnym zjawiskiem jest również spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, utrzymujący się na stałym poziomie ok. 17,8 – 17,9% ogólnej liczby populacji.

Poniższy wykres obrazuje tendencję trwającego procesu przemian podziału ludności miasta Łowicza według grup ekonomicznych.

Wykres 1. Podział ludności według grup ekonomicznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Spraw Obywatelskich

Średnia długość życia w Polsce w 2019 roku dla mężczyzn wyniosła 74,1 lat, a dla kobiet 81,8. W stosunku do roku 2000 długość życia Polaków wydłużyła się o 4,4 lata dla mężczyzn, 3,8 dla kobiet. W województwie łódzkim w 2019 roku przeciętna długość życia mężczyzn wynosi 72,5 lat, a kobiet 81 lat. Mieszkańcy województwa łódzkiego żyją najkrócej spośród ludności wszystkich województw.

Różnica pomiędzy długością trwania życia u mężczyzn i kobiet, jest skutkiem występującej zarówno w Polsce, jak i w województwie łódzkim wysokiej nadumieralności mężczyzn. Mimo pozytywnych zmian przeciętnego trwania życia, Polska nadal wypada niekorzystnie na tle krajów europejskich. Najdłużej żyją mężczyźni w Szwajcarii – 81,9 roku, najkrócej na Litwie 70,9 roku. Wśród kobiet najwyższe oczekiwane trwanie życia odnotowano w Hiszpanii – 86,3 roku, najkrótsze w Serbii – 78,4 roku.

W celu dokonania kompletnej analizy dotyczącej ludności miasta należy zwrócić uwagę na dwa ważne wskaźniki tj. przyrost naturalny i saldo migracji.

Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2016	280	306	-26
2017	269	316	-47
2018	271	317	-46
2019	246	342	-96
2020	239	368	-129

Tabela 4. Przyrost naturalny 2016-2019

Źródło: dane pozyskane z Wydziału Spraw Obywatelskich UM w Łowiczu

Niepokojącym zjawiskiem jest to, że wskaźnik przyrostu naturalnego, posiada wartość ujemną przejawiając tendencję spadkową. Od 2016 roku liczba urodzeń kształtuje się poniżej 300 w skali każdego roku, natomiast w analogicznym okresie liczba zgonów przekracza 300 osób rocznie, głównymi przyczynami zgonów na terenie gminy są choroby układu krążenia, następnie nowotwory i choroby układu oddechowego. W w/w okresie nie występuje zastępowalność pokoleń.

Negatywnym zjawiskiem jest także obserwowane od kilku lat ujemne saldo migracji.

Rok	Zameldowania	Wymeldowania	Przemeldowania	Saldo migracji
2016	229	409	370	-180
2017	300	455	325	-155
2018	243	470	321	-227
2019	282	461	262	-179
2020	188	488	198	-300

Tabela 5. Migracje

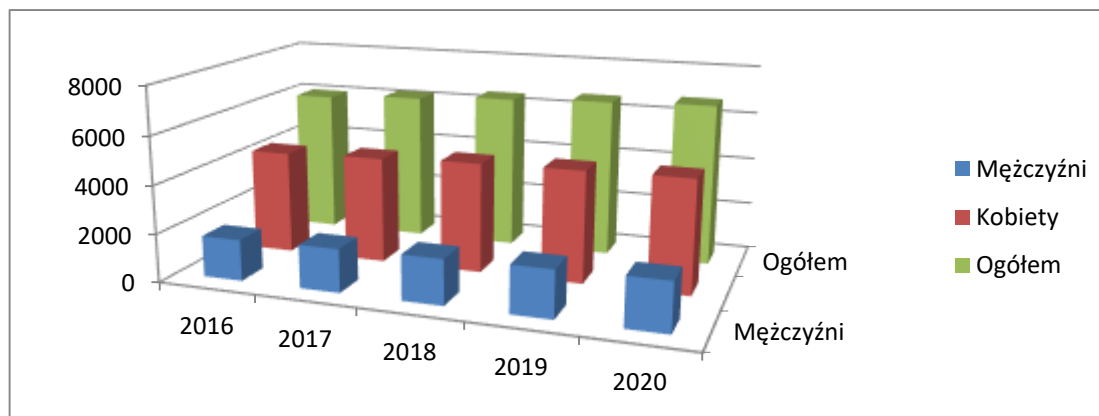
Źródło: dane pozyskane z Wydziału Spraw Obywatelskich UM w Łowiczu

Jak wskazuje powyższa tabela, liczba wymeldowań wzrasta. Widać także znaczny spadek liczby zameldowań. Ujemne saldo migracji w 2020 roku, osiągnęło rekordowy poziom.

2.2 Demograficzno-społeczne konsekwencje spadku liczby ludności

Proces wyludniania się pewnego obszaru, czyli zmniejszania się liczby ludności, a w rezultacie i gęstości zaludnienia, oznacza występowanie zjawiska depopulacji. Jest ono rezultatem występowania dwóch negatywnych czynników: ujemnego przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji. Równocześnie z wyludnianiem współwystępują zmiany struktury wieku ludności – zmniejsza się liczba osób w wieku produkcyjnym oraz ilość dzieci (m.in. wskutek braku urodzeń).

Od 2016 roku liczba kobiet i mężczyzn w Łowiczu maleje. Udział kobiet w wieku produkcyjnym w latach następujących po 2016 roku.

Wykres 2. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym z podziałem na płeć w latach 2016-2019. Opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Spraw Obywatelskich.

W 2020 roku, podobnie jak w poprzednich latach, w Gminie Miasto Łowicz widoczny jest wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (60 lat i więcej w przypadku kobiet, 65 lat i więcej w przypadku mężczyzn), która obejmowała 24,73% ogólnej populacji mieszkańców. Należy odnotować fakt, że województwo łódzkie od kilku lat charakteryzuje się najwyższym w Polsce odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym, osiągając w 2019 roku wysokość 24,3% (drugą lokatę zajęło województwo świętokrzyskie z wartością wskaźnika 23,7%)¹.

Wspomniane zmiany demograficzne odciskają swe piętno na wielkości i strukturze demograficznej rodzin, a w konsekwencji na ich zdolności do realizacji różnorodnych funkcji przypisanych tej instytucji społecznej – przede wszystkim funkcji pielęgnacyjno-opiekuńczych wobec słabszych członków. Wyjazdy osób w sile wieku i zmniejszanie się liczby osób młodych samoistnie przekłada się na obniżanie potencjału wsparcia i potencjału opiekuńczego rodzin. W takim przypadku narasta konieczność „zastępowania” – zgodnie z zasadą subsydiarności – brakującego wsparcia rodzinnego wsparciem publicznym, a zatem zwiększają się koszty dostarczania przez samorządy usług społecznych swym mieszkańcom.

Migracja przejawia tendencję wzrostową – gdy sytuacja materialna wyjeżdżających ulega poprawie – zwiększa się prawdopodobieństwo następnych migracji, poprzez dostęp do informacji i do sieci wsparcia w pierwszym okresie po zmianie miejsca zamieszkania. Najmniej skłonną do przemieszczeń grupę stanowią osoby starsze.

¹ Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa łódzkiego. Urząd Statystyczny w Łodzi. Łódzki Ośrodek Badań Regionalnych.

Zmniejszanie się liczby ludności przekłada się również na spadek potencjału konsumpcyjnego danego regionu i dochody samorządu. Zmniejszeniu ulega liczba konsumentów, jak i ogólna wartość dochodów, jakimi dysponują. Ponadto wzrost udziału seniorów w populacji Łowicza wpływa na średnią wysokość dochodu – przeciętne wynagrodzenie jest zdecydowanie wyższe od średniej emerytury czy renty. Dla porównania w roku 2018 przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Łowiczu wynosiło 3 782 zł, co odpowiada 78,2% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce (w województwie łódzkim 4 441 zł, w Polsce 4 835 zł). Natomiast przeciętna miesięczna emerytura z ZUS w 2019 roku wyniosła 2352,91 zł, a w przypadku świadczeń wypłacanych przez KRUS – 1 305,04 zł².

Spadek liczby ludności zmniejsza atrakcyjność danego rynku regionalnego dla dostawców dóbr i usług, pomniejszając ich skłonność do rozbudowy sieci dystrybucji, jak i zmniejszając ich gotowość do inwestowania w budowę zakładów produkcyjnych, gdy są one oddalone od głównych rynków zbytu. W społeczeństwach odznaczających się niską dietnością występuje brak zastępowalności pracowników, poddających się trwałej dezaktywizacji (przejsie na emeryturę, nabycie uprawnień do renty), tymi rozpoczynającymi karierę zawodową.

Jednocześnie spadek liczby ludności wiąże się z problemami z pozyskiwaniem pracowników o szczególnych kwalifikacjach, co z kolei ogranicza inwestycje kreujące nowe miejsca pracy. Zmniejszająca się liczba dzieci i młodzieży, może przyczynić się do likwidowania niektórych typów szkół i klas, dostarczających specjalistów w niszowych specjalnościach. Adekwatnie do zmniejszania się liczby ludności zmniejszać się będą potencjalne zasoby – wraz ze spadkiem liczby osób w mobilnym wieku produkcyjnym (tj. do 44 lat) wzrasta liczba osób w wieku produkcyjnym, którzy mają mniejszą skłonność do podwyższania kwalifikacji, zmiany zawodu czy zmiany miejsca wykonywania pracy.

Na zmiany w liczbie ludności w ostatnich latach wpływ ma przede wszystkim przyrost naturalny, który pozostaje ujemny. Z danych GUS wynika, że pandemia koronawirusa w sposób szczególny wpłynęła na przebieg zjawisk demograficznych w 2020 roku i 2021 roku, pogłębiając niekorzystne trendy obserwowane na przestrzeni minionych lat. Na sytuację w 2022 roku największy wpływ miała bardzo niska liczba urodzeń i jednocześnie duże natężenie zgonów. Wysoka umieralność ludności Polski w 2022 roku dotknęła w podobnym stopniu zarówno kobiety, jak i mężczyzn. Niekorzystna sytuacja w zakresie umieralności oraz

---

² <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/>

dietności w 2022 roku przyczyniły się do niskiego poziomu przyrostu naturalnego. Jego ujemna wartość była ponad czterokrotnie wyższa niż w 2019 roku, kiedy to odnotowywano ubytek na poziomie 9 osób na 10 tysięcy ludności. Również w Łowiczu na koniec 2022 roku przyrost naturalny odnotowano na poziomie ujemnym - na 199 żywych urodzeń było 385 zgonów. Sytuacja demograficzna nie uległa zmianie mimo napływowi imigrantów z Ukrainy. Na koniec 2022 roku liczba ludności Polski wynosiła o ponad 141 tys. mniej w stosunku do 2021 roku.

3. Charakterystyka sytuacji gospodarczej Łowicza

Bezrobocie

Według stanu na koniec grudnia 2020 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łowiczu zarejestrowanych było 834 mieszkańców miasta. Stopa bezrobocia w Łowiczu wynosiła 4,94% i była niższa niż w powiecie łowickim – 5,5%, województwie łódzkim – 6,2% i kraju 6,2%.

	Rok 2016	%	Rok 2017	%	Rok 2018	%	Rok 2019	%	Rok 2020	%
Liczba bezrobotnych ogółem	1081		880		825		688		834	
Kobiety	511	47,3	435	49,4	398	48,2	330	48	393	47,2
Mężczyźni	570	52,7	445	50,6	427	51,8	358	52	441	52,88

Tabela 6. Analiza osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP według płci w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy

Od 2016 roku liczba osób bezrobotnych (zarejestrowanych w PUP) wykazuje tendencję spadkową – na przestrzeni pięciu lat zmniejszyła się o 22,85%. Wyjątek stanowi rok 2020, gdy w wyniku pandemii i ograniczeń gospodarczych, liczba osób bezrobotnych wzrosła, w porównaniu do 2019 o 17,51%. Wśród osób zarejestrowanych przewagę stanowią mężczyźni – 52% (358 osób) w 2019 roku, 53% (441 osób) w 2020 roku. Procentowy udział kobiet i mężczyzn utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

	Rok 2016	%	Rok 2017	%	Rok 2018	%	Rok 2019	%	Rok 2020	%
Ogólna liczba ludności w wieku produkcyjnym	17292		17013		16484		16090		16865	
Kobiety	8309	48,1	8238	48,4	7893	47,9	7702	47,9	8722	51,72
Mężczyźni	8983	51,9	8775	51,6	8591	52,1	8388	52,1	8143	48,28
Ogólna liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP	1081		880		825		688		834	

Kobiety	511	47,3	435	49,4	398	48,2	330	48	393	47,22
Mężczyźni	570	52,7	445	50,6	427	51,8	358	52	441	52,88
Stopa bezrobocia	6,2		5,2		5		4,3		4,94	
Kobiety	2,9		2,6		2,4		2,1		2,33	
Mężczyźni	3,3		2,6		2,6		2,2		2,61	

Tabela 7. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2016 – 2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Łowiczu.

Wraz ze zmniejszającą się liczbą ludności w wieku produkcyjnym zmniejsza się również liczba osób bezrobotnych. Stopa bezrobocia rejestrowanego od 2016 roku wynosiła odpowiednio 6,2%, 5,2%, 5% i 4,3%, natomiast w roku 2020 – 4,9%.

	Rok 2016	%	Rok 2017	%	Rok 2018	%	Rok 2019	%	Rok 2020	%
18 – 24	95	8,8	74	8,4	80	9,7	65	9,5	99	11,87
25 – 34	266	24,6	209	23,6	184	22,3	148	21,5	164	19,66
35 – 44	234	21,7	212	24,1	198	24	173	25,1	202	24,22
45 – 54	226	20,9	181	20,6	174	21,1	141	20,5	166	19,90
55 – 59	147	13,6	117	13,3	107	13	91	13,2	124	14,87
60 – powyżej	113	10,5	87	9,9	82	9,9	70	10,2	79	9,47
Razem	1081		880		825		688		834	

Tabela 8. Struktura osób bezrobotnych według przedziałów wiekowych w latach 2016 – 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Łowiczu.

Rozpatrując bezrobotnych według kryterium wieku zauważymy, że znaczną grupę stanowią osoby z dwóch przedziałów wiekowych:

- 25 – 34 lata, ze stałą tendencją malejącą od 2016 roku. W 2019 roku osoby z tego przedziału wiekowego stanowiły 21,5% ogółu bezrobotnych, a w 2020 roku – 19,7%.
- 35 – 44 lata, z tendencją rosnącą.

Wykształcenie	Rok 2016	%	Rok 2017	%	Rok 2018	%	Rok 2019	%	Rok 2020	%
Wyższe	154	14,2	119	13,5	101	12,2	93	13,5	113	13,55
Policealne i średnie zawodowe	273	25,3	217	24,7	196	23,8	172	25	210	25,18
Średnie ogólnokształcące	112	10,4	91	10,3	94	11,4	67	9,7	90	10,79
Zasadnicze zawodowe	278	25,7	237	26,9	229	27,8	193	28,1	218	26,14
Gimnazjalne i poniżej	264	24,4	216	24,6	205	24,8	163	23,7	203	24,34
Razem	1081	100	880	100	825	100	688	100	834	100

Tabela 9. Struktura osób bezrobotnych według wykształcenia w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Łowiczu.

W 2016 roku 75,4% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły trzy, zbliżone pod względem wielkości, grupy: osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, policealnym i średnim zawodowym oraz gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym. Natomiast 14,2% bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem wyższym. Najmniej zarejestrowanych bezrobotnych posiada wykształcenie średnie ogólnokształcące. Powodem tego jest najprawdopodobniej fakt, iż znaczna część młodzieży po ukończeniu nauki w szkołach ogólnokształcących kontynuuje edukację na poziomie wyższym, odkładając tym samym wejście na rynek pracy. Struktura osób bezrobotnych ze względu na wykształcenie przez lata nie ulega większym zmianom.

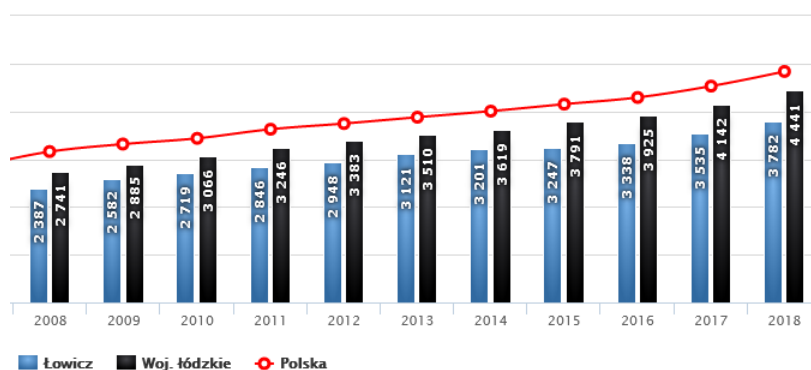
Pracujący

	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
mężczyźni	4065	3990	4163	4164	3 911
kobiety	4410	4364	4274	4240	4 219
ogółem	8475	8354	8437	8404	8 130

Tabela 10. Liczba pracujących osób w Łowiczu w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Według danych z końca 2020 roku w mieście pracowało 8130 osób, jest to spadek w stosunku do lat 2016 – 2019. Wszyscy pracujący w 2020 roku stanowili 29,88% ogółu liczby mieszkańców miasta. Średnie wynagrodzenie w Łowiczu w roku 2018 stanowiło 85,16% średniego wynagrodzenia w stosunku do wynagrodzeń w województwie.

Wykres 3. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w latach 2008-2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego.

Podmioty gospodarki narodowej

Potencjał gospodarczy jest jednym z najważniejszych czynników rozwoju każdej gminy. Wysoki poziom rozwoju gospodarczego może stwarzać warunki umożliwiające zapewnienie wyższego poziomu życia mieszkańców miasta, rozumianego jako stopień

zaspokojenia potrzeb różnego rodzaju dobrami, w tym o charakterze kulturowym, edukacyjnym, materialnym oraz związanym z ochroną zdrowia i bezpieczeństwem. Współcześnie przedsiębiorczość jest uważana jako kluczowy warunek rozwoju społeczno-gospodarczego i ważny czynnik osiągnięcia konkurencyjności w skali całej gospodarki.

Liczba podmiotów gospodarczych w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON) w Łowiczu na przełomie lat przedstawiała się w następujący sposób:

Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
sektor publiczny	108	102	102	102	101
sektor prywatny	2774	2765	2739	2757	2814
razem	2882	2867	2841	2859	2915

Tabela 11. Podmioty gospodarcze wpisane do REGON w Łowiczu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Wydziału Spraw Lokalowych i Działalności Gospodarczej Urzędu Miejskiego w Łowiczu oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

Liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy utrzymuje się na podobnym poziomie. W 2019 roku, w porównaniu do lat poprzedzających, nastąpił znaczny spadek wyrejestrowań działalności gospodarczej. Warto zaznaczyć, że w 2020 roku, pomimo pandemii, liczba zarejestrowanych działalności nie spadła.

	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Podmioty nowo zarejestrowane	221	216	201	179	179
Podmioty wyrejestrowane	224	226	212	135	113

Tabela 12. Podmioty zarejestrowane i wyrejestrowane w Łowiczu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Podział podmiotów gospodarczych w 2019 roku na terenie miasta Łowicza według Polskiej Klasyfikacji Działalności:

SEKCJA	SEKTOR PRYWATNY	SEKTOR PUBLICZNY	
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	203	1	7,14%
Sekcja F – Budownictwo	313	1	10,98%
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	751	0	26,27%
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	217	1	7,59%
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	283	1	9,93%

Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	197	6	6,89%
Sekcja S i T – Pozostała działalność usługowa, Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	215	-	7,52%

Tabela 13. Zarejestrowane podmioty według PKD w 2019 roku na terenie miasta Łowicza
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Najwięcej – 26,27% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych zakwalifikowanych jest w sekcji G (Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle). Wśród indywidualnych podmiotów gospodarczych miasta dominują mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające od 1 do 9 pracowników. Najwięksi pracodawcy na terenie miasta to przedsiębiorstwa działające głównie w branży spożywczej – m.in. ZPOW Agros Nova Sp. z o.o. i Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Łowiczu.

4. Gospodarka mieszkaniowa i komunalna

Posiadanie mieszkania to nie tylko element katalogu praw socjalnych, ale przede wszystkim jeden z wyznaczników jakości życia ludności. Dostępność mieszkań stanowi również jedną z głównych determinant podjęcia decyzji o założeniu (powiększeniu) rodziny lub jej odroczeniu, co z kolei ma fundamentalny wpływ na potencjał rozwojowy społeczeństwa.

Zasoby mieszkaniowe Łowicza obejmują wszystkie budynki mieszkalne znajdujące się na jego terenie, niezależnie od stosunku własności. W mieście występują następujące formy własności budynków mieszkalnych:

- własność gminy (komunalne),
- spółdzielcze,
- osób fizycznych (indywidualne typu jednorodzinne i prywatne czynszowe),
- zakładów pracy,
- wspólnot mieszkaniowych.

Infrastruktura mieszkaniowa

Na terenie miasta występuje zróżnicowanie zabudowy – w centrum miasta dominują bloki i kamienice, natomiast na obszarach peryferyjnych przeważa zabudowa jednorodzinna. Zróżnicowanie ponadto dotyczy stanu technicznego budynków. Należy zaznaczyć, że

niektóre zasoby mieszkaniowe Łowicza wymagają nakładów inwestycyjnych. Poniższa tabela przedstawia zestawienie prezentujące zasoby mieszkaniowe w Łowiczu.

	2016	2017	2018	2019	2020
Mieszkania	11 581	11 618	11 660	11 690	11 510

Tabela 14. Mieszkania w mieście Łowiczu w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Przedstawione wyżej dane ukazują poziom kondycji mieszkalnictwa na terenie miasta Łowicza. Na przełomie lat 2016 – 2019 nastąpił niewielki wzrost, a następnie w 2020 roku spadek liczby mieszkań.

Na terenie miasta powstały mieszkania w ramach rządowego programu Mieszkanie PLUS. Pod koniec 2021 roku 96 rodzin zamieszkało w Łowiczu w trzech nowych blokach.

Dodatkowo liczba mieszkań może ulec zmianie, w związku z budową nowych budynków, przez prywatnych inwestorów, a także plany budowy nowych budynków przez Łowicką Spółdzielnię Mieszkaniową oraz miasto, które buduje budynek komunalny przy ul. Kwiatowej.

Zasoby mieszkaniowe gminy

Lokale komunalne na terenie miasta Łowicza wchodzi w skład zasobu Gminy Miasta Łowicza (własność gminy, administracja zlecona, lokale w budynkach wspólnot mieszkaniowych). W ramach zasobów mieszkaniowych gminy funkcjonują lokalne ze statusem najmu mieszkalnego, socjalnego, zamienne oraz pomieszczenia tymczasowe (przydzielane osobom eksmitowanym na mocy wyroku sądu, w którym sąd nie orzekł o uprawnieniu do najmu socjalnego lub lokalu zamiennego), które przydzielane są przez Komisję Socjalną i Mieszkaniową Rady Miejskiej w Łowiczu na podstawie obowiązującej uchwały rady miejskiej w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miasta Łowicza (Uchwała nr XXXVII/318/2021 Rady Miejskiej w Łowiczu z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr XXVIII/252/2020 Rady Miejskiej w Łowiczu z dnia 29 października 2020 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miasta Łowicza).

Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Łowiczu jest jednostką organizacyjną Gminy Miasta Łowicza, nieposiadającą osobowości prawnej, działającą w formie jednostki budżetowej, powołaną w celu zarządzania mieszkaniowym zasobem gminy, lokalami

użytkowymi i wspólnotami mieszkaniowymi z udziałem Gminy Miasta Łowicza. W skład zasobów mieszkaniowych miasta wchodzi głównie:

- lokale mieszkalne,
- lokale będące przedmiotem najmu socjalnego,
- pomieszczenia tymczasowe

	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Ogólna liczba lokali komunalnych w zasobie gminy	1041	989	983	965	948

Tabela 15. Zasoby komunalne Gminy Miasta Łowicza w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Łowiczu.

Przedstawione wyżej dane wskazują, że liczba mieszkań w zasobie gminy maleje. Część mieszkań została przejęta przez prawnego właściciela budynku – osobę fizyczną, część została wycofana z użytkowania z uwagi na zły stan techniczny, inne zostały sprzedane. Posiadane zasoby nie zaspokajają potrzeb mieszkaniowych w stopniu wystarczającym.

Gmina posiada liczne zadania w zakresie zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkaniowych. Wśród nich znajdują się: podejmowanie decyzji inwestycyjnych, wypłata dodatków mieszkaniowych, nakłady na remonty i pozyskiwanie nowych lokali mieszkalnych oraz adaptacje istniejących zasobów na cele mieszkaniowe. Rozwiązywanie problemów mieszkaniowych pociągają za sobą znaczące koszty finansowe.

Dodatki mieszkaniowe

Osobom, które nie są w stanie pokryć wszystkich należności związanych z utrzymaniem gospodarstwa domowego, przyznaje się dodatki mieszkaniowe. Na przestrzeni lat 2016 – 2020 liczby i kwoty dodatków kształtowały się następująco:

	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Liczba dodatków mieszkaniowych	5 243	4 633	4 117	3 762	3 491
Kwota dodatków mieszkaniowych	927 424	796 842	697 766	659 826	747 845

Tabela 16: Liczba i kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych przez Gminę Miasto Łowicz.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Łowiczu (Wydział Spraw Lokalowych i Działalności Gospodarczej)

Liczba przyznawanych dodatków mieszkaniowych wykazuje tendencję spadkową, na co w głównej mierze ma wpływ lepsza sytuacja dochodowa mieszkańców.

5. Pomoc Społeczna

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej jest jednostką organizacyjną Miasta Łowicza, nieposiadającą osobowości prawnej i działającą w formie jednostki budżetowej, utworzoną na podstawie Uchwały Miejskiej Rady Narodowej w Łowiczu Nr X/58/90 z dnia 30 stycznia 1990 roku w sprawie utworzenia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu. Obszarem działania Ośrodka jest Gmina Miasto Łowicz. Ośrodek działa na podstawie statutu, który określa podstawy prawne i przedmiot działania jednostki oraz regulaminu organizacyjnego, który określa organizację i zasady funkcjonowania Ośrodka. Statut został nadany Uchwałą Rady Miejskiej w Łowiczu Nr XXXII/217/2016 z dnia 24 listopada 2016 roku w sprawie nadania Statutu Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Łowiczu. Regulamin organizacyjny został zatwierdzony Zarządzeniem Burmistrza Miasta Łowicza Nr 238/2022 z dnia 10 czerwca 2022 roku w sprawie zatwierdzenia Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu. Nadzór nad działalnością Ośrodka sprawuje Burmistrz Miasta Łowicza. Pracą Ośrodka kieruje Dyrektor, na podstawie pisemnego pełnomocnictwa udzielonego przez Burmistrza.

Do zakresu działań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu należy zapewnienie realizacji zadań:

- własnych Gminy, wynikających z ustawy o samorządzie gminnym oraz innych ustaw,
- zleconych i powierzonych Gminie z zakresu działania organów administracji rządowej,
- wykonywanych na podstawie porozumień z organami administracji publicznej.

Do zadań Ośrodka należy w szczególności obsługa mieszkańców Gminy Miasto Łowicz (i innych osób) w zakresie:

- pomocy społecznej,
- dodatków osłonowych,
- świadczeń rodzinnych,
- świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- wspierania rodziny i pieczy zastępczej,
- wspierania kobiet w ciąży i rodzin,
- pomocy materialna dla uczniów,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Główne cele działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu to:

1. umożliwianie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia,
2. zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka,
3. podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem,
4. wspieranie oraz wzmacnianie osób, rodzin, grup i społeczności lokalnych poprzez pobudzanie ich potencjału i aktywności oraz ukierunkowanie jej na rozwiązywanie problemów.

W skład Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu wchodzi dział i równorzędne komórki organizacyjne:

- Dział Księgowości,
- Dział Administracyjno-Kadrowy,
- Dział Świadczeń,
- Dział Pomocy Środowiskowej,
- Noclegownia,
- Klub Seniora.

W ramach Działu Pomocy Środowiskowej wyodrębniono:

- Zespół do spraw asysty rodzinnej,
- Zespół do spraw pracy socjalnej i integracji społecznej,
- Zespół do spraw usług opiekuńczych i pomocy instytucjonalnej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu w ostatnich latach realizował wiele programów skierowanych do różnych grup społecznych. Wśród nich znajdowały się:

- Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019-2021,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Łowicza na lata 2021-2025,
- Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii,
- Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023,
- Program „Wspieraj Seniora”,
- Program „Opieka 75+”,
- Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”,

- Program „Opieka wychowawcza”,
- Projekt „Kooperacje 3D”,
- Projekt: Port „Szczęśliwa Rodzina”.

Pomoc społeczna

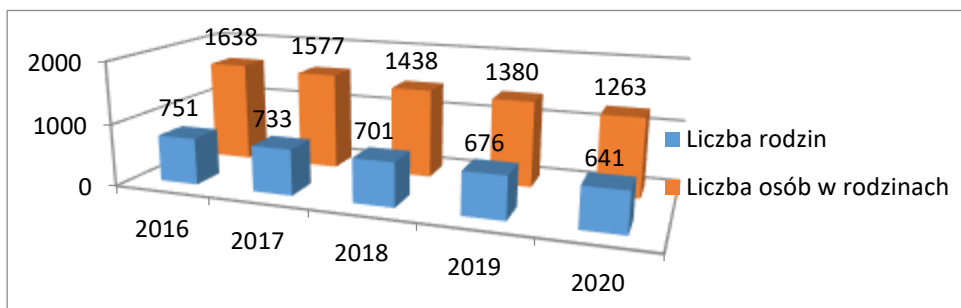
Podstawową przesłanką do udzielenia osobom i rodzinom wsparcia, w ramach pomocy społecznej, jest trudna sytuacja życiowa, której osoba lub rodzina nie jest w stanie samodzielnie przezwyciężyć. Trudna sytuacja życiowa, w myśl art. 7 ustawy o pomocy społecznej, to w szczególności zaistnienie:

- ubóstwa (ubóstwo nie może być wyłącznym powodem udzielenia świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej),
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje osobom, które spełniają kryterium dochodowe.

W 2016 roku na terenie Łowicza z pomocy społecznej korzystało 751 rodzin, a w 2020 – 641 rodzin. Od roku 2016 do 2020 o około 15% spadła liczba rodzin

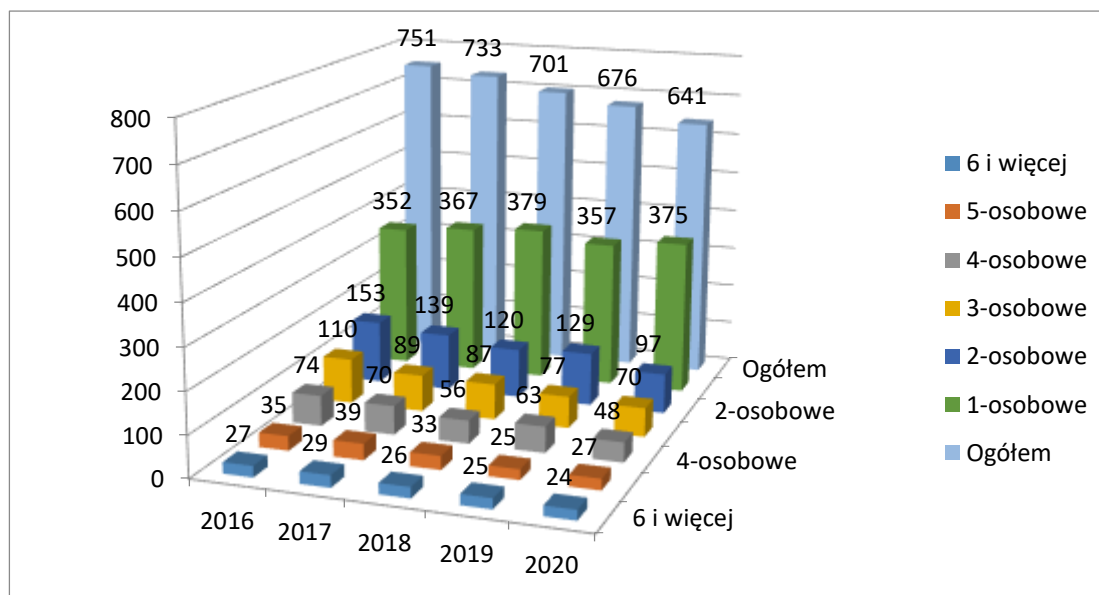
korzystających z pomocy społecznej. Spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej przełożył się automatycznie na redukcję liczby osób otrzymujących świadczenia. W 2020 roku spadek osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do 2016 roku wyniósł prawie 30%. Dynamikę zmian obrazuje poniższy wykres:

Wykres 4. Liczba rodzin i osób objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS i MRPiPS.

Zdecydowaną większość beneficjentów pomocy społecznej stanowią jednoosobowe gospodarstwa domowe (ich liczba w okresie 2016-2020 utrzymuje się na zbliżonym poziomie). Drugą pod względem liczebności grupę beneficjentów stanowią 2-osobowe gospodarstwa domowe. W 2020 roku, w stosunku do 2019 roku, ich liczba spadła o 24,8%. Zmianę liczby beneficjentów pomocy społecznej według typów prowadzonych gospodarstw domowych ilustruje wykres:

Wykres 5. Beneficjenci pomocy społecznej w latach 2016-2020 według typów gospodarstw domowych
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS i MRPiPS.

Znaczny udział jednoosobowych gospodarstw domowych wśród wszystkich gospodarstw korzystających z pomocy społecznej spowodowany jest tym, że osoby samotnie gospodarujące same ponoszą koszty i opłaty związane z prowadzeniem domu. W gospodarstwie wieloosobowym koszty utrzymania domu i rodziny rozkładają się na wszystkich jego członkach.

W tabeli zaprezentowano liczbę osób i rodzin w poszczególnych grupach kwalifikujących się do udzielenia pomocy. Wymienione w ustawie dysfunkcje, z powodu których przyznana została pomoc, mogły współwystępować ze sobą.

Powód korzystania z pomocy	Rok 2019		Rok 2020	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	402	840	378	799
Bezdomność	42	47	34	35
Potrzeba ochrony macierzyństwa	11	41	18	68
Bezrobocie	323	783	300	699
Niepelnosprawność	283	519	244	412
Długotrwała lub ciężka choroba	465	812	439	738
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych, w tym:	220	783	191	698
rodziny niepełne	107	329	84	264
rodziny wielodzietne	68	306	53	295
Alkoholizm	71	94	43	56
Narkomania	4	10	3	8
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	11	18	11	11
Przemoc w rodzinie	1	3	4	13
Sytuacja kryzysowa	9	12	8	15
Zdarzenie losowe	4	6	2	6

Tabela 17. Powody korzystania z systemu pomocy społecznej w latach 2019-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności MOPS Łowicz 2019-2020.

Głównymi powodami trudnej sytuacji życiowej, mającymi wpływ na przyznanie pomocy, w 2020 roku były: długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie oraz niepełnosprawność.

Świadczenia z pomocy społecznej

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu podejmuje działania zmierzające do poprawy sytuacji materialnej osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej. Każdy rodzaj świadczenia posiada ustawowo określone przesłanki będące podstawą przyznania świadczenia. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej świadczeniami z obszaru pomocy społecznej są świadczenia pieniężne oraz świadczenia niepieniężne. Do świadczeń z zakresu pomocy społecznej, realizowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, należą:

1) świadczenia pieniężne:

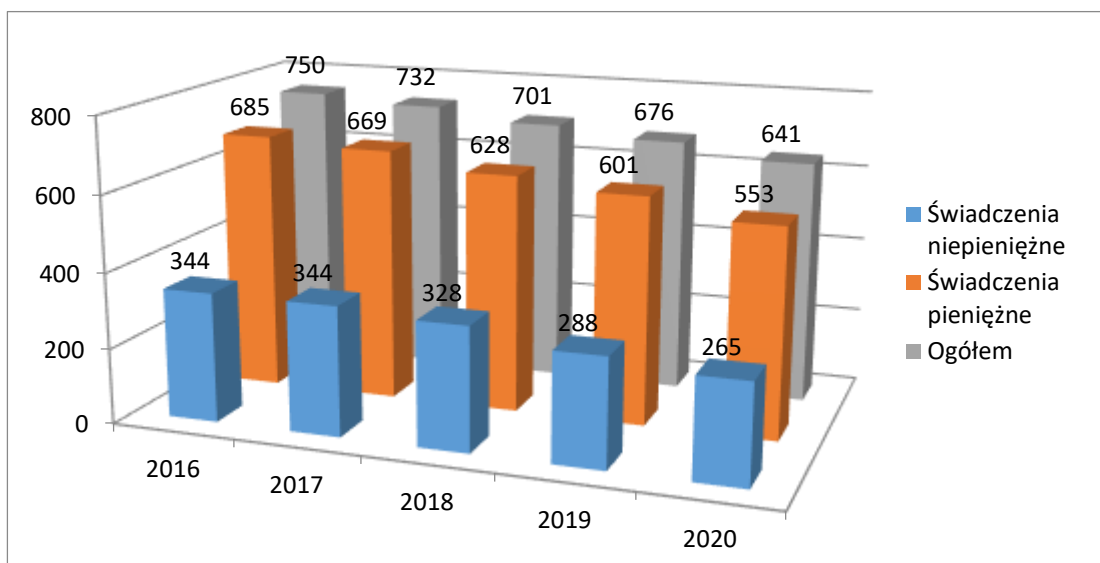
- zasiłek stały,
- zasiłek okresowy,
- zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd.

2) świadczenia niepieniężne:

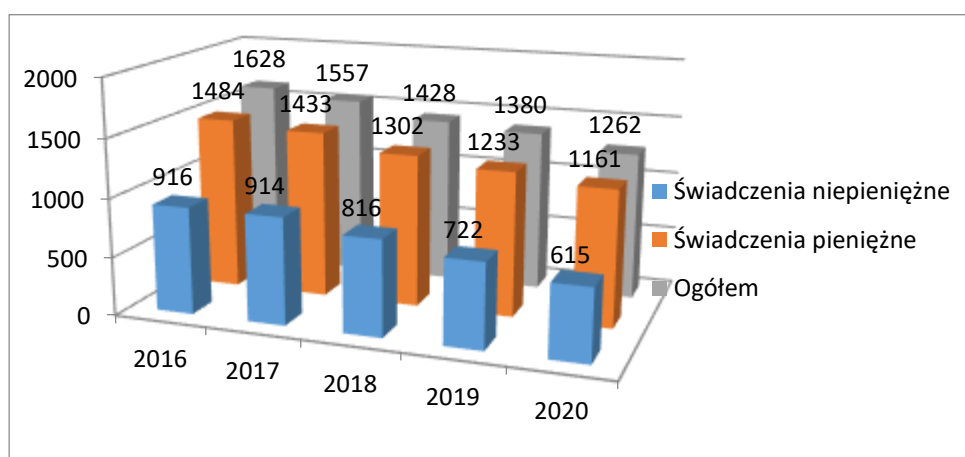
- praca socjalna,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- składki na ubezpieczenia społeczne,
- sprawienie pogrzebu,
- poradnictwo specjalistyczne,
- interwencja kryzysowa,
- schronienie,
- posiłek,
- niezbędne ubranie,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- mieszkanie chronione,
- pobyt i usługi w domu pomocy społecznej.

Od 2016 roku maleje liczba beneficjentów świadczeń pieniężnych. Zmiany liczby osób i rodzin objętych pomocą w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych na przestrzeni lat 2016-2020 zostały przedstawione na wykresach:

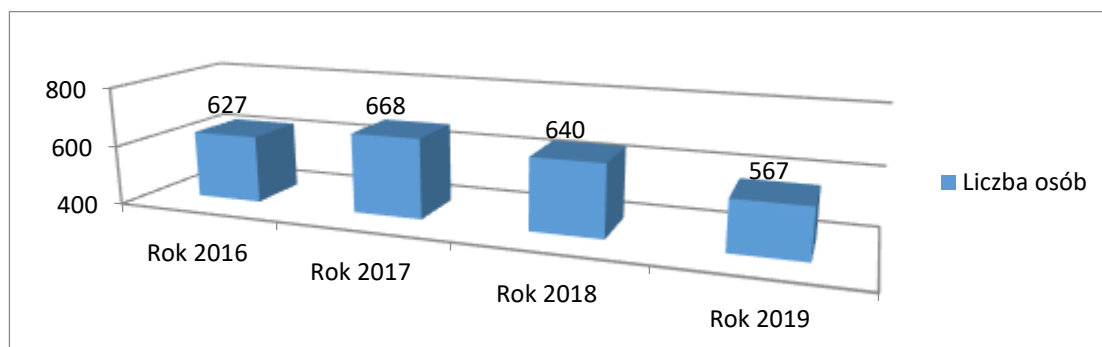
Wykres 6. Rodziny objęte pomocą w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2016-2020
 Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS i MRPiPS.

Wykres 7. Osoby objęte pomocą w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2016-2020
 Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS i MRPiPS.

Wśród świadczeniobiorców znajdują się osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej.

Za osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej przyjmuje się osoby, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy.

Wykres 8. Liczba osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej w latach 2016-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ocen zasobów Pomocy Społecznej sporządzonych za lata 2016-2020

Ilość i rodzaj świadczeń przyznanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu w latach 2016-2020 wraz z wyszczególnieniem zostały przedstawione w formie tabeli:

Wyszczególnienie	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Zasiłki stałe	113	109	106	109	103
Zasiłki okresowe	311	295	257	266	232
Schronienie	-	-	-	-	-
Posiłek	410	414	359	322	258
• w tym dla dzieci	323	324	291	256	206
Usługi opiekuńcze	86	78	103	115	111
• w tym specjalistyczne	-	3	-	2	2
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków w wyniku zdarzenia losowego	-	-	-	2	1
Sprawienie pogrzebu	2	6	8	5	5
Inne zasiłki celowe i w naturze	642	596	575	531	479

Tabela 18. Liczba beneficjentów pomocy społecznej w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS i MRPiPS.

Od 2016 roku ilość udzielanych świadczeń w postaci zasiłków okresowych oraz zasiłków celowych i w naturze maleje. Natomiast ilość przyznawanych zasiłków stałych i usług opiekuńczych, po okresie wzrostu, utrzymuje się na podobnym poziomie.

Szczególnym rodzajem wsparcia jest pomoc w formie posiłku. Program „Posiłek w szkole i w domu” przewiduje wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Istotnym elementem

Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej.

	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Rzeczywista liczba osób objętych programem	1034	989	946	839	824
Liczba dzieci korzystających z posiłku	322	324	291	255	206
Liczba osób korzystających z zasiłków celowych	910	885	865	728	711
Koszt programu	305128	326498	370393	332818	328384

Tabela 19. Liczba osób korzystających z Programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2016-2020
 Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z realizacji Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i „Posiłek w szkole i w domu” sporządzonych za lata 2016-2020.

Świadczenia rodzinne

Do katalogu świadczeń rodzinnych, o których mowa w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, należą:

- zasiłek rodzinny wraz z dodatkami (z tytułu urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, rozpoczęcia roku szkolnego, podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania, na pokrycie wydatków związanych z zamieszkaniem w miejscowości, w której znajduje się szkoła, na pokrycie wydatków związanych z dojazdem do miejscowości, w której znajduje się szkoła, wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej),
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, o której mowa w art. 22a ustawy, wypłacana zgodnie z Uchwałą Nr LXIII/385/2006 Rady Miejskiej w Łowiczu z dnia 26 października 2006 r.
- świadczenie rodzicielskie,
- dodatek dla aktywnych zawodowo osób samotnie wychowujących jedno dziecko zamieszkałych na terenie Gminy Miasto Łowicz wypłacany na podstawie Uchwały Nr LV/367/2018 Rady Miejskiej w Łowiczu z dnia 22 lutego 2018 r. w związku z art. 22b ustawy o świadczeniach rodzinnych,
- świadczenie pieniężne „Łowicki bon żłobkowy” dla rodzin zamieszkujących na terenie Gminy Miasto Łowicz wypłacany na podstawie Uchwały Rady Miejskiej

w Łowiczu Nr XVIII/152/2019 z dnia 28 listopada 2019 r. oraz Uchwały Rady Miejskiej w Łowiczu Nr XXII/192/2020 z dnia 29 kwietnia 2020 r. zmieniającej warunki przyznawania świadczenia.

Szczegółowe dane dotyczące wsparcia rodzin w formie zasiłków rodzinnych, wraz z dodatkami, w okresie 2016-2020 zostały zaprezentowane w tabeli:

	Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018		Rok 2019		Rok 2020	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Zasiłek rodzinny	1066	1761	1087	1794	1073	1789	952	1572	762	1328
Liczba świadczeń	15225		14950		15112		13769		11365	
Kwota świadczeń	1 701 520 zł		1 743 631 zł		1 752 199 zł		1 595 452 zł		1 316 557 zł	

Tabela 20. Rodziny objęte pomocą w formie zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami w latach 2016-2020
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS i MRPiPS.

Szczegółowe dane o świadczeniach opiekuńczych wypłacanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu w latach 2016-2020 zostały przedstawione w tabeli:

		Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Zasiłek pielęgnacyjny	Liczba osób	512	519	490	471	465
	Kwota Świadczeń	867 204 zł	865 980 zł	859 976 zł	997 282 zł	1 135 809 zł
Świadczenie pielęgnacyjne	Liczba osób	67	74	78	86	94
	Kwota Świadczeń	940 723 zł	844 680 zł	1 320 438 zł	1 272 211 zł	1 948 717 zł
Specjalny zasiłek opiekuńczy	Liczba osób	9	14	8	11	12
	Kwota Świadczeń	42 605 zł	65 717 zł	52 880 zł	62 000 zł	68 097 zł
Zasiłek dla opiekuna	Liczba osób	9	8	8	6	3
	Kwota Świadczeń	55 640 zł	49 920 zł	45 053 zł	33 640 zł	21 080 zł

Tabela 21. Osoby objęte wsparciem w formie świadczeń opiekuńczych w latach 2016-2020
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS i MRPiPS.

Zasiłek pielęgnacyjny jest świadczeniem przyznawanym w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Od 2017 roku systematycznie zmniejsza się liczba przyznawanych zasiłków pielęgnacyjnych. Rośnie natomiast liczba przyznanych świadczeń pielęgnacyjnych. W 2020 roku, w stosunku do roku 2016, wzrost liczby przyznanych świadczeń pielęgnacyjnych wyniósł 40,3%.

6. Usługi publiczne na terenie miasta Łowicza

6.1 Oświata

Infrastruktura opiekuńcza i oświatowa na terenie miasta Łowicza obejmuje instytucje opieki nad dziećmi do lat 3, przedszkola, szkoły podstawowe oraz ponadpodstawowe. Znajdują się wśród nich placówki zarówno publiczne, jak i niepubliczne.

Przedszkola i Żłobki

Zakład Ekonomiczno-Administracyjny w Łowiczu powstał 1 stycznia 2017 roku w wyniku przekształcenia Zakładu Obsługi Przedszkoli Miejskich, który rozpoczął swoją działalność w 1996 roku. Działa obecnie na podstawie Uchwały Nr XXX/204/2016 Rady Miejskiej w Łowiczu z dnia 29 września 2016 roku. Prowadzi obsługę administracyjną, finansowo-księgową i organizacyjną następujących jednostek prowadzonych przez Miasto Łowicz:

- Przedszkole nr 1 „Stokrotka” w Łowiczu, ul. Ułańska 1,
- Przedszkole nr 2 „Pod Tęczą” w Łowiczu, ul. Starzyńskiego 5a,
- Przedszkole nr 3 „Jaś i Małgosia” w Łowiczu, ul. 3 Maja 4,
- Przedszkole nr 4 „Słoneczko” w Łowiczu, ul. gen. Władysława Sikorskiego 2,
- Przedszkole nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi „Jaś i Małgosia” w Łowiczu, ul. Józefa Chełmońskiego 5,
- Przedszkole Integracyjne nr 6 „Pod Świerkami” w Łowiczu, ul. Księżacka 26,
- Przedszkole nr 7 „Wiosenka” w Łowiczu, ul. Wiosenna 2,
- Żłobek Miejski w Łowiczu, ul. gen. Władysława Sikorskiego 2.

W mieście funkcjonują także Niepubliczne Przedszkola i Żłobki:

- Niepubliczne Przedszkole Diecezji Łowickiej im. bł. Bolesławy Lament w Łowiczu, ul. Seminaryjna 6 B,
- Niepubliczne Przedszkole „Terefere” z siedzibą w Łowiczu, ul. 3-go Maja 3/5 wraz z oddziałem „Chatka” na os. Bratkowice 2, w miejscu dawnej sali zabaw „Bajkoland”,
- Niepubliczny Żłobek „Koliberek, ul. Braterska 1,
- Niepubliczny Żłobek „AKUKU”, ul. Mickiewicza 4.

Rok szkolny	Wielkość populacji dzieci w wieku przedszkolnym	Przedszkola publiczne	Przedszkola niepubliczne	Łącznie
2016/2017	1248	975	155	1130
2017/2018	1299	970	181	1151

2018/2019	1211	945	198	1143
2019/2020	1172	935	188	1123

Tabela 22. Liczba dzieci w poszczególnych latach w łowickich przedszkolach publicznych i niepublicznych
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z przedszkoli i szkół podstawowych w Łowiczu.

Zgodnie z powyższymi danymi – liczba dzieci w przedszkolach kształtuje się na podobnym poziomie, co może świadczyć o tym, że liczba przedszkoli wydaje się odpowiadać potrzebom rodziców. Inaczej wygląda sytuacja żłobków – w 2020 roku liczba miejsc wyniosła 81 (uczęszczało 69 dzieci), zaś 27 dzieci nie zostało przyjętych. Ograniczona liczba miejsc w żłobkach nie odpowiada zapotrzebowaniu, co może skutkować m.in. problemami rodziców na rynku pracy. Rada Miejska Uchwałą nr XVIII/152/2019 z dnia 28 listopada 2019 roku wprowadziła świadczenie wspierające rodziny zamieszkujące na terenie Gminy Miasto Łowicz, korzystające z niepublicznych form opieki nad dziećmi do lat 3 – tzw. „Łowicki Bon Żłobkowy”.

Szkoły podstawowe

Na terenie Łowicza działa 6 szkół podstawowych (dla 5 organem prowadzącym jest Gmina Miasto Łowicz, dla 1 – Zakon Ojców Pijarów).

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Tadeusza Kościuszki w Łowiczu, ul. Kaliska 12,
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Adama Mickiewicza w Łowiczu, ul. Mickiewicza 1,
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. kard. Karola Wojtyły- Papieża Polaka, ul. Grunwaldzka 9,
- Szkoła Podstawowa nr 4 im. Marii Konopnickiej w Łowiczu, ul. Stanisławskiego 31A,
- Szkoła Podstawowa nr 7 im. Jana Pawła II z Oddziałami Integracyjnymi w Łowiczu, ul. Młodzieżowa 15,
- Pijarska Szkoła Podstawowa Królowej Pokoju w Łowiczu, ul. Pijarska 2.

Rok szkolny	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
SP 1	404	468	538	530
SP 2	695	676	642	535
SP 3	349	349	360	321
SP 4	275	318	348	343
SP 7	345	338	349	312
SP Pijarska	258	259	300	297
Łącznie	2326	2408	2537	2338

Tabela 23. Liczba uczniów w poszczególnych latach
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z szkół podstawowych w Łowiczu

Mimo malejącej liczby mieszkańców, liczba uczniów w szkołach podstawowych utrzymuje się na zbliżonym poziomie – część uczniów stanowią mieszkańcy okolicznych miejscowości.

W szkołach i przedszkolach zapewnia się podopiecznym opiekę psychologiczno-pedagogiczną i specjalistyczną zgodnie ze wskazaniem poradni psychologiczno-pedagogicznej, określonymi w orzeczeniach lub opiniach poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz według rozpoznanych potrzeb. W szczególności zatrudnia się specjalistów: pedagogów, psychologów, logopedów, nauczycieli wspomagających proces kształcenia. Prowadzi się nauczanie indywidualne, zajęcia dodatkowe, zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, psychologiczne i socjoterapeutyczne. Placówki oświatowe w mieście są wyposażone w sprzęt audiowizualny, zapewniają dostęp do sali gimnastycznej, boiska szkolnego, świetlicy, biblioteki i sprzętu komputerowego. Prowadzone jest także dożywianie w szkołach. W ramach różnych projektów prowadzone są dodatkowe zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia oraz wspomagające naukę.

6.2 Służba zdrowia

Wskaźnik jakości życia uzależniony jest od dostępności i poziomu usług zdrowotnych. Zdrowy człowiek ma większe szanse na przeciwstawienie się trudnościom życiowym, a także na pełnienie satysfakcjonujących ról społecznych. Prowadzenie polityki zdrowotnej leży w kompetencjach ministerstwa zdrowia, natomiast realizacja jej zadań obejmuje wszystkie szczeble administracji państwowej i jednostek samorządu terytorialnego.

Miejscem pierwszego i najczęstszego kontaktu pacjenta z systemem ochrony zdrowia są placówki podstawowej opieki zdrowotnej, które również mogą go wesprzeć w uzyskaniu dalszej pomocy. W większości przypadków, aby otrzymać dostęp do specjalistycznej opieki wymagane jest skierowanie lekarza POZ. Świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej obejmują profilaktykę, podstawowe badania diagnostyczne, opiekę terapeutyczną i rehabilitacyjną z zakresu ambulatoryjnej opieki ogólnej, rodzinnej i pediatrycznej, a także w kwestii zdrowia publicznego: szczepienia obowiązkowe, promocję i profilaktykę zdrowotną. Udzielane są one przez lekarzy, pielęgniarki i położne POZ.

Na terenie powiatu funkcjonuje 49 przychodni, a na terenie miasta 31 poradni lekarza POZ i pielęgniarskiej POZ. Łącznie według danych Głównego Urzędu Statystycznego w poszczególnych latach udzielono następującej liczby porad w Łowiczu:

	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Podstawowa opieka zdrowotna – porady ogółem	237 402	246 496	252 584	257 080	244 742

Tabela 24. Porady lekarskie podstawowej opieki zdrowotnej w powiecie łowickim w latach 2016-2020
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Liczba porad lekarskich w Łowiczu do 2019 roku wzrastała, a następnie w roku 2020, prawdopodobnie w związku z pandemią Covid-19, uległa spadkowi.

Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne na terenie miasta to świadczenia podstawowej lub specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz świadczenia z zakresu rehabilitacji leczniczej, udzielane w warunkach niewymagających ich udzielania w trybie stacjonarnym i całodobowym w odpowiednio urządzonej, stałym pomieszczeniu. W poszczególnych latach na terenie Łowicza liczba porad lekarskich przedstawiała się w następujący sposób:

	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Podmioty ambulatoryjne – porady lekarskie ogółem	352 401	365 285	378 478	387 588	362 322

Tabela 25. Porady lekarskie w podmiotach ambulatoryjnych w powiecie łowickim w latach 2016-2020
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

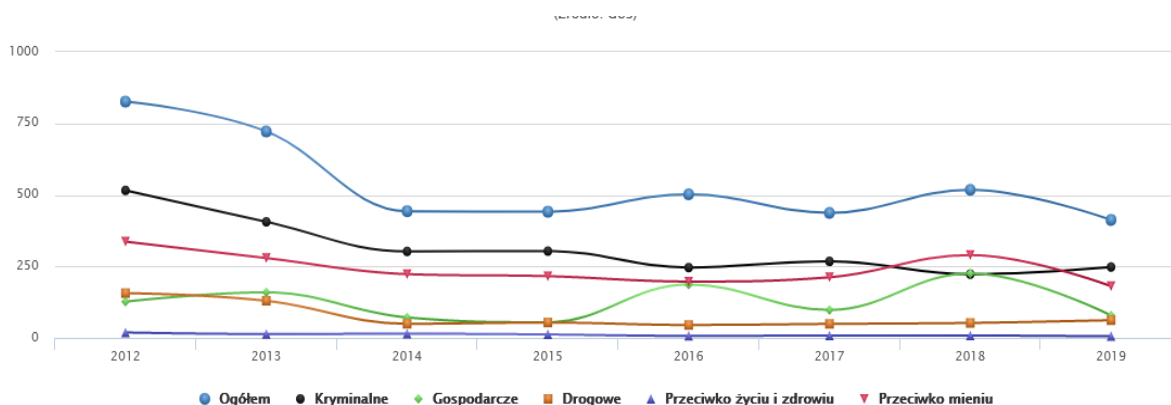
Podobnie, jak w przypadku podstawowej opieki zdrowotnej, wśród podmiotów ambulatoryjnych następował wzrost ilości udzielanych porad lekarskich do 2019 roku a następnie w 2020 roku ich spadek.

Kolejnym szczeblem opieki zdrowotnej jest opieka szpitalna. W łowickim szpitalu pacjenci leczeni są na oddziałach: chorób wewnętrznych, chirurgicznym, anestezjologii i intensywnej terapii, położniczo-ginekologicznym, neonatologicznym oraz pediatrycznym. Dodatkowo przy szpitalu realizowana jest całodobowa opieka w Zespole Opieki Zdrowotnej.

6.3 Bezpieczeństwo publiczne

Zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom oraz ochrona porządku publicznego to jedne z podstawowych zadań państwa. Na każdym szczeblu administracyjnym, także i w gminie, zostały wyodrębnione organy administracji ogólnej odpowiedzialne za działania w tej sferze.

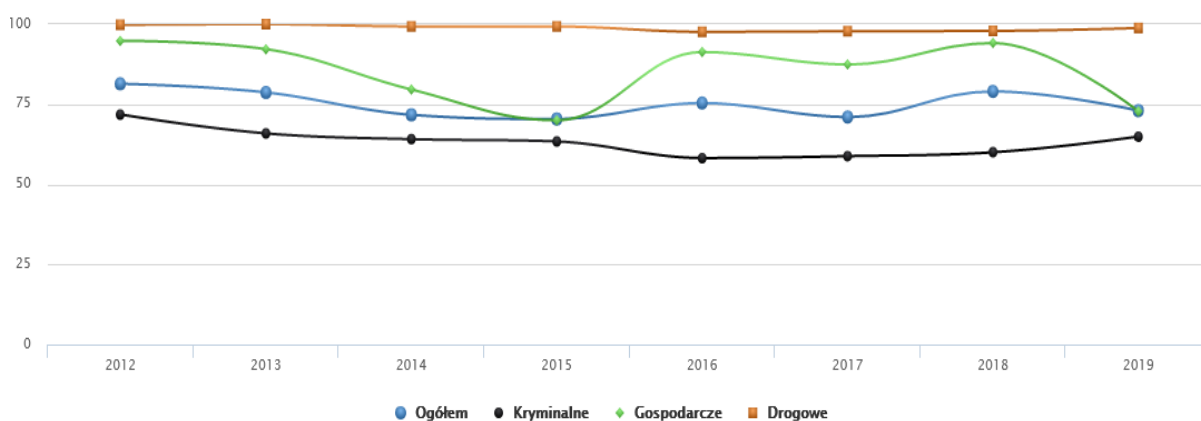

Wykres 9. Przeszypstwa stwierdzone (oszacowane) w Łowiczu w latach 2012-2019
 Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Polska w Liczbach”, Główny Urząd Statystyczny.

Liczba przestępstw dokonywanych w Łowiczu do roku 2014 malała, a następnie zaczęła utrzymywać się na zbliżonym poziomie. W 2019 roku stwierdzono 412 przestępstw, co oznacza, że na 1000 mieszkańców odnotowano 14,57 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od średniej województwa łódzkiego oraz całej Polski.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców najczęściej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym – 8,75 (wykrywalność 64%) oraz przeciwko mieniu – 6,39 (wykrywalność 52%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe – 2,18 (98%), o charakterze gospodarczym – 2,77 (72%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu – 0,20 (87%).

Wykres 10. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w Łowiczu w latach 2012-2019
 Źródło: opracowanie własne na podstawie: „Polska w Liczbach”, Główny Urząd Statystyczny.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w Łowiczu wynosi 73,00% i jest nieznacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa łódzkiego oraz porównywalny do wskaźnika dla całej Polski.

7. Lokalne bezpieczeństwo energetyczne

W znaczeniu lokalnym bezpieczeństwo energetyczne definiowane jest jako zdolność zaspokojenia potrzeb energetycznych lokalnych społeczności³. Poziom bezpieczeństwa energetycznego uzależniony jest od stopnia dostępności źródeł energii i stanu infrastruktury, przy użyciu której energia elektryczna, ciepło oraz paliwa gazowe są dostarczane do odbiorców końcowych. Na terenie gminy istnieje duże zróżnicowanie pod względem zainstalowanych źródeł ciepła oraz wykorzystywanych paliw. Świadczą o tym deklaracje dotyczące źródeł ciepła i źródeł spalania paliw, jakie składają mieszkańcy Łowicza do systemu Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków.

Zainstalowane źródła ciepła	Liczba złożonych deklaracji
Kocioł gazowy / bojler gazowy / podgrzewacz gazowy przepływowy / kominek gazowy	1569
Kocioł na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy) z automatycznym podawaniem paliwa / z podajnikiem	1476
Kocioł na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy) z ręcznym podawaniem paliwa / zasypowy	1170
Ogrzewanie elektryczne / bojler elektryczny	1091
Kominek / koza / ogrzewacz powietrza na paliwo stałe (drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy, węgiel)	549
Kocioł olejowy	402
Miejska sieć ciepłownicza / ciepło systemowe / lokalna sieć ciepłownicza	298
Trzon kuchenny / piecokuchnia / kuchnia węglowa	266
Piec kaflowy na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy)	186
Pompa ciepła	113
Kolektory słoneczne do ciepłej wody użytkowej lub z funkcją wspomagania ogrzewania	82
Suma	5160

Tabela 26. Zainstalowane źródła ciepła wraz z liczbą złożonych deklaracji (stan na 28.11.2022).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z CEEB.

W celu ogrzania gospodarstw domowych mieszkańcy Łowicza najczęściej wykorzystują węgiel i paliwa węgl pochodne, co przedstawia poniższa tabela.

Rodzaj stosowanych paliw w kotłach na paliwo stałe	Liczba złożonych deklaracji
Węgiel i paliwa węgl pochodne	2465
Drewno kawałkowe	505
Pellet drzewny	116
Inny rodzaj biomasy	38
Suma	3124

Tabela 27. Rodzaj stosowanych paliw w kotłach na paliwo stałe wraz z liczbą złożonych deklaracji (stan na 28.11.2022).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z CEEB.

³ Doktryna polityki energetycznej Polski do 2025 r.

System ciepłowniczy Łowicza opiera się na kotłowniach Zakładu Energetyki Ciepłej w Łowiczu Sp. z o.o. oraz na kotłowniach zakładowych. Łączna długość sieci ciepłowniczych Zakładu Energetyki Ciepłej w Łowiczu wynosi 21,7 km – w tym 7,16 km w technologii preizolowanej oraz 14,54 km w technologii tradycyjnej.

Nazwa i adres	Używane paliwo	Obszar dystrybucji czynnika
Ciepłownia „S1”, ul. Kolejowa 16	Miał węgla kamiennego	Kotłownia zaopatrująca w energię ciepłą większą część miasta
Ciepłownia „Z10”, ul. Marii Konopnickiej 10	Miał węgla kamiennego	Os. Marii Konopnickiej MSM Domino MSM Młodość MSM Oszczędność MSM Przyszłość
Kotłownia szczytowa „T1”, ul. Tkaczew 1	Olej opałowy	Kotłownia pracuje na potrzeby odbiorców zasilanych z kotłowni „S1”
Kotłownia „A43”, Ul. Armii Krajowej 43H	Gaz ziemny	Kotłownia lokalna zasilająca odbiorców zamieszkałych przy ul. Armii Krajowej

Tabela 28. Wykaz źródeł eksploatowanych przez Zakład Energetyki Ciepłej w Łowiczu w 2022 roku
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Energetyki Ciepłej w Łowiczu spółka z o. o.

Zakład Energetyki Ciepłej w Łowiczu Sp. z o.o. wytwarza ciepło na potrzeby dwóch sieci ciepłowniczych, przy wykorzystaniu czterech źródeł ciepła. Energia ciepła wytworzona w Ciepłowni „S1”, posiadającej dwa kotły typu OR 10/40 o mocy cieplnej 9,280 MW każdy, wykorzystywana jest na potrzeby przemysłu oraz centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej dla mieszkańców zachodniej części miasta. Kotłownia szczytowa „T1”, posiadająca dwa kotły wodne o mocy cieplnej 0,720 MW każdy, stanowi uzupełnienie mocy wytwórczych głównej ciepłowni „S1” i jest w stanie dostarczyć energię ciepłą na potrzeby centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej dla mieszkańców osiedla Tkaczew, Reymonta i Starzyńskiego. Energia ciepła wytworzona w Ciepłowni „Z10”, posiadającej dwa kotły wodne typu WWcT o mocy cieplnej 2,000 MW każdy, wykorzystywana jest na potrzeby centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej dla mieszkańców wschodniej części Łowicza. Energia ciepła wytworzona w Kotłowni lokalnej „A43”, posiadającej pięć kotłów wodnych w układzie kaskadowym o mocy cieplnej 0,100 MW każdy, wykorzystywana jest na potrzeby centralnego ogrzewania dla mieszkańców bloków przy ul. Armii Krajowej.

Energia ciepła wytwarzana w Ciepłowniach eksploatowanych przez Zakład Energetyki Ciepłej w Łowiczu sp. z o.o. dostarczana jest do pięciu grup odbiorców:

Lp.	Nazwa grupy	Sumaryczna moc zamówiona [MW]	Opis
Grupa 1	Przemysł	3,0833	Odbiorcy zasilani parą technologiczną
Grupa 2	Handel i Usługi	2,8340	Odbiorcy zasilani wodą gorącą

Grupa 3	Urzędy i Instytucje	1,4548	Odbiorcy zasilani wodą gorącą
Grupa 4	Gospodarstwa domowe	19,6938	Odbiorcy zasilani wodą gorącą
Grupa 5	Placówki edukacyjne	1,8554	Odbiorcy zasilani wodą gorącą

Tabela 29. Grupy odbiorców energii ciepłej Zakładu Energetyki Ciepłej w Łowiczu w 2022 r.

Źródło: Plan wprowadzania ograniczeń w dostarczaniu ciepła, Zakład Energetyki Ciepłej w Łowiczu sp. z o. o., Czerwiec 2022, s. 8.

W odróżnieniu od dystrybucji ciepła, która ma charakter lokalny, rynek usług dystrybucji energii elektrycznej i gazu ziemnego ma charakter ogólnokrajowy. PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź zaopatruje Łowicz w energię elektryczną. Miasto jest zasilane za pośrednictwem dwóch stacji elektroenergetycznych 110/15 kV – „Łowicz 1” (znajdującej się przy ulicy Sochaczewskiej) i „Łowicz 2” (przy ulicy Kolejowej). W 2020 roku stacja WN/SN „Łowicz 1” została poddana gruntownej modernizacji.

Rok	Odbiorcy energii elektrycznej (szt.)	Zużycie energii elektrycznej	
		Ogółem [MWh]	W przeliczeniu na 1 mieszkańca [kWh]
2018	12 127	21 309,02	746,04
2019	12 156	21 084,28	743,06
2020	12 225	21 458,77	788,90
2021	12 187	20 449,25	762,09

Tabela 30. Zmiana liczby odbiorców energii elektrycznej oraz zużycia energii w sektorze komunalnym w Łowiczu w latach 2018–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

W Łowiczu funkcję operatora gazowego systemu dystrybucyjnego pełni Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.: Oddział Zakład Gazowniczy w Łodzi. Gaz miastu zapewnia stacja gazowa (redukcyjna) – redukująca gaz wysokiego ciśnienia na średnie ciśnienie, usytuowana przy granicy miasta z Zielkowicami. Stacja jest zasilana gazociągiem z kierunku Skierniewic (sieć przesyłowa wysokiego ciśnienia DN200 Skierniewice – Łowicz). Dostarczenie paliwa do odbiorcy końcowego odbywa się poprzez sieć gazową średniego ciśnienia. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2021 roku na terenie miasta długość czynnej sieci gazowej wynosiła 47 368 m, a odsetek osób korzystających z instalacji gazowych w stosunku do ogółu mieszkańców wyniósł 19,5%.. Na terytorium gminy ma miejsce dynamiczny przyrost sieci gazowej i wzrost odsetka ludności korzystającej z instalacji gazowych.

Liczba ludności Łowicza korzystająca z sieci gazowej w latach 2018–2021 wyglądała następująco:

Lata	2018	2019	2020	2021
Liczba osób korzystających z sieci gazowej	2101	2521	4986	5362

Tabela 31 Ludność Miasta Łowicza korzystająca z sieci gazowej w latach 2018–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba gospodarstw domowych przyłączonych do sieci gazowej i liczba gospodarstw domowych ogrzewająca swoje mieszkania gazem na przestrzeni lat 2018–2021 prezentuje się następująco:

Rok	Odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe)	Zużycie gazu przez gospodarstwa domowe [MWh]
2018	861	19 188,4
2019	1046	21 952,0
2020	2095	24 332,8
2021	2321	31 608,5

Tabela 32. Odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe) w latach 2018–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Rok	Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań przez gospodarstwa domowe [MWh]
2018	460	9872,8
2019	618	14 887,3
2020	725	17 014,6
2021	883	22 506,4

Tabela 33. Odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe) ogrzewający mieszkania gazem na terenie Miasta Łowicza w latach 2018–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Lokalne bezpieczeństwo energetyczne to także realizacja zadań z zakresu ochrony środowiska. Gmina Miasto Łowicz prowadzi działania zmierzające do ograniczenia negatywnego wpływu procesów zaopatrzenia w energię na środowisko (niska jakość powietrza). W ramach programu „Czyste Powietrze” miasto udziela dofinansowania do wymiany starych kotłów na paliwo stałe i prac termomodernizacyjnych.

Stan programu „Czyste Powietrze” od początku trwania programu do dnia 30 września 2022 roku wygląda następująco:

Nazwa gminy	Liczba złożonych wniosków o dofinansowania	Liczba zawartych umów	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć	Kwota wypłaconych dotacji (zł)
Miasto Łowicz	501	426	256	3 221 469,93

Tabela 34. Funkcjonowanie Program „Czyste Powietrze” Dane dot. programu „Czyste Powietrze”

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Łowiczu.

Gmina Miasto Łowicz realizuje działania, które mają niwelować negatywne skutki kryzysu energetycznego, w szczególności problemy z zaopatrzeniem i wzrost cen nośników energii. Gmina wypłaca dodatki i świadczenia rekompensujące oraz przystąpiła do zakupu węgla z przeznaczeniem dla gospodarstw domowych, znajdujących się na terenie miasta (na mocy ustawy z dnia 27 października 2022 roku o zakupie preferencyjnym paliwa stałego dla gospodarstw domowych).

Przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu

Wysoki poziom cen nośników energii negatywnie oddziałuje na stan finansów mieszkańców gminy i uwydatnia potrzebę przeciwdziałania ubóstwu energetycznemu. Ubóstwo energetyczne to sytuacja, w której gospodarstwo domowe nie jest w stanie zapewnić sobie wystarczającego poziomu ciepła, chłodu oraz energii elektrycznej do zasilania urządzeń elektrycznych i oświetlenia⁴. Jest złożonym zjawiskiem o wielu wymiarach – społecznym, technicznym oraz ekonomicznym. Gospodarstwa domowe narażone na ubóstwo energetyczne bywają zmuszone wybierać pomiędzy ponoszeniem wydatków na energię, a zaspokajaniem podstawowych potrzeb bytowych (jak zakup żywności czy leków).

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu oferuje wiele form wsparcia dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Jedną z form pomocy są zasiłki celowe na zakup ogrzewania.

W 2021 roku instytucja przyznała 74 takie świadczenia o łącznej sumie wypłat – 20 650 złotych. Natomiast w 2022 roku wydano 45 świadczeń na łączną kwotę – 12 425 złotych (stan na 29.11.2022).

Dużą część aktywności Gminy Miasto Łowicz stanowi realizacja zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, których celem jest rekompensowanie rosnących cen nośników energii oraz produktów żywnościowych.

W 2022 roku jednym z tych zadań było przyznawanie i wypłata dodatku osłonowego. Świadczenie otrzymało 2909 gospodarstw domowych, zaś suma wypłat wyniosła 1 712 248,28 zł.

---

⁴ Pojęcie ubóstwa energetycznego zostało zdefiniowane m.in. w ustawie z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne oraz w dokumencie Bank dobrych praktyk. Przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu w Polsce. Ministerstwo Klimatu i Środowiska, Warszawa 2021.

Dodatek określony w art. 2 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatek	Kwota wypłaconych dodatków osłonowych (w złotych)
Jednoosobowe gospodarstwo domowe	875	340 544,79
Gospodarstwo złożone od 2 do 3 osób	565	300 111,42
Gospodarstwo złożone od 4 do 5 osób	312	255 920,87
Gospodarstwo składające się z co najmniej 6 osób	30	34 355,19
Razem	1782	930 932,27

Tabela 35. Liczba gospodarstw domowych, które skorzystały z dodatku osłonowego, w tym wartość wypłaconych dodatków na terenie Miasta Łowicza w 2022 roku

Źródło: : opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu

Dodatek określony w art. 2 ust. 6 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatek	Kwota wypłaconych dodatków osłonowych (w złotych)
Jednoosobowe gospodarstwo domowe	434	214 200,47
Gospodarstwo złożone od 2 do 3 osób	408	276 322,71
Gospodarstwo złożone od 4 do 5 osób	233	231 994,96
Gospodarstwo składające się z co najmniej 6 osób	34	47 868,44

Tabela 36. Liczba gospodarstw domowych, które skorzystały z dodatku osłonowego, w tym wartość wypłaconych dodatków na terenie Miasta Łowicza w 2022 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu

Kolejnym świadczeniem finansowym wypłacanym przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, skierowanym do gospodarstw domowych, aby wspomóc je podczas zimy w zakupie opału był dodatek węglowy. Instytucja po zweryfikowaniu informacji dotyczących źródeł ogrzewania wnioskodawców w Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków przyznała 2396 świadczeń na łączną kwotę 7 188 000 złotych. Mieszkańcy gminy, którzy stosują inny opał niż węgiel kamienny otrzymali wsparcie finansowe w ramach dodatku dla gospodarstw domowych z tytułu wykorzystywania niektórych źródeł ciepła.

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatek	Kwota wypłaconych dodatków (w złotych)
Olej opałowy	169	338 000
Gaz LPG	66	33 000
Pellet drzewny lub inna biomasa	55	165 000
Drewno kawałkowe	21	21 000
Razem	311	557 000

Tabela 37. Dodatek dla gospodarstw domowych z tytułu wykorzystywania niektórych źródeł ciepła

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu

Mieszkańcy Łowicza, którzy wykorzystują do ogrzewania energię elektryczną (w tym pompy ciepła) otrzymują wsparcie w ramach dodatku elektrycznego. Kwotę w wysokości 1000 lub 1500 złotych przyznano 14 gospodarstwom domowym (stan na 9.11.2022).

8. Organizacje pozarządowe

Współpraca z organizacjami pozarządowymi należy do zadań własnych gminy określonych w art. 7 ust. 1 pkt 19 i art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz w art. 5a ust. 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Głównym jej celem jest budowanie społeczeństwa obywatelskiego, którego bazą jest ściśle partnerstwo pomiędzy administracją publiczną a organizacjami pozarządowymi, służące lepszemu rozpoznaniu i zaspokajaniu potrzeb mieszkańców. Miasto może wspierać organizacje pozarządowe w formie finansowej, głównie poprzez przyznanie dotacji na realizację zadania publicznego oraz w sferze pozafinansowej, poprzez umożliwienie najmu lokali użytkowych.

Do priorytetowych zadań przeznaczonych do realizacji organizacjom pozarządowym w mieście Łowiczu, zgodnie z corocznym Programem Współpracy Miasta Łowicza z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, należą m.in.:

- Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej

Działania mające na celu zapewnienie dogodnych warunków do rozwoju zdrowotnego i psychofizycznego mieszkańców Łowicza oraz równego dostępu do różnorodnych form kultury fizycznej, bez względu na wiek, płeć, stopień i rodzaj niepełnosprawności. Organizacje działające w tym zakresie: Miejski Uczniowski Klub Sportowy „Pelikan” Łowicz, Uczniowski Klub Sportowy „Akademia Piłkarska Champions”, Uczniowski Klub Sportowy „SOCCER KIDS”, Uczniowski Miejski Klub Sportowy Księżak w Łowiczu, Fundacja Czyń Dobro im. Jana Pawła II.

- Kultura, sztuka i ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego

Działania z tego obszaru mają na celu ochronę materialnego dziedzictwa kulturowego i tradycji regionu łowickiego poprzez wsparcie organizacji kulturalnych i artystycznych. Organizacje działające w tym zakresie: Stowarzyszenie Twórców Ludowych z siedzibą w Lublinie Koło w Łowiczu, Łowickie Towarzystwo Muzyczne im. Mikołaja Zieleńskiego, Towarzystwo Dom Ludowy, Mazowiecka Fundacja Społeczno-Kulturalna w Łowiczu, Stowarzyszenie Łowicki Klub Motocyklowy „No 16”.

- Zadania z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym

Działania polegające na organizowaniu i prowadzeniu pozalekcyjnych zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży z elementami profilaktyki uzależnień. Ich celem jest: zapobieganie zachowaniom agresywnym, rozwijanie umiejętności komunikacji i współpracy w grupie, kształtowanie postaw prospołecznych, promowanie zdrowego stylu życia i form aktywnego wypoczynku. Organizacje działające w tym zakresie: Międzyszkolny Klub Sportowy „ZRYW”, Klub Sportowy „Księżak” w Łowiczu, Uczniowski Klub Sportowy „KORABKA” w Łowiczu, Uczniowski Miejski Klub Sportowy „KSIEŻAK” w Łowiczu, Uczniowski Klub Sportowy „Jedynka” w Łowiczu, Łowicki Klub Karate Kyokushin Fighter w Łowiczu, Łowicki Klub Taekwon-Do w Łowiczu, Uczniowski Klub Sportowy „Pijarski Klub Sportowy”, Stowarzyszenie Rehabilitacyjno-Edukacyjne „KARINO”.

- Zadania z zakresu turystyki i krajoznawstwa

Działania mające na celu upowszechnianie turystyki i krajoznawstwa wśród mieszkańców Łowicza. Organizacje działające w tym obszarze: Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział w Łowiczu, Łowicka Akademia Sportu w Łowiczu,

- Zadania z zakresu nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji oświaty i wychowania

Organizacje działające w tym zakresie: Stowarzyszenie „Łowicki Klub Amazonek” w Łowiczu, Miejsko-Powiatowe Koło Polskiego Stowarzyszenia Diabetyków w Łowiczu, Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Diecezji Łowickiej – Koło Przy Parafii Św. Ducha, Łowicki Uniwersytet Trzeciego Wieku, Stowarzyszenie Rehabilitacyjno-Edukacyjne „KARINO”.

- Wypoczynek dzieci i młodzieży

Działalność na rzecz dzieci i młodzieży. Organizacje działające w tym zakresie: Związek Harcerstwa Polskiego – Chorągiew Łódzka Hufiec Łowicz.

- Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego

Działalność edukacyjna i informacyjna. Organizacja działająca w tym obszarze: Łowickie Stowarzyszenie Przyjaciół Zwierząt.

9. Obywatele Ukrainy na terenie miasta Łowicza

Kryzys wywołany przez wojnę na Ukrainie spowodował napływ uchodźców do Polski.

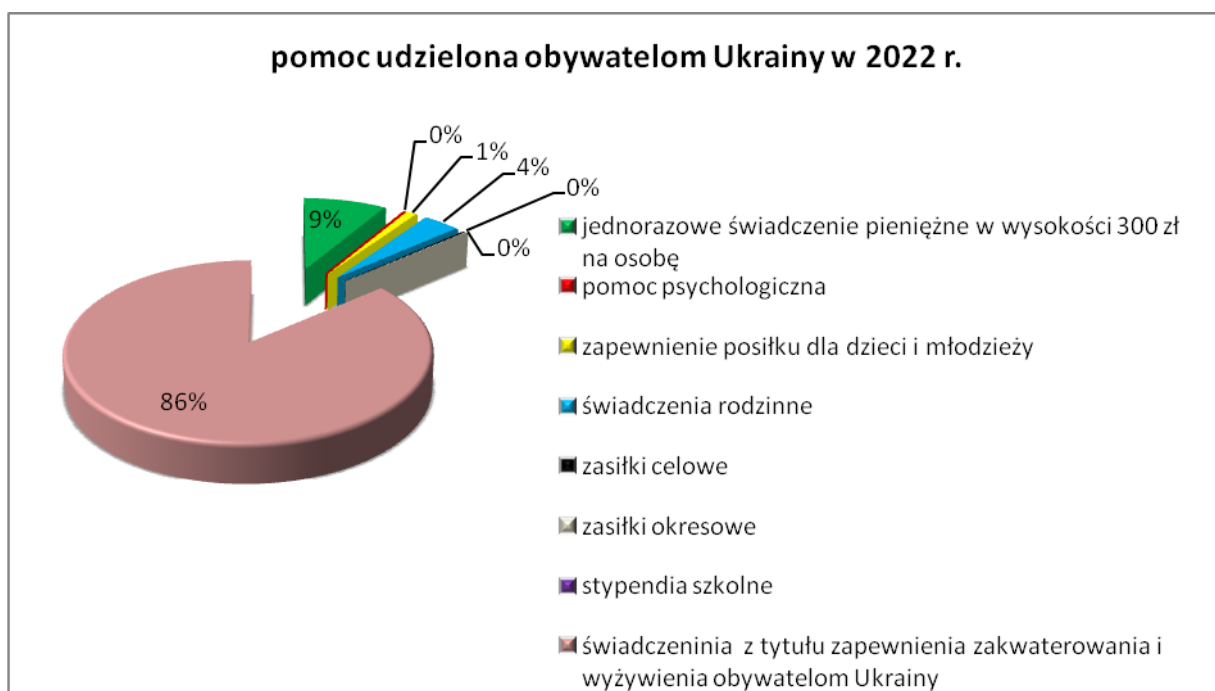
Z informacji uzyskanych z Urzędu Miejskiego w Łowiczu wynika, że na dzień 24.03.2023 r. na terenie miasta Łowicza przebywały 893 osoby, które opuściły Ukrainę w związku z konfliktem zbrojnym w tym kraju.

Z obserwacji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu wynika, że liczba uchodźców ulega zmianom, co spowodowane jest tym, że część obywateli Ukrainy decyduje się wrócić do Ukrainy lub przenieść w inne miejsce. Coraz mniej osób również przyjeżdża z Ukrainy, na konie lutego 2023 roku wypłacono pomoc finansową potocznie zwaną „na dzień dobry” dla 33 osób. W związku z tym, że sytuacja w Ukrainie nie uległa zmianie, a nie wykluczone jest zaostrzenie konfliktu pomiędzy Rosją i Ukrainą migracje wojenne mogą mieć charakter długotrwały, co będzie wpływało bezpośrednio nie tylko na migrantów, ale całe społeczeństwo polskie i musi skłonić Polskę do modernizacji systemu usług społecznych w sposób adekwatny do nowej sytuacji.

Na mocy Ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 103 z późn. zm.) został utworzony specjalny Fundusz Pomocy dla Ukrainy. Ze środków Funduszu wypłacane są min. świadczenia rodzinne i świadczenia z pomocy społecznej. Jednym ze świadczeń przyznawanych obywatelom Ukrainy jest świadczenie pieniężne w wysokości 300 zł na osobę. Jest to wsparcie w początkowym okresie pobytu obywateli Ukrainy w Polsce z przeznaczeniem na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe.

W 2022 roku wypłacono świadczenia dla 1164 osób uprawnionych. Ponadto w 2022 roku wypłacono obywatelom Ukrainy świadczenia rodzinne dla 167 dzieci oraz świadczenia dla osób, które zapewniły zakwaterowanie i wyżywienie obywatelom Ukrainy w kwocie 40 zł za osobę dziennie łącznie na 1080 uchodźców.

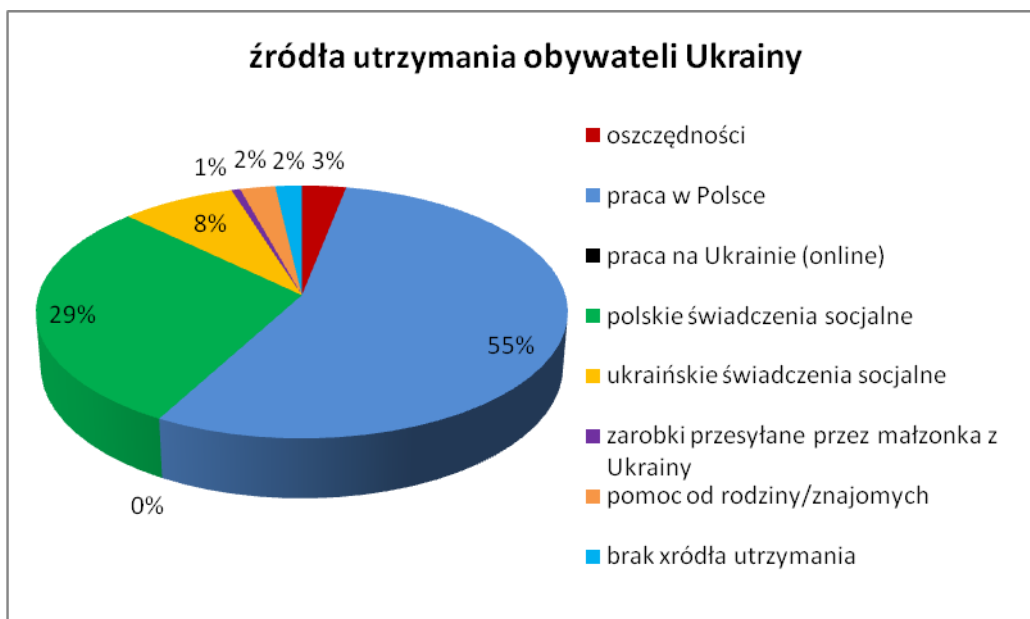
Obywatele Ukrainy w 2022 roku skorzystali również z innych form pomocy: pomoc psychologiczna, zasiłki celowe, zasiłki okresowe, posiłki dla dzieci i młodzieży, stypendia szkolne.

Wykres 11. Pomoc udzielona obywatelom Ukrainy w 2022 roku

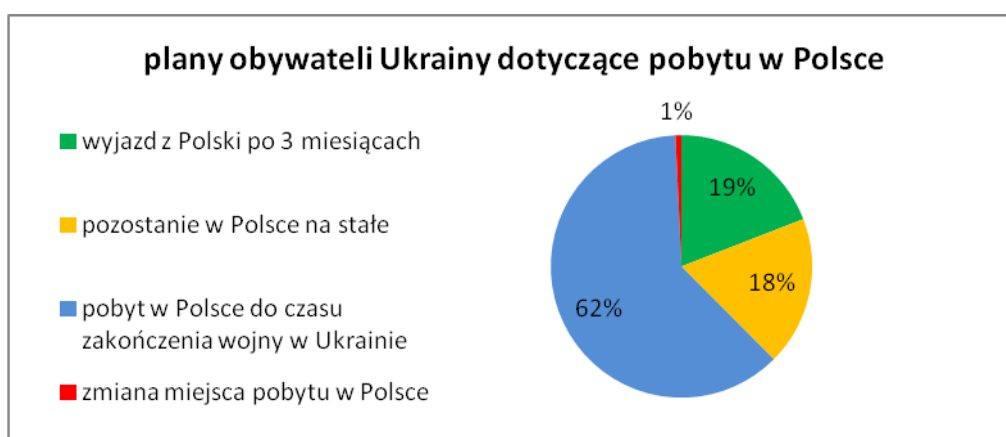
Źródło: badania własne

Od listopada 2022 roku do stycznia 2023 roku MOPS przeprowadzał badania ankietowe w ramach diagnozy sytuacji społecznej obywateli Ukrainy w gminie Miasto Łowicz, które posłużyły identyfikacji i określeniu rodzaju i skali wsparcia jakim należy objąć uchodźców. Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet w języku ukraińskim, które zostały rozpowszechnione wśród obywateli Ukrainy zamieszkałych na terenie miasta w obiektach na ul. Kaliska 5, ul. Warszawska 9a i ul. Jana Pawła II 1 oraz uchodźców, którzy przychodzili z terenu miasta do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu. W sumie do analizy przedłożono 136 wypełnionych anonimowo ankiet. Większość ankietowanych stanowiły kobiety 120 w wieku od 19 do 59 lat. W 55 przypadkach ankietowani wskazali, że przebywają w Polsce z dziećmi ,a w 46, że przebywają tu sami. Wszyscy ankietowani posiadali PESEL. Tylko 5 osób wskazało na inne miejsce zamieszkania niż hotel, co w przypadku, gdy konflikt zbrojny w Ukrainie będzie trwał dłużej może pogłębić problem mieszkaniowy na terenie gminy. Na pytanie z czego utrzymują się ankietowani 90 osób wskazało na dochody z pracy w Polsce, 48 na polskie świadczenia socjalne, a 13 na ukraińskie świadczenia socjalne. Tylko 17 osób wskazało, że nie pracuje i nie poszukuje pracy, pozostałe 119 osób wskazało, że pracuje w Polsce.

Wykres 12. Źródła utrzymania obywateli Ukrainy
Źródło: badania własne

W przypadku zakończenia wojny w Ukrainie 84 osoby planują wyjechać z Polski natomiast 26 osób zamierza pozostać w Polsce w tym 1 osoba zamierza przeprowadzić się do innego miasta. Wśród ankietowanych 9 osób planowało po 3 miesiącach pobytu w Polsce wrócić na Ukrainę, a 17 wyjechać do innego państwa. Przeprowadzone badania ankietowe wykazały, że 62% badanych będzie przebywać w Łowiczu do czasu zakończenia wojny a 18% planuje pozostać tu na stałe. Z powyższego wynika, że do czasu zakończenia konfliktu zbrojnego w Ukrainie gmina musi w Strategii uwzględnić potrzeby obywateli Ukrainy takie jak: potrzeby mieszkaniowe, pomoc socjalną, integrację ze społecznością lokalną, wsparcie dzieci w tym edukację.

Wykres 13. Plany obywateli Ukrainy dotyczące pobytu w Polsce
Źródło: badania własne

III. Problemy społeczne według mieszkańców Łowicza

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców

Gminy Miasto Łowicz

Problemy społeczne to powtarzające się, częste zjawiska uznane przez daną grupę społeczną lub społeczeństwo za negatywne, których nasilenie budzi zaniepokojenie opinii społecznej i może przyczynić się do dezorganizacji społecznej. Określenie i zdiagnozowanie problemów społecznych występujących na terenie Łowicza było możliwe poprzez przeprowadzenie badań społecznych wśród jego mieszkańców. Narzędziem badawczym, które posłużyło do badań był kwestionariusz ankiety (w wersji papierowej i internetowej). W badaniach wzięło udział łącznie 200 mieszkańców miasta. Ankiety zostały rozpowszechniane w MOPS Łowicz oraz wśród członków „Klubu Seniora”. Główną część ankiety stanowił zestaw 25 pytań, w tym 18 pytań zamkniętych z możliwością wyboru jednej odpowiedzi, 1 pytanie zamknięte z możliwością wyboru dwóch odpowiedzi i 6 pytań otwartych. Ponadto w ankiecie znalazły się pytania o długość zamieszkiwania na terenie gminy, wiek, płeć oraz wykształcenie osoby wypełniającej. Badanie przeprowadzono w 2020 roku. Ankieta wypełniana była przez respondentów anonimowo, w wersji papierowej lub elektronicznej. Łącznie uzupełniono prawidłowo 200 arkuszy.

Dane uzyskane w trakcie realizacji badań poddane zostały analizie. W opracowaniu zaprezentowano wyniki badań pod kątem ogólnych tendencji i średnich występujących w całej badanej zbiorowości. Pytania zawarte w ankiecie dotyczyły diagnozowania problemów społecznych w szerokim spektrum i różnego rodzaju. Odpowiedzi uzyskane w badaniu ankietowym wstępnie diagnozują problemy społeczne występujące w Łowiczu, będąc punktem wyjścia w formułowaniu zaleceń mających zmienić ten stan rzeczy.

Charakterystyka badanej grupy

Badania przeprowadzono z udziałem mieszkańców Łowicza, znajdujących się w różnym wieku – od 18 do 80 lat. Pozwoliło to na nakreślenie problemów dostrzeganych przez wiele grup wiekowych. 72% respondentów stanowiły kobiety, 28% stanowili mężczyźni.

Skala występowania problemów społecznych na terenie Łowicza

Respondentom uczestniczącym w badaniu przedstawiono listę problemów społecznych i poproszono ich o ustosunkowanie się – wskazanie maksymalnie dwóch najbardziej uwidaczniających się problemów społecznych występujących w Łowiczu. Liczba

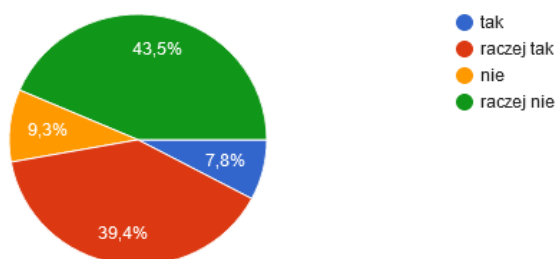
uzyskanych głosów sugeruje, które z wymienionych problemów są najbardziej odczuwalne i występują w największym stopniu. Respondenci największą wagę przypisali problemowi starzenia się społeczeństwa, prawie połowa ankietowanych zaznaczyła tę odpowiedź – 47,2%. Wśród najczęściej udzielanych odpowiedzi znalazły się również problemy mieszkaniowe – 42,7% oraz bezrobocie – 38,7%. Znaczna grupa ankietowanych zwróciła uwagę na problem zaniku więzi społecznych – 28,6% i alkoholizmu – 27,6%. Inne problemy społeczne wskazywane przez ankietowanych to: bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych – 13,1%, ubóstwo – 13,1% i narkomania – 10,6%.

Problemy osób starszych w mieście

Osoby starsze zamieszkałe w Łowiczu, zdaniem ankietowanych, spotykają się z wieloma trudnościami. Respondenci na pytanie, jakie problemy najczęściej dotyczą osób starszych w gminie, najczęściej udzielali następujących odpowiedzi:

- samotność,
- trudności finansowe oraz ubóstwo,
- trudności z dostaniem się do lekarzy,
- brak wsparcia w życiu codziennym.

Na zadane pytanie, czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie miasta uwzględnia się potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych, respondenci udzielili następujących odpowiedzi:

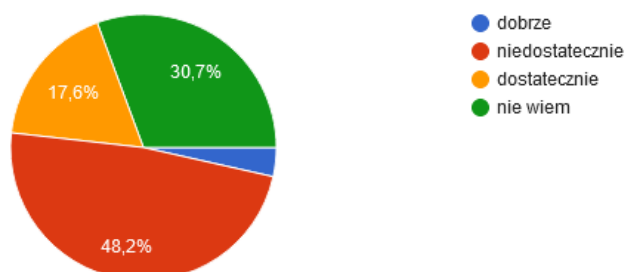

Wykres 14. Odpowiedzi respondentów.
Źródło: badania własne

Według 52,8% badanych działania podejmowane w Łowiczu albo nie uwzględniają potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, albo są niewystarczające. Innego zdania jest 47,2% respondentów.

Problem z uzyskaniem mieszkania

W ankiecie zawarto pytanie: Jak Pani/Pan ocenia możliwość otrzymania lokalu mieszkalnego z zasobów miasta? Odpowiedzi udzielone przez respondentów zostały przedstawione na wykresie:

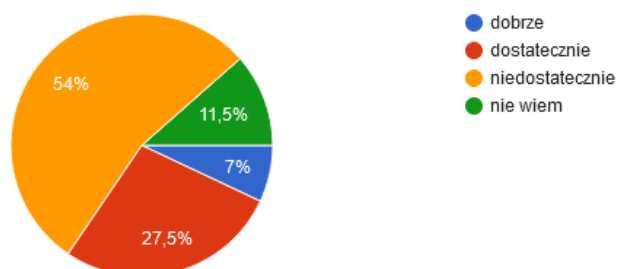

Wykres 15. Odpowiedzi respondentów.
Źródło: badanie własne

48,2% badanych uważa, że możliwość otrzymania lokalu mieszkalnego z zasobów miasta jest ograniczona i niewystarczająca. Według ankietowanych ilość mieszkań nie odpowiada zapotrzebowaniu, a czas oczekiwania na mieszkanie jest zbyt długi. 30,7% respondentów nie miało w tej kwestii zdania.

Problem bezrobocia i uzyskania zatrudnienia na terenie miasta

Poziom bezrobocia stanowi jeden z kluczowych czynników branych pod uwagę przy kształtowaniu polityki społecznej miasta. Odpowiedzi respondentów na pytanie, jak Pani/Pan ocenia możliwości uzyskania zatrudnienia na terenie gminy, obrazuje wykres:

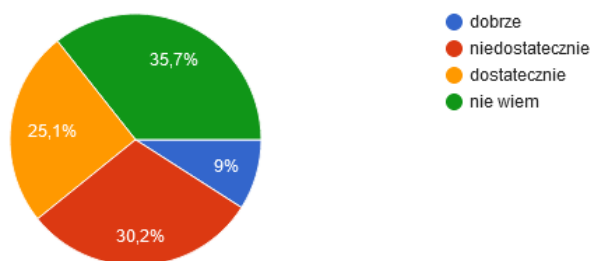
Wykres 16. Odpowiedzi respondentów.
Źródło: badanie własne

Ponad połowa ankietowanych (54%) uznała, że znalezienie zatrudnienia w Łowiczu stanowi problem. Wielu mieszkańców pracuje i szuka zatrudnienia w innych ośrodkach.

W związku z czym zapytano ankietowanych, jak postrzegają działania władz mające na celu przeciwdziałanie bezrobociu. Zdaniem 43,3% ankietowanych, działania w tym zakresie są niedostateczne. Zdaniem 28,9% ankietowanych działania są wystarczające.

Problem uzależnień

W wymiarze jednostkowym uzależnienia mogą prowadzić do poważnych problemów zdrowotnych, ekonomicznych i emocjonalnych, natomiast na poziomie społecznym do rosnących nakładów na opiekę medyczną i wzrostu poziomu przestępczości. Uzyskane odpowiedzi na pytanie, jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, ukazuje wykres:

Wykres 17. Odpowiedzi respondentów.
Źródło: badania własne

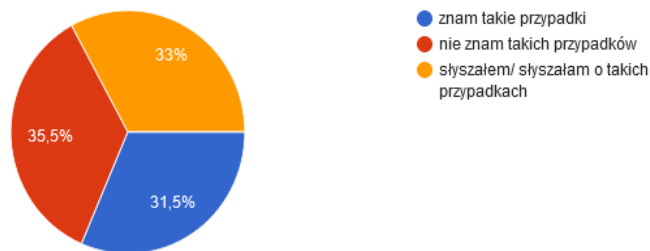
Największa grupa respondentów nie ma w tej kwestii zdania. Według 30,2% ankietowanych podejmowane działania są w niedostateczne, według 25,1% – dostateczne.

Zjawisko przemocy domowej w Łowiczu

Przemoc w rodzinie może przyjmować różnorodne formy: fizyczne, psychiczne, seksualne czy ekonomiczne. Dane statystyczne dotyczące przemocy w rodzinie nie odzwierciedlają rzeczywistej skali problemu. Osoby doznające przemocy często nie chcą tego ujawniać, obawiając się reakcji otoczenia, represji ze strony sprawcy lub z obawy na długie i zawiłe procedury prawne.

W ankiecie zawarto pytanie: Czy zna Pani/Pan przypadki przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał? Odpowiedzi udzielone przez respondentów zostały przedstawione na wykresie:

Wykres 18. Odpowiedzi respondentów.
Źródło: badania własne

Według respondentów przemoc domowa jest zjawiskiem obecnym w Łowiczu. 31,5% badanych zna osoby doświadczające przemocy domowej, zaś 33% badanych słyszało o takich przypadkach.

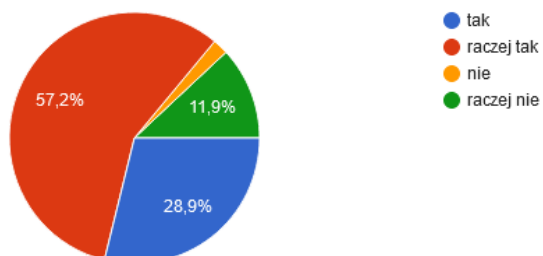
Problemy osób niepełnosprawnych

Na pytanie otwarte, jakie problemy najczęściej dotyczą osób niepełnosprawnych w gminie, respondenci udzielali następujących odpowiedzi:

- bariery architektoniczne w miejscach publicznych,
- niedostosowanie budynków i środków transportu do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- ograniczony dostęp i wysokie koszty rehabilitacji usprawniającej,
- brak profesjonalnej opieki medycznej.

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Łowicza

W kwestionariuszu zapytano mieszkańców miasta o ich poczucie bezpieczeństwa. Na pytanie, czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania, respondenci odpowiadali następująco:

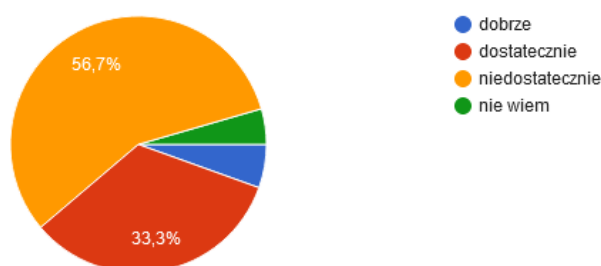

Wykres 19. Odpowiedzi respondentów.
Źródło: badania własne

Przeważająca większość badanych uznała miejsce zamieszkania za bezpieczne albo raczej bezpieczne. 11,9% ankietowanych przyznało, że w miejscu zamieszkania raczej nie czują się bezpiecznie, zaś 2% ankietowanych uznało, że ich miejsce zamieszkania do bezpiecznych nie należy.

Ocena oferty opieki zdrowotnej w Łowiczu

W kwestionariuszu zadano mieszkańcom miasta następujące pytanie: Jak Pani/Pan ocenia dostępną w gminie ofertę w zakresie ochrony zdrowia? Udzielone przez respondentów odpowiedzi przedstawia wykres:

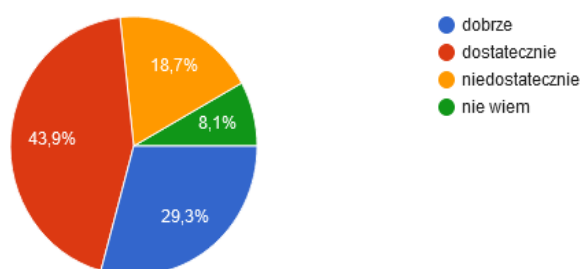

Wykres 20. Odpowiedzi respondentów.
Źródło: badanie własne

Ponad połowa ankietowanych (56,7%) uznała ofertę ochrony zdrowia w Łowiczu za niedostateczną. W opinii jednej trzeciej badanych oferta usług medycznych była dostateczna. Pozostałych 10% respondentów albo dobrze oceniło ofertę usług medycznych, albo nie miało zdania w tej kwestii. Wielu spośród mieszkańców Łowicza korzysta z opieki lekarzy specjalistów w większych ośrodkach miejskich – Łodzi lub Warszawie.

Poziom satysfakcji mieszkańców Łowicza

Na pytanie: Jak Pani/Pan ocenia swój poziom zadowolenia z faktu bycia mieszkańcem gminy? 29,3% badanych określiło go jako satysfakcjonujący, a 18,7% jako niedostateczny.

Wykres 21. Odpowiedzi respondentów.
Źródło: badania własne

W kwestionariuszu znalazło się pytanie otwarte o zalety Łowicza. Poproszono respondentów o udzielenie maksymalnie dwóch odpowiedzi na pytanie: Jakie Pani/Pana zdaniem są atuty gminy? Ankietowani wskazywali głównie na:

- położenie geograficzne – między Łodzią a Warszawą,
- walory historyczne oraz zabytki,
- tradycje,
- dużą liczbę zakładów przemysłowych.

Na pytanie otwarte, co Pani/Pana zdaniem w największym stopniu ogranicza możliwości rozwojowe gminy i ma negatywny wpływ na poziom i jakość życia jego mieszkańców, ankietowani najczęściej udzielali następujących odpowiedzi:

- mała ilość mieszkań,
- bardzo wysokie ceny nieruchomości,
- brak perspektyw dla ludzi młodych – w poszukiwaniu pracy migrują do większych miast,
- brak pomysłów na przyciągnięcie inwestorów,
- brak inwestycji,
- ograniczona liczba miejsc pracy.

Ostatnie pytanie otwarte miało na celu pozyskanie informacji o działaniach, których brakuje mieszkańcom Łowicza, a których podjęcie mogłoby przyczynić się do podniesienia ich poziomu zadowolenia. Poproszono respondentów o udzielenie maksymalnie dwóch odpowiedzi na pytanie: Jakich Pani/Pana zdaniem działań, inicjatyw, które mogłyby integrować, aktywizować lokalną społeczność czy przyczyniać się do łagodzenia bądź rozwiązywania lokalnych problemów społecznych oraz pełniejszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców, brakuje w gminie? Ankietowani często informowali o potrzebie:

- częstszych konsultacji społecznych,
- zwiększenia liczby miejsc w żłobkach i przedszkolach,
- zwiększenia pomocy dla osób niepełnosprawnych i starszych,
- budowy większej ilości mieszkań,
- zwiększenia liczby miejsc, w których młodzież mogłaby spędzać wolny czas,
- organizowania większej ilości imprez miejskich oraz kulturalnych zajęć dodatkowych,
- podjęcia działań sprzyjających przyciągnięciu inwestorów w okolice miasta,
- podjęcia akcji przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii, przemocy,
- podejmowania działań mających na celu zatrzymanie młodych osób w mieście.

IV. Obszary strategiczne

1. Wsparcie rodziny

W myśl ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym gminie przypisane są zadania własne z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej – wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i z aktywnym udziałem, przy uwzględnieniu zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomocy w integracji rodziny,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążeniu do reintegracji rodziny.

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Właściwy organ wykonawczy uprawniony jest do udzielenia upoważnień do podejmowania decyzji administracyjnych i innych czynności. Na podstawie Zarządzenia Nr 8A/2020 Burmistrza Miasta Łowicza z dnia 02.01.2020 r. Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu upoważniony jest do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

Gminy, w celu realizacji ustawowych zadań, opracowują trzyletnie programy wspierania rodziny. 30 maja 2019 roku Uchwałą Nr XII/93/2019 Rady Miejskiej w Łowiczu przyjęto Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019–2021. 28 kwietnia 2022 roku Uchwałą Nr LIV/401/2022 Rady Miejskiej w Łowiczu przyjęto Gminny Program Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2022–2024. Jednostką odpowiedzialną za wdrażanie oraz monitorowanie programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu. Nadzór nad jego realizacją powierzono Radzie Miejskiej w Łowiczu.

Głównym celem programu jest profesjonalne wsparcie rodzin z dziećmi z terenu miasta Łowicza, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, poprzez podejmowanie zintegrowanych i spójnych działań w zakresie wzmacniania potencjału i kompetencji rodziny. Celami szczegółowymi są:

1. Stabilizacja sytuacji rodziny w sferze socjalno-bytowej.
2. Zapewnienie pomocy rodzinom w prawidłowym wypełnianiu funkcji rodzicielskich oraz w ramach wsparcia kobiet w ciąży i połogu.
3. Promowanie wartości rodzinnych.
4. Przeciwdziałanie demoralizacji i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży.
5. Reintegracja rodziny.
6. Rozwój zasobów ludzkich działających na rzecz wspierania rodziny.

W celu realizacji przewidzianych działań Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu współpracuje ze sprzymierzonymi instytucjami i podmiotami działającymi w środowiskach dysfunkcyjnych na terenie miasta.

Asysta rodzinna

Asystent rodziny realizuje swoje zadania w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Celem asysty rodzinnej jest poprawa sytuacji życiowej rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji, nabycie i doskonalenie umiejętności społecznych rodziców i zwiększenie kompetencji rodzicielskich. Adresatami wsparcia są rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze z dziećmi, zagrożone wykluczeniem społecznym oraz umieszczeniem dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej. W 2020 roku usługa w zakresie asysty rodzinnej była realizowana przez 3 asystentów zatrudnionych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Łowiczu. Wsparciem w formie asysty rodzinnej objęto 40 rodzin (97 dzieci), w tym 20 rodzin w ramach projektu „Port Szczęśliwa Rodzina” oraz 9 rodzin zobowiązanych do pracy z asystentem rodziny przez sąd. Wśród rodzin objętych wsparciem znajdowało się 11 rodzin wielodzietnych.

Wsparcie niesione rodzinie z trudnościami w opiece i wychowaniu dziecka opiera się na ścisłej współpracy asystenta rodziny z pracownikiem socjalnym oraz przedstawicielami innych instytucji służących dobru rodziny. Praca na rzecz rodziny odbywa się w miejscu jej zamieszkania, w placówce Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz przybiera formy towarzyszenia rodzinie w kontaktach z instytucjami. Wsparcie realizowane jest według

opracowanych planów pracy. Raz na pół roku dokonywana jest ocena sytuacji rodziny oraz ewaluacja planów.

Pieczą zastępczą i placówki opiekuńczo wychowawcze

Zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej określa ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z zapisami ustawy: dziecko, na mocy postanowienia sądu, może zostać umieszczone w jednej z dwóch form pieczy zastępczej: rodzinnej lub instytucjonalnej. W skład rodzinnej pieczy zastępczej wchodzi zawodowe, spokrewnione i niezawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka. Rodziny zastępcze spokrewnione tworzą wyłącznie wstępni lub rodzeństwo dziecka, natomiast w rodzinach zastępczych niezawodowych opiekunami są dalsi krewni lub osoby niespokrewnione z dzieckiem.

	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Spokrewnione	31	36	35	35	30
Niezawodowe	14	15	14	11	11
Zawodowe	1	1	1	1	1
Ogółem	46	52	50	47	42

Tabela 38. Liczba rodzin zastępczych z podziałem na rodzaje rodzin w latach 2016-2020.

Źródło: Dane z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu.

Zgodnie z powyższą tabelą, w okresie 2016–2020, na terenie miasta funkcjonowała jedna zastępcza rodzina zawodowa. Od 2017 roku liczba rodzin zastępczych systematycznie spada.

	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Spokrewnione	41	45	41	39	34
Niezawodowe	15	15	14	11	14
Zawodowe	3	2	2	3	8
Ogółem	59	62	57	53	56

Tabela 39. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w latach 2016-2020.

Źródło: Dane z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu.

Optymalnym i propagowanym przez ustawodawcę rozwiązaniem jest umieszczanie dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych oraz w rodzinach niezawodowych pod opieką osób spokrewnionych z dziećmi: dziadków, rodzeństwa lub dalszej rodziny. W celu utworzenia rodziny zastępczej dla dzieci wystarczająca jest mobilizacja wewnątrz rodziny dziecka, znalezienie osoby gotowej do złożenia w sądzie wniosku o ustanowienie jej rodziną zastępczą. Natomiast w przypadku, gdy najbliższa rodzina dziecka nie może podjąć nad nim opieki, konieczne jest poszukiwanie i nabór kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej.

Wsparcia rodzinom zastępczym udzielają koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, zatrudniani przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

W oparciu o art. 191 ust. 9 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej w 2020 roku realizowano zadania w zakresie współfinansowania pobytu dzieci z terenu Łowicza w pieczy zastępczej, również w przypadkach, gdy rodziny biologiczne nie były objęte wsparciem w formie asystenta rodziny. Kwestia ta dotyczyła 40 dzieci z 32 rodzin, zaś wysokość wydatków poniesionych przez samorząd w zakresie współfinansowania pobytu dzieci z Łowicza w pieczy zastępczej w 2020 roku wyniosła 210 564,07 zł.

W przypadku braku możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnych formach pieczy zastępczej, opieka i wychowanie zapewniane są w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej. Placówki opiekuńczo-wychowawcze zobowiązane są do objęcia dziecka całodobową opieką i wychowaniem oraz zaspokajania niezbędnych potrzeb rozwojowych i bytowych.

	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Liczba dzieci przebywających w placówkach	19	15	12	9	8

Tabela 40. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2016-2020. Źródło: Dane z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu.

Pieczą zastępczą jest sprawowana nad dzieckiem do okresu osiągnięcia przez nie pełnoletności lub zakończenia nauki. Osoby opuszczające, po osiągnięciu pełnoletności, rodziną lub instytucjonalną pieczę zastępczą, zostają objęte pomocą mającą na celu ich życiowe usamodzielnienie. Pomoc może mieć charakter pieniężny (przyznanie świadczenia pieniężnego) lub niepieniężny (pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej). W celu niesienia pomocy osobom usamodzielnianym powiat realizuje indywidualne programy usamodzielnienia.

Programy skierowane do rodzin wymagających wsparcia

Projekt „Kooperacja 3D – Model wielosektorowej współpracy na rzecz osób i rodzin”

Projekt „Kooperacje 3D – Model wielosektorowej współpracy na rzecz osób i rodzin” był współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020. Celem Projektu było zwiększenie kooperacji oraz poprawa współpracy pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, a podmiotami innych polityk sektorowych, istotnych z punktu widzenia włączenia społecznego, przeciwdziałania ubóstwu oraz jego zwalczania.

„Port Szczęśliwa Rodzina”

Projekt „Port Szczęśliwa Rodzina” miał na celu wsparcie rodzin z dziećmi z terenu Łowicza, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Współfinansowany był ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014–2020. W 2019 roku w projekcie brało udział 10 rodzin.

PCPR – „Rodzina z przyszłością”

Projekt realizowany był przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu od 1 marca 2019 roku do 31 grudnia 2021 roku w ramach realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020. Celem głównym projektu była poprawa dostępu oraz wzrost jakości usług społecznych kierowanych do rodzinnej pieczy zastępczej.

2. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie za przemoc domową uznaje jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny (w tym osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Osoby, które doświadczyły przemocy w rodzinie mogą liczyć na wsparcie ze strony państwa. Udzielana bezpłatnie pomoc przyjmuje postać:

- poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego,
- interwencji kryzysowej,
- ochrony przed dalszym krzywdzeniem, poprzez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej,
- zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie,

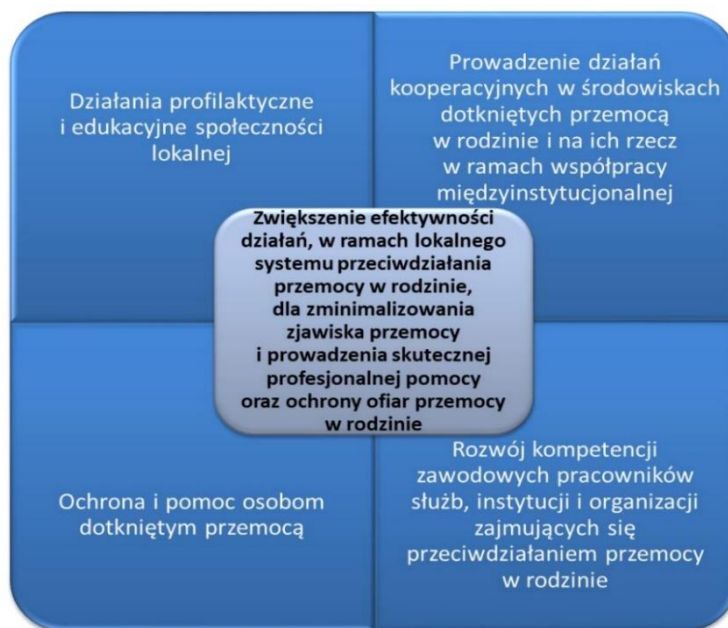

- zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

Prawo obliuguje organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego do realizacji konkretnych działań. Do zadań gminy należy w tym zakresie:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

W celu wypełniania powyższych obowiązków, Burmistrz Miasta Łowicza zarządzeniem Nr 158/2020 z 11 maja 2020 roku powołał Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Następnie Rada Miejska uchwałą nr XXXIV/295/2021 z dnia 29 kwietnia 2021 przyjęła Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Łowicza na lata 2021-2025. Cel główny i cele szczegółowe przyjętego programu przedstawia rysunek:

Rysunek 2. Cel główny i cele szczegółowe Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Łowicza na lata 2021-2025

Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Łowiczu składa się z 12 osób: 5 przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (4 reprezentantów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz przedstawiciela Powiatowego Centrum Pomocy Społecznej), 2 przedstawicieli organizacji pozarządowych, przedstawiciela Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia oraz kuratora sądowego. Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest koordynowanie działań podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zgodnie z art. 9d ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”. Interwencja nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą i jest podejmowana w przypadku uzasadnionego podejrzenia zaistnienia przemocy w rodzinie. W tabeli przedstawiono liczbę wszczętych procedur przez uprawnione podmioty w latach 2016-2021:

Rok	Podmiot wszczynający procedurę „Niebieskie Karty”					Suma
	Policja	MOPS/PCPR	Oświata	Służba zdrowia	MKRPA	
2016	40	1	0	0	0	41
2017	49	6	0	0	0	55
2018	39	4	0	0	0	43
2019	46	3	0	0	0	49
2020	42	3	1	0	0	46
2021	46	4	2	0	0	52

Tabela 41. Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w Łowiczu w latach 2016-2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miasta Łowicz na lata 2016-2020 (oraz 2021-2025).

W ramach procedury „Niebieskie Karty”, pomocy specjalistycznej terenie Łowicza udziela:

- Punkt Interwencji Kryzysowej, działający w strukturach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (zapewnia pomoc mediatora, psychologa, pracownika socjalnego),
- Punkt Pomocy dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, działający w strukturach Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (zapewnia pomoc prawnika i psychologa),
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Ponadto Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej dysponuje 2 mieszkaniami chronionymi przeznaczonymi na potrzeby ofiar przemocy.

3. Opieka nad osobami starszymi i przewlekle chorymi

Opieka nad osobami starszymi i przewlekle chorymi sprawowana jest w ramach współdziałania dwóch sektorów: opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, a jej zasadniczym celem jest oprócz organizowania opieki, udzielanie wsparcia w sposób umożliwiający jak najdłuższe funkcjonowanie tych osób w środowisku lokalnym. Istnieją dwa zasadnicze kierunki opieki sprawowanej nad osobami starszymi i przewlekle chorymi: w ramach sektora opieki zdrowotnej (opieka instytucjonalna oraz opieka domowa) oraz trzy zasadnicze kierunki opieki sprawowanej w ramach sektora pomocy społecznej (opieka instytucjonalna, półstacjonarna oraz domowa). Opieka instytucjonalna w systemie opieki zdrowotnej realizowana jest w zakładach opiekuńczo-leczniczych na oddziałach szpitalnych, w hospicjach oraz poradniach. Opiekę domową w systemie opieki zdrowotnej sprawują pod nadzorem lekarza pierwszego kontaktu: pielęgniarki środowiskowo-rodzinne, pielęgniarki domowe na podstawie kontraktu na świadczenia pielęgniarskie oraz wielodyscyplinarne zespoły opieki długoterminowej. Opieka instytucjonalna w systemie pomocy społecznej realizowana jest w Domach Pomocy Społecznej. Opieka półstacjonarna w systemie pomocy społecznej realizowana jest w dziennych domach pomocy społecznej oraz w ośrodkach wsparcia. Opieka domowa w systemie pomocy społecznej sprawowana jest przez wykwalifikowanych opiekunów w formie świadczenia usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych.

Potrzebę objęcia osoby starszej usługami opiekuńczymi lub specjalistycznymi usługami opiekuńczymi stwierdza pracownik socjalny w trakcie wywiadu środowiskowego na podstawie sytuacji materialnej, rodzinnej oraz zdrowotnej osoby starszej. Działania pracowników socjalnych polegają również na przekazywaniu informacji o istniejących możliwościach uzyskania pomocy lub wsparcia w ramach zadań realizowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej oraz inne jednostki systemu pomocy społecznej, instytucje lub

podmioty. Istotnym kierunkiem realizowanych przez MOPS działań jest także mobilizowanie i wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych, aby w miarę posiadanych możliwości podejmowały się uczestnictwa w życiu rodzinnym oraz społecznym. Usługi opiekuńcze są formą pomocy będącą obowiązkowym zadaniem własnym gminy, przyznawaną osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, w tym wspólnie nie zamieszkujący małżonek, wstępni lub zstępni, nie mogą takiej pomocy zapewnić. Pomoc w formie usług opiekuńczych ma na celu umożliwienie osobom starszym i niepełnosprawnym prawidłowego funkcjonowania w środowisku zamieszkania i polega na wykonywaniu określonych czynności o charakterze gospodarczym oraz pielęgnacyjnym, wykonywanych w dziennym wymiarze czasowym stosownym do zleconego zakresu czynności. Usługi są świadczone w godzinach od 8.00 do 19.00. Zakresem czynności wchodzących w skład usług opiekuńczych nie jest objęte towarzyszenie osobie objętej pomocą w godzinach nocnych (osobom wymagającym opieki całodobowej, zgodnie z art. 54 ustawy o pomocy społecznej, przysługuje prawo do umieszczenia w domu opieki społecznej). Maksymalny czas świadczenia usług opiekuńczych wynosi 8 godzin dziennie. Jednakże w przypadku osób samotnych, w szczególnie uzasadnionych okolicznościach, w tym zwłaszcza w przypadku osób wymagających opieki w większym zakresie ze względu na stan zdrowia, czas świadczenia usług może zostać wydłużony. Szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze na terenie Gminy Miasto Łowicz określa uchwała Rady Miejskiej. W sytuacji, gdy dochód osoby lub na osobę w rodzinie nie przekracza kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej usługi świadczone są nieodpłatnie. W pozostałych przypadkach stosuje się tabele odpłatności zgodne z uchwałą.

	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Ogółem	87 (86)	78	103	107(115)	99 (111)
Liczba kobiet	47	47	68	71	71
Liczba mężczyzn	40	31	35	36	28
Gospodarstwa 1-osobowe kobiet	34	39	57	63	65
Gospodarstwa 1-osobowe mężczyzn	35	26	29	30	26
Łącznie gospodarstwa 1-osobowe	69	65	86	93	91
Łącznie gospodarstwa wieloosobowe	18	13	17	14	8
Wartość usług	397.759	525.204	633.988	737.900	714.182

Tabela 42. Zmiana liczby osób z podziałem na płeć i gospodarstwa domowe, objętych pomocą w formie usług opiekuńczych wraz z faktycznie poniesionymi kosztami w okresie 2016-2020

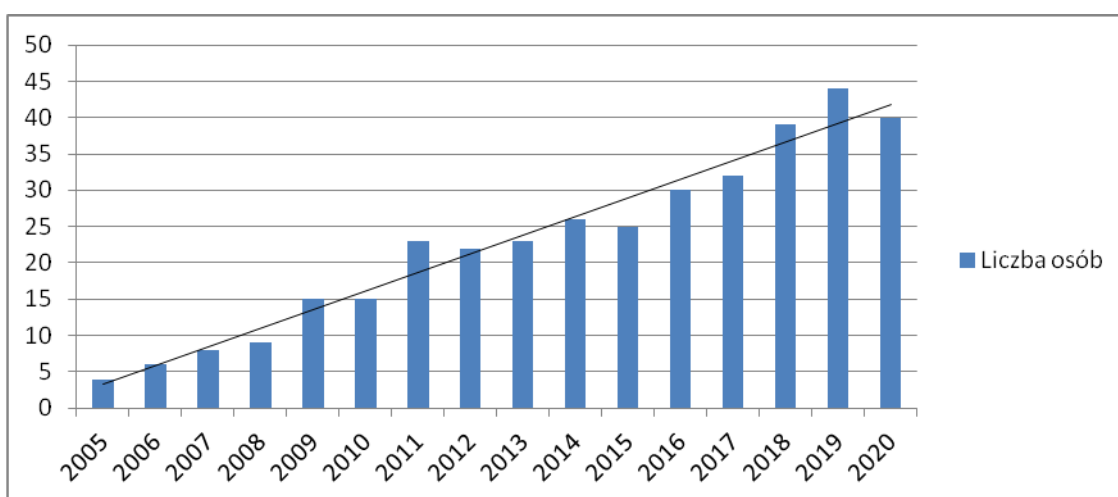
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MOPS Łowicz

Usługami opiekuńczymi są rokrocznie obejmowane wszystkie osoby, które tej pomocy wymagają, spełniające jednocześnie kryteria dochodowe określone w uchwale Rady Miejskiej w Łowiczu oraz Rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej.

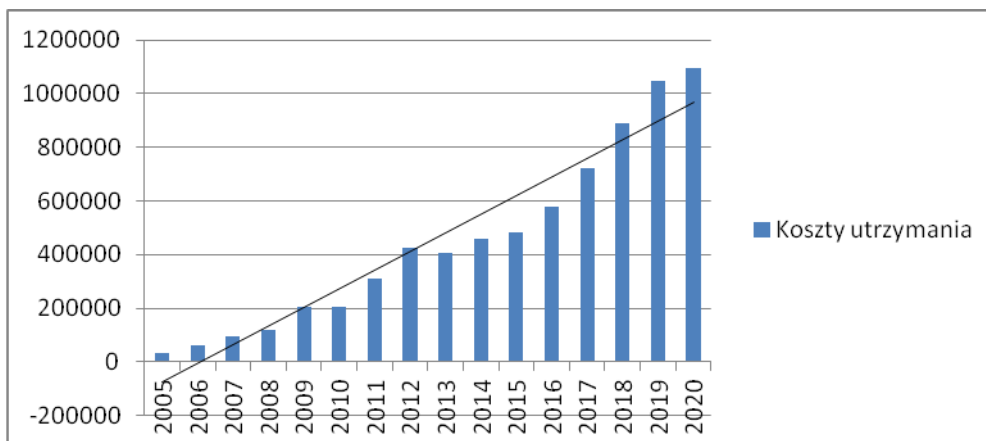
Opieka instytucjonalna realizowana w Domach Pomocy Społecznej

Domy Pomocy Społecznej sprawują całodobową opiekę nad osobami, które z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu. Świadczą usługi w zakresie potrzeb bytowych, opiekuńczych i wspomagających oraz zapewniają: miejsca zamieszkania, wyżywienie obejmujące co najmniej 3 posiłki dziennie (posiłki dietetyczne zgodnie z zaleceniami lekarza), wyposażenie w odzież i obuwie, utrzymanie czystości, pomoc w podstawowych czynnościach życiowych, pielęgnację (w tym również w czasie choroby), umożliwiają dostęp do korzystania ze świadczeń zdrowotnych, pomoc w utrzymaniu higieny osobistej, pranie odzieży, środki czystości i higieny osobistej mieszkańcom, którzy nie są w stanie jej zakupić, niezbędną pomoc załatwianiu spraw osobistych, świadczenie pracy socjalnej, umożliwiają udział w terapii zajęciowej oraz umożliwiają zaspokajanie potrzeb religijnych i innych potrzeb.

Zgodnie z art. 54 ust. 2 i ust. 2 a ustawy o pomocy społecznej, osobę wymagającą przyznania pomocy w formie pobytu w domu pomocy społecznej kieruje się do placówki odpowiedniego typu, umiejscowionej najbliżej miejsca zamieszkania po uzyskaniu zgody osoby kierowanej lub jej przedstawiciela ustawowego.

Wykres 22. Liczba osób przebywająca w domach pomocy społecznej w latach 2005-2020
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MOPS Łowicz

Wykres 23. Koszty związane z utrzymaniem osób przebywających w domach pomocy społecznej w latach 2005-2020
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MOPS Łowicz

Środowiskowy Dom Samopomocy

Środowiskowe domy samopomocy służą budowaniu sieci oparcia społecznego i przygotowują do życia w społeczeństwie oraz funkcjonowania w środowisku. To placówki okresowego dziennego lub całodobowego pobytu, w którym osoby z zaburzeniami psychicznymi mogą otrzymać częściową opiekę i pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych oraz posiłek. Usługami w ŚDS mogą być objęte osoby psychicznie chore, osoby z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, znacznym i umiarkowanym, a także osoby z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, jeżeli jednocześnie występują inne zaburzenia, zwłaszcza neurologiczne oraz osoby wykazujące inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej są zaliczane do zaburzeń psychicznych z wyłączeniem osób czynnie uzależnionych od środków psychoaktywnych. Od 2021 roku pobyt w Środowiskowym Domu Samopomocy, jest nieodpłatny. W 2020 roku w Łowiczu z tej formy pomocy skorzystało 36 osób.

Warsztaty Terapii Zajęciowej

Warsztat Terapii Zajęciowej to wyodrębniona organizacyjnie i finansowo placówka stwarzająca osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej. Zasadniczą formę rehabilitacji stanowi terapia zajęciowa, poza nią realizowane są zajęcia ruchowe, ogólnousprawniające, z komunikacji społecznej i terapia psychologiczna. Terapia zajęciowa ma na celu rozwój umiejętności wykonywania czynności życia codziennego, zaradności osobistej, ogólnego rozwoju i sprawności uczestnika, niezbędnych do możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w środowisku, a także psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu

zawodowym albo podjęcie pracy. Podstawę prawną działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej stanowi ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

4. Wsparcie osób niepełnosprawnych

Diagnoza

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych określa niepełnosprawność jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych, wynikającą ze stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Ustawa za osoby niepełnosprawne przyjmuje osoby posiadające właściwe orzeczenie.

Podziału osób niepełnosprawnych dokonuje się przy użyciu różnych kryteriów, jak:

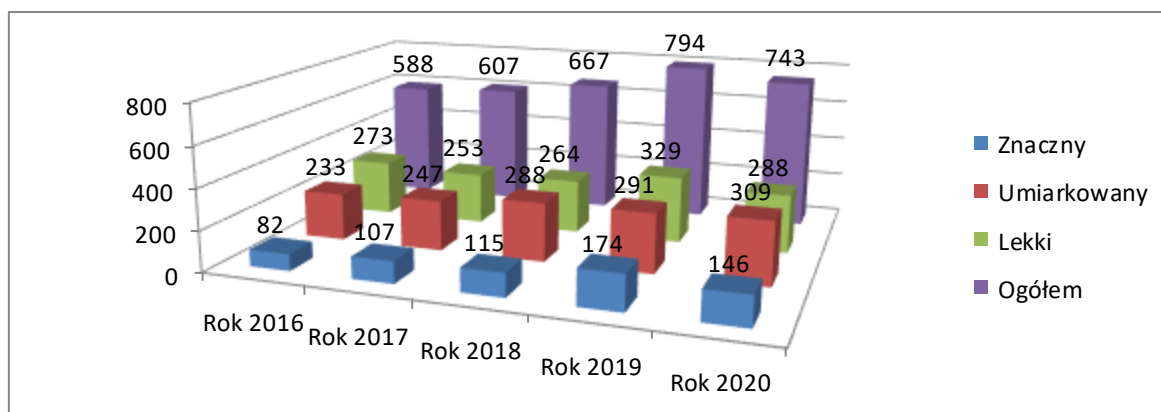
- stopień niepełnosprawności,
- okres życia, w którym wystąpiła niepełnosprawność,
- rodzaj niepełnosprawności.

Osoby niepełnosprawne tworzą niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny uwzględniać specyfikę występujących schorzeń i dysfunkcji. Kierując się tymi założeniami, w niniejszej Strategii wydzielono obszar zdrowia psychicznego jako osobne zagadnienie.

Ustawa określa trzy stopnie niepełnosprawności:

- znaczny stopień niepełnosprawności,
- umiarkowany stopień niepełnosprawności,
- lekki stopień niepełnosprawności.

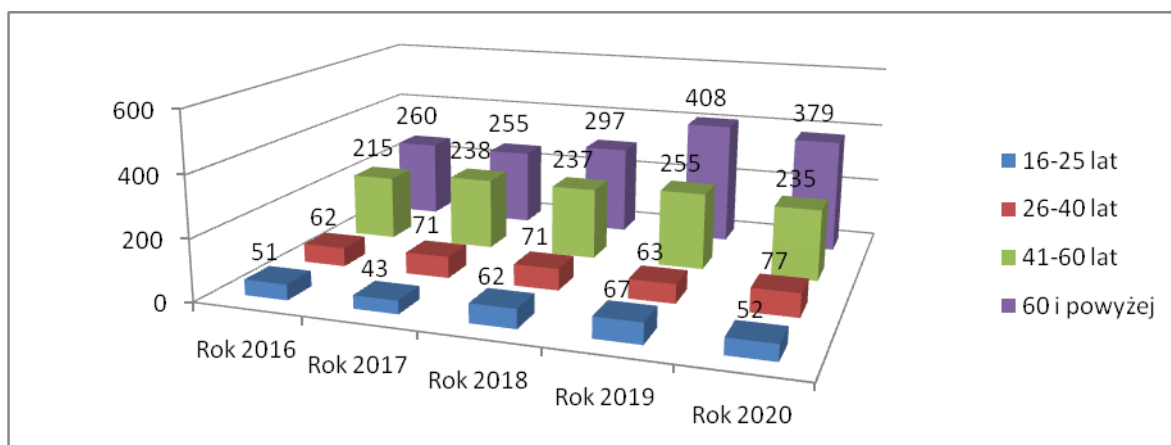
Zmiany liczby orzeczeń o niepełnosprawności wydawanych mieszkańcom powiatu łowickiego w latach 2016-2020 wraz z podziałem na stopnie niepełnosprawności (dotyczy osób powyżej 16 roku życia) przedstawiono na wykresie. Dane nie uwzględniają podziału na Łowicz i resztę powiatu.

Wykres 24. Orzeczenia wydane mieszkańcom powiatu łowickiego w latach 2016-2020 z podziałem na stopnie niepełnosprawności osób powyżej 16 roku życia
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Łowiczu.

Na przestrzeni lat 2016-2019 następował stały wzrost liczby wydanych orzeczeń o znacznym stopniu niepełnosprawności (łącznie 112%) oraz orzeczeń o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (32%). Ogólna liczba orzeczeń wydanych mieszkańcom powiatu w tym okresie wzrosła o 35%, osiągając wartość 794 orzeczeń w 2019 roku. W 2020 roku ta tendencja uległa wyhamowaniu, osiągając wartość 743 wydanych orzeczenia.

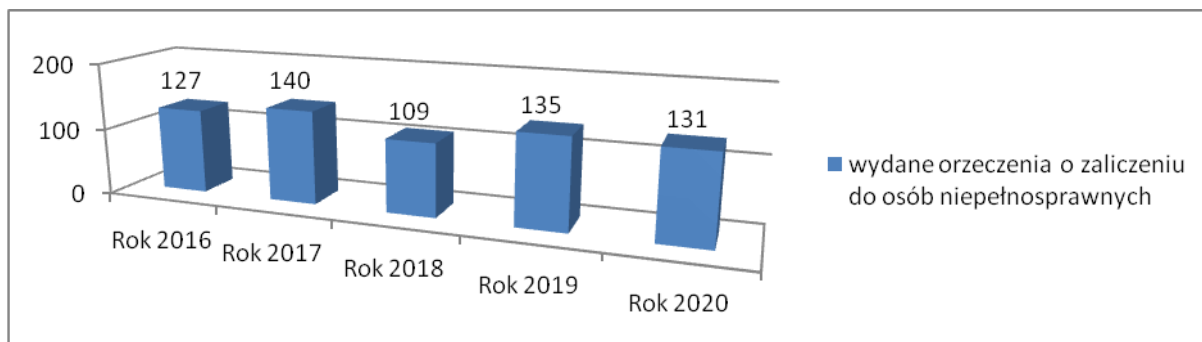
Najliczniejszą grupę mieszkańców powiatu, którym wydano orzeczenia o niepełnosprawności, stanowią osoby powyżej 60 roku życia.

Wykres 25. Orzeczenia o niepełnosprawności wydane mieszkańcom powiatu łowickiego w latach 2016-2020 z podziałem na przedziały wiekowe u osób powyżej 16 roku życia
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Łowiczu.

Natomiast liczba orzeczeń wydanych osobom poniżej 16 roku życia, na przestrzeni lat 2016-2020, kształtowała się następująco:

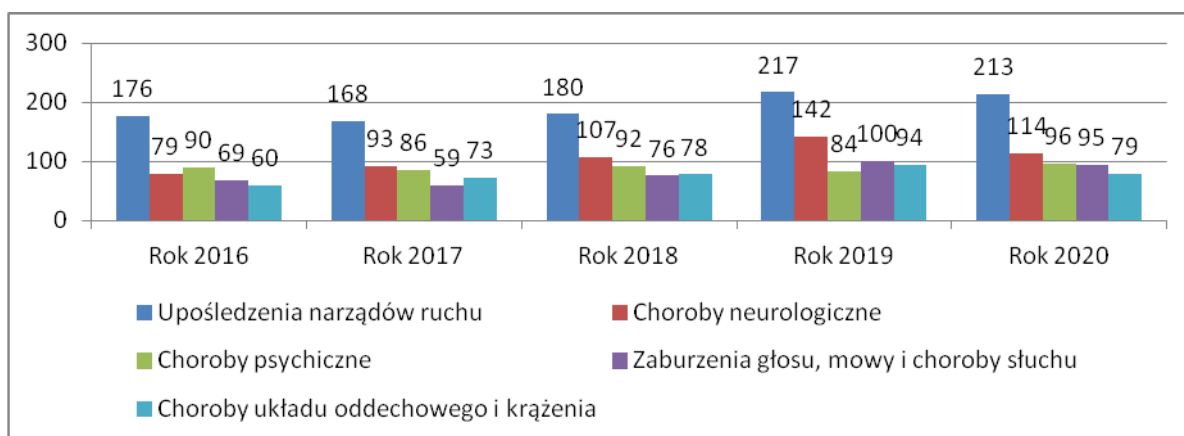

Wykres 26. Orzeczenia wydane mieszkańcom powiatu łowickiego w latach 2016-2020 o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych poniżej 16 roku życia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Łowiczu.

Najczęstszym powodem wydania w powiecie łowickim, osobie powyżej 16 roku życia, orzeczenia o niepełnosprawności jest upośledzenie narządu ruchu. W 2019 roku 27% osób otrzymało orzeczenie o niepełnosprawności ze względu na upośledzenie narządu ruchu, 18% ze względu na choroby neurologiczne, 12% z uwagi na zaburzenia mowy, głosu i choroby słuchu, a 10% ze względu na choroby psychiczne.

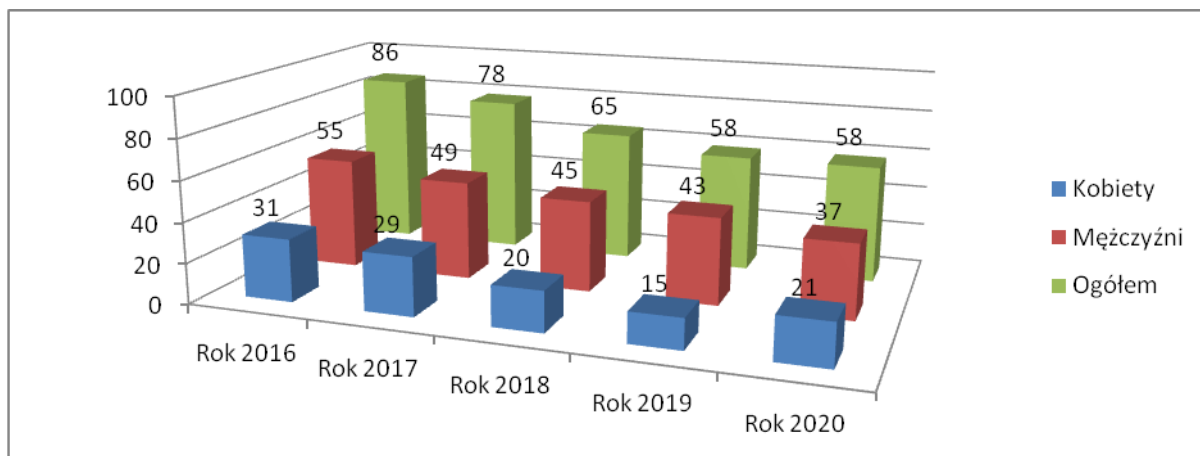

Wykres 27. Orzeczenia wydane mieszkańcom powiatu łowickiego w latach 2016-2020 z podziałem na przyczyny niepełnosprawności u osób powyżej 16 roku życia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Łowiczu.

Osoby niepełnosprawne na rynku pracy

Zdecydowana większość osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym pozostaje poza rynkiem pracy. Osoby niepełnosprawne są szczególną kategorią na rynku pracy. Częściej doświadczają problemów z powodu barier psychologicznych, społecznych i instytucjonalnych.

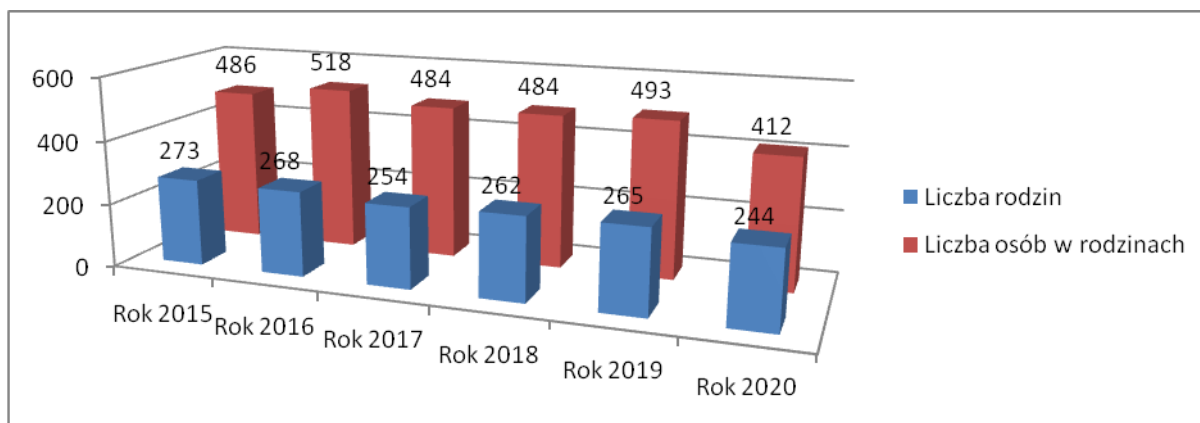
Wykres 28. Struktura osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy – niepełnosprawni w Łowiczu – w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Łowiczu.

W latach 2016-2020 w Łowiczu liczba osób bezrobotnych z niepełnosprawnością stale malała. W 2020 roku spadek liczby osób bezrobotnych z niepełnosprawnością w stosunku do roku 2016 wyniósł 48%. Wśród niepełnosprawnych bezrobotnych przeważają mężczyźni.

Świadczenia

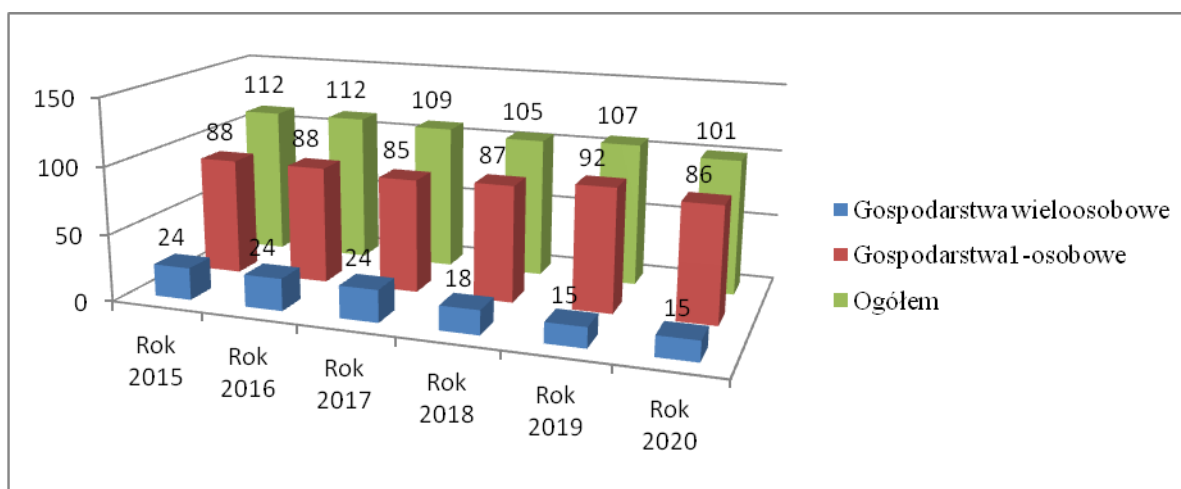
Obowiązkiem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej jest udzielanie pomocy osobom i rodzinom dotkniętym niepełnosprawnością. Rodziny osób niepełnosprawnych są trzecią pod względem liczebności grupą otrzymującą wsparcie instytucji.

Wykres 29. Rodziny objęte pomocą z powodu niepełnosprawności w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MOPS w Łowiczu.

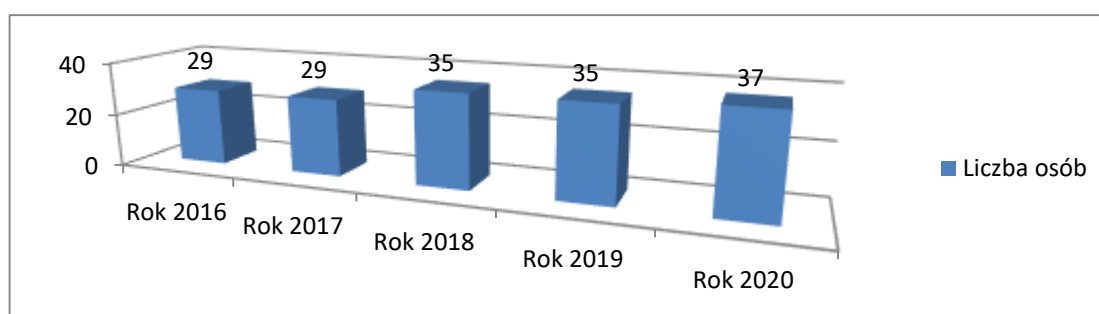
Świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez pomoc społeczną, mającym na celu wsparcie osób całkowicie niezdolnych do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności (I lub II grupa inwalidzka albo znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności) jest zasiłek stały. Przysługuje osobom pełnoletnim przy spełnieniu kryterium dochodowego wynikającego z ustawy o pomocy społecznej.

Wykres 30. Liczba gospodarstw domowych objętych pomocą w formie zasiłków stałych w latach 2016-2020
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MOPS Łowicz

Zdecydowana większość gospodarstw domowych objętych pomocą w formie zasiłków stałych to gospodarstwa 1-osobowe. W 2020 roku udział 1-osobowych gospodarstw domowych w ogólnej liczbie gospodarstw domowych objętych pomocą w formie zasiłków stałych wynosił 85%.

Zasiłek pielęgnacyjny jest to świadczenie przyznawane niepełnosprawnemu dziecku, osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia – jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności lub o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, gdy niepełnosprawność powstała w wieku przed ukończeniem 21 roku życia oraz osobie, która ukończyła 75 rok życia.

Wykres 31. Liczba osób objętych pomocą w formie zasiłku pielęgnacyjnego z tytułu ukończenia 75 roku życia w latach 2016-2020
 Źródło: dane pozyskane z MOPS Łowicz

W latach 2016-2020 ilość przyznawanych zasiłków pielęgnacyjnych z tytułu ukończenia 75 roku życia rosła. W roku 2020 ilość osób, którym przyznano świadczenie po ukończeniu 75 roku życia zwiększyła się o 32% w stosunku do roku 2016.

Programy skierowane do osób niepełnosprawnych

MOPS Łowicz – Program „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych”

W 2020 roku Gmina Miasto Łowicz pozyskała z Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych środki finansowe w wysokości 76 021 zł na dofinansowanie usług opiekuńczych w ramach programu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych” – edycja 2020. Program był skierowany do osób niepełnosprawnych w wieku do 75 roku życia ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

MOPS Łowicz – Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”

Gmina Miasto Łowicz w grudniu 2019 roku przystąpiła do programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2019. W 2020 roku program był kontynuowany. Program adresowany był do osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Beneficjenci programu mieli możliwość skorzystania z pomocy asystenta m.in. przy wykonywaniu codziennych czynności, załatwieniu spraw urzędowych czy podejmowaniu aktywności społecznej. W ramach Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych w roku 2019 wykorzystano środki w wysokości 1851,54 zł, zaś w 2020 roku w wysokości 17 720,17 zł.

MOPS Łowicz – Program „Opieka 75+”

W 2020 roku MOPS w Łowiczu realizował Program „Opieka 75+”. W 2019 roku programem objętych było 6 osób powyżej 75 roku życia, wymagających pomocy w formie usług opiekuńczych. W tym celu zatrudniono dwie opiekunki. W 2020 roku programem objęto 17 podopiecznych. Usługi dla 9 osób świadczone były przez dwóch pracowników MOPS w Łowiczu, którzy zrealizowali 2348 godzin usług. Na realizację celów programu „Opieka 75+” w 2019 roku pozyskano środki finansowane z budżetu państwa w wysokości 6 678,50 zł, zaś w 2020 roku w wysokości 46 640,00 zł.

PCPR – Projekt „Łowickie Centrum Wsparcia Społecznego”

Projekt był realizowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Wsparcie Społeczne „Ja-Ty-My” oraz współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem projektu było wspieranie niesamodzielnych osób niepełnosprawnych. Uczestnicy projektu korzystali z usług opiekuńczych, asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej, psychologa, prawnika, wypożyczalni sprzętu wspomagającego i pielęgnacyjnego, ponadto dostarczanych do domów posiłków oraz transportu/przewozów specjalnych. Osoby z najbliższego otoczenia osób

niesamodzielnych ze względu na niepełnosprawność korzystały ze wsparcia w postaci poradnictwa psychologicznego i prawnego.

ZAZ – Zakład Aktywności Zawodowej w Łowiczu

Projekt był realizowany przez Stowarzyszenie Wsparcie Społeczne „Ja-Ty-My”, a współfinansowany z Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020. Celem głównym projektu była rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, zamieszkujących powiat łowicki.

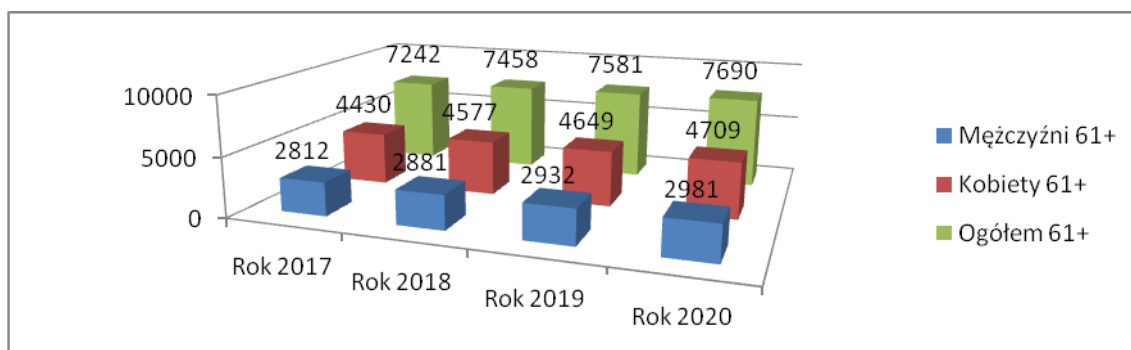
5. Wsparcie osób starszych

Diagnoza

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) za próg starości przyjmuje 60 rok życia. Organizacja dzieli starość na trzy etapy:

- wiek podeszły (tzw. wczesna starość), okres między 60. a 75. rokiem życia,
- wiek starczy (tzw. późna starość), okres od 75. do 90. roku życia,
- wiek sędziwy (tzw. długowieczność), okres od 90. roku życia.

Struktura demograficzna osób starszych na terenie Łowicza, zameldowanych na pobyt stały, została przedstawiona na wykresie:

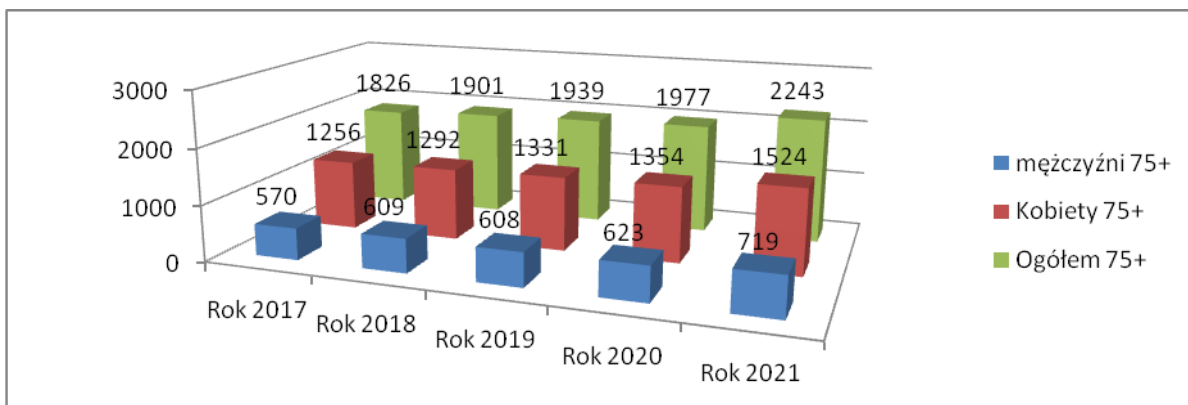

Wykres 32. Zmiana liczby osób zameldowanych na pobyt stały z podziałem na płeć w wieku 61+ w latach 2017-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Spraw Obywatelskich UM w Łowiczu.

W latach 2017-2020 na terenie gminy liczba osób w wieku 61 lat i więcej rosła, przy czym większość danej populacji stanowiły kobiety – 61% (mężczyźni 39%). Co świadczy o występowaniu zjawiska feminizacji starości.

Struktura demograficzna osób w wieku starczym i sędziwym na terenie miasta w latach 2017-2021 wyglądała następująco:

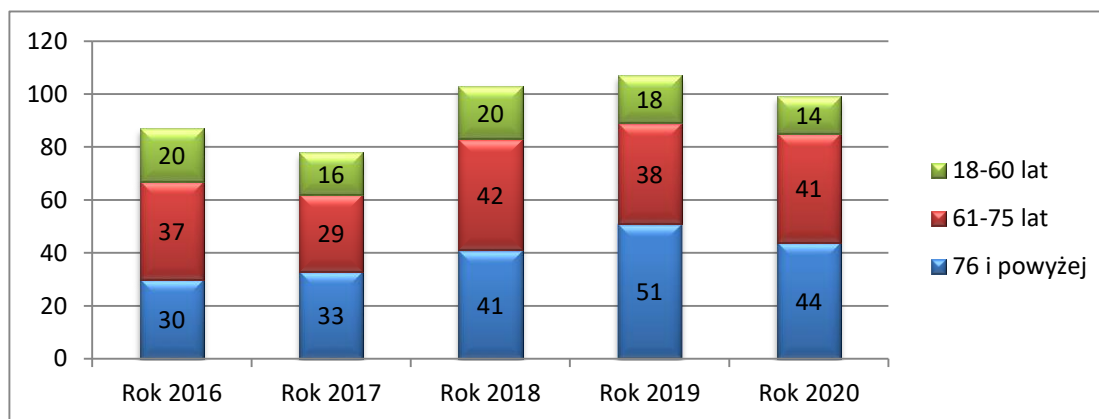
Wykres 33. Zmiana liczba osób zameldowanych na pobyt stały z podziałem na płeć w wieku 75 + w latach 2016-2021 (stan na dzień 15.02.2021)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Spraw Obywatelskich UM w Łowiczu.

W 2021 roku liczba osób w grupie 75+ wzrosła w stosunku do roku 2017 o 22% (większa dynamika wzrostu występowała w grupie mężczyzn – wynosiła 26%, niż w przypadku kobiet – 21%). Wraz ze zwiększaniem się liczby ludności Łowicza powyżej 75 roku życia, wzrastała w tej grupie przewaga liczby kobiet nad mężczyznami. W 2021 roku kobiety stanowiły 68% ogółu osób w wieku 75 lat i powyżej.

Świadczenia

Zmiana liczby osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2016-2020 została przedstawiona na wykresie:

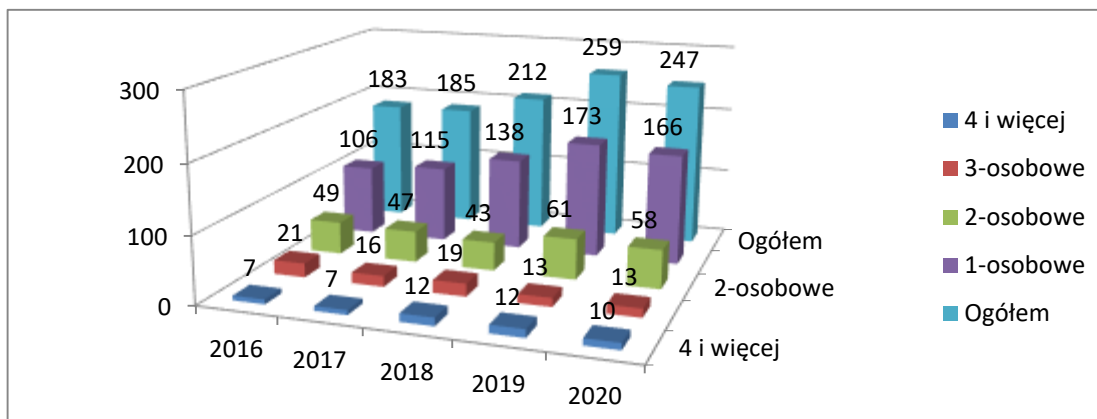

Wykres 34. Osoby objęte pomocą w formie usług opiekuńczych według przedziałów wiekowych w latach 2016-2020

Źródło: dane pozyskane z MOPS Łowicz.

Najwięcej usług opiekuńczych świadczonych jest osobom powyżej 75 roku życia. W 2019 roku osoby w wieku 76+ stanowiły 47% usługobiorców, natomiast w 2020 roku – 44%.

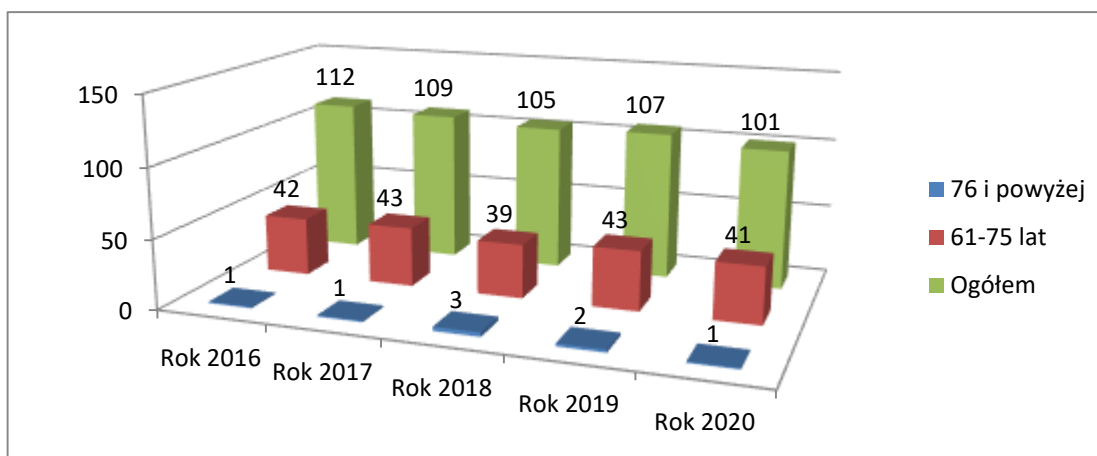
Większość gospodarstw domowych emerytów i rencistów objętych pomocą społeczną stanowią gospodarstwa 1-osobowe. Udział 1-osobowych gospodarstw domowych w ogólnej liczbie emerytów i rencistów objętych pomocą wynosił 57% w 2016 roku, 62% w 2017 roku, 65% w 2018 roku, 66% w 2019 roku i 67% w 2020 roku. Do 2019 roku liczba tych gospodarstw stale rosła.

Wykres 35. Rodziny emerytów i rencistów objęte pomocą w latach 2016-2020 według typów gospodarstw domowych

Źródło: dane pozyskane z MOPS w Łowiczu

Dokonujące się zmiany liczby osób starszych objętych pomocą w formie zasiłków stałych w latach 2016-2020 zostały przedstawione na wykresie:

Wykres 36. Osoby objęte pomocą w formie zasiłków stałych według przedziałów wiekowych w latach 2016-2020

Źródło: dane pozyskane z MOPS Łowicz

Udział osób w wieku 61 lat i powyżej w ogólnej liczbie osób objętych pomocą w formie zasiłków stałych wynosił od 34% w 2016 roku, do 42% w 2019 i 2020 roku. Świadczeniobiorcy w przeważającej większości przypadków nie nabyli uprawnień do własnych świadczeń emerytalno-rentowych.

Oceniając działający w na terenie Łowicza system pomocy społecznej, ukierunkowany na pomoc osobom starszym, należy stwierdzić, że obejmuje on różnorodne obszary działań: wsparcia finansowego, usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, świadczeń udzielanych w ŚDS, możliwości umieszczenia w Domach Pomocy Społecznej.

Programy skierowane do osób starszych

Do podstawowych cech starości zaliczamy: znaczny spadek zdolności adaptacyjnych człowieka w wymiarze biologicznym, psychospołecznym, postępujące ograniczenie samodzielności życiowej oraz stopniowe nasilenie się zależności od otoczenia. Politykę społeczną wobec osób starszych zdefiniować można jako system realizowanych w jej ramach działań, mających na celu wszechstronną kompensację malejących wraz z wiekiem możliwości samodzielnego zaspokajania potrzeb, integrację z lokalną społecznością oraz przygotowanie do starości.

MOPS Łowicz – Program „Opieka 75+”

W 2020 roku MOPS w Łowiczu realizował Program „Opieka 75+”. W 2019 roku programem objętych było 6 osób powyżej 75 roku życia, wymagających pomocy w formie usług opiekuńczych. W tym celu zatrudniono dwie opiekunki. W 2020 roku programem objęto 17 podopiecznych. Usługi dla 9 osób świadczone były przez dwóch pracowników MOPS w Łowiczu, którzy zrealizowali 2348 godzin usług. Na realizację celów programu „Opieka 75+” w 2019 roku pozyskano środki finansowane z budżetu państwa w wysokości 6 678,50 zł, zaś w 2020 roku w wysokości 46 640,00 zł.

MOPS Łowicz „Opieka wytchnieniowa”

W ramach Programu „Opieka wytchnieniowa” (edycja 2021) gmina otrzymała wsparcie finansowe na pokrycie kosztów realizacji usług opieki wytchnieniowej. Program zapewniał środki finansowe na świadczenie usługi opieki wytchnieniowej dla członków rodzin lub opiekunów osób niesamodzielnych – na czasowe odciążenie ich od codziennych obowiązków wynikających ze sprawowanej opieki, zapewnienie im czasu na odpoczynek i regenerację.

Klub Seniora „Radość”

Klub Seniora „Radość” jest jednostką organizacyjną Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu. Jego zadaniem jest integracja i aktywizacja osób starszych w wieku emerytalnym. W 2020 roku skupiał 178 członków, w tym 132 kobiety i 46 mężczyzn. Klub Seniora „Radość” prowadzi działania kulturalno-oświatowe oraz organizuje wycieczki turystyczne dla swoich członków.

Łowicki Uniwersytet Trzeciego Wieku

Stowarzyszenie Łowicki Uniwersytet Trzeciego Wieku działa pod patronatem Burmistrza Miasta Łowicza i jest organizacją społeczną działającą w dziedzinie kultury, oświaty i ochrony zdrowia. Celem stowarzyszenia jest rozwój zainteresowań, dbanie o sprawność intelektualną, psychiczną i fizyczną członków stowarzyszenia oraz aktywizacja społeczna.

Polski Związek Emerytów, Rencistów Inwalidów Oddział Rejonowy w Łowiczu

Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów jest organizacją pozarządową, samodzielną i niezależną, z wieloletnią tradycją sięgającą okresu przedwojennego. Jest największą organizacją skupiającą emerytów, rencistów i inwalidów. Związek działa na rzecz poprawy warunków życia osób starszych i niepełnosprawnych, przeciwdziała ich samotności, marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Jest wyrazicielem opinii emerytów i rencistów wobec organów władzy publicznej. Reprezentuje ich interesy na forum Parlamentu i Komisji Trójstronnej. Terenowe ogniska Związku współdziałają z samorządem terytorialnym w rozwiązywaniu problemów lokalnych społeczności seniorów, prowadzą bogatą działalność kulturalną i artystyczną, organizują zajęcia sportowe, rekreacyjne i rehabilitacyjne, dostosowane do potrzeb i zainteresowań swoich członków. W Łowiczu znajduje się Oddział rejonowy związku.

6. Zdrowie psychiczne

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego stwierdza, że zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka, a obowiązkiem państwa jest ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi. Ustawa za osobę z zaburzeniami psychicznymi przyjmuje: osobę chorą psychicznie (wykazującą zaburzenia psychotyczne), osobę upośledzoną umysłowo oraz osobę wykazującą inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

Wśród zakładów stacjonarnej całodobowej opieki psychiatrycznej działających w Polsce można wyodrębnić: szpitale psychiatryczne, ośrodki leczenia odwykowego alkoholowego, ośrodki rehabilitacyjne dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych, zakłady MONAR, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze typu psychiatrycznego oraz krajowe i regionalne ośrodki psychiatrii sądowej. Opieka

psychiatryczna realizowana jest także na oddziałach psychiatrycznych i odwykowych w szpitalach ogólnych. Według danych Naczelnej Izby Lekarskiej, z maja 2020 roku, 4274 lekarzy psychiatrów na terenie Polski wykonywało swój zawód.

Dziedzina specjalizacji	Liczba specjalistów		Liczba specjalistów I st.	
	Wszyscy	Wyk. Zawód	Wszyscy	Wyk. zawód
Psychiatria	3889	3733	664	541
Psychiatria dzieci i młodzieży	449	415	42	40

Tabela 43. Liczba psychiatrów w Polsce

Źródło: dane z Naczelnej Izby Lekarskiej (https://nil.org.pl/uploaded_files/1588587497_zestawienie-nr-04.pdf, stan na 4.05.2020)

Skala zaburzeń psychicznych w Polsce

Podstawowym wskaźnikiem stanu zdrowia psychicznego jest ilość zaburzeń psychicznych, rejestrowanych w placówkach psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym także związanych z nadużywaniem alkoholu i substancji psychoaktywnych. W strukturach psychiatrycznej opieki zdrowotnej funkcjonujących na terenie Łowicza znajdują się: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Zdrowia Psychicznego w Łowiczu i Poradnia Leczenia Uzależnień, wchodząca w skład Zespołu Opieki Zdrowotnej w Łowiczu. W Zespole Opieki Zdrowotnej w Łowiczu nie funkcjonuje oddział psychiatryczny ani oddział leczenia uzależnień. Mieszkańcy w tym zakresie korzystają ze świadczeń stacjonarnej specjalistycznej opieki zdrowotnej na oddziałach zamkniętych zlokalizowanych w Gostyninie i w Szpitalu Klinicznym Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (w Sochaczewie oddział nie istnieje od 2019 roku).

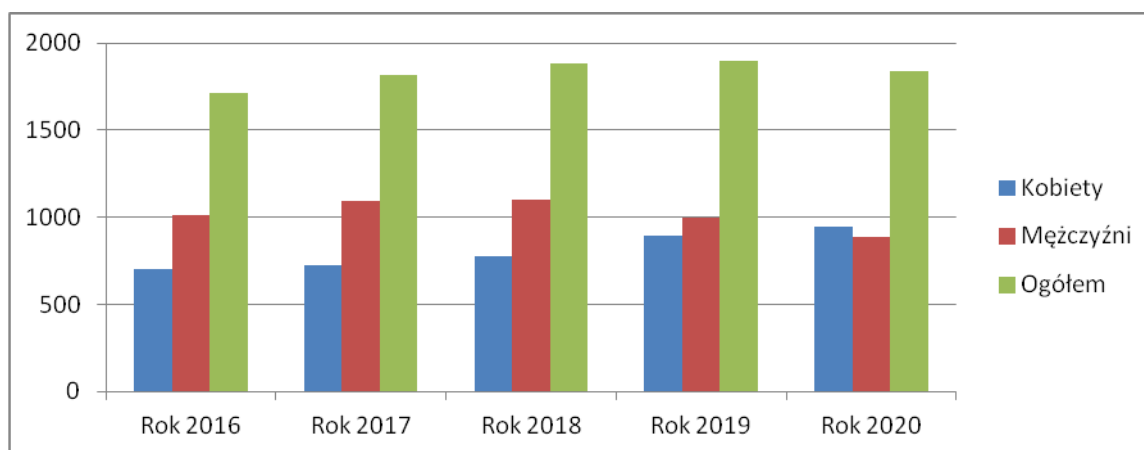
Dokonywane zmiany liczby osób leczonych z powodu zaburzeń psychicznych w latach 2016-2020 w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na terenie Łowicza zostały przedstawione w tabeli:

	Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018		Rok 2019		Rok 2020	
Kobiety	700	40,9%	725	39,9%	780	41,5%	895	47,2%	945	51,5%
Mężczyźni	1010	59,1%	1090	60,1%	1100	58,5%	1000	52,8%	890	48,5%
Ogółem kobiety i mężczyźni	1710	100%	1815	100%	1880	100%	1895	100%	1835	100%
19 – 29 lat	95	5,6%	97	5,3%	90	4,8%	85	4,5%	97	5,3%
30 – 64 lata	1315	76,9%	1408	77,6%	1500	79,8%	1465	77,3%	1408	76,7%
65 lat i powyżej	300	17,5%	310	17,1%	290	15,4%	345	18,2%	330	18%

Tabela 44. Liczba osób leczonych psychiatrycznie (bez uzależnień) z podziałem na płeć i przedziały wiekowe w latach 2016-2020

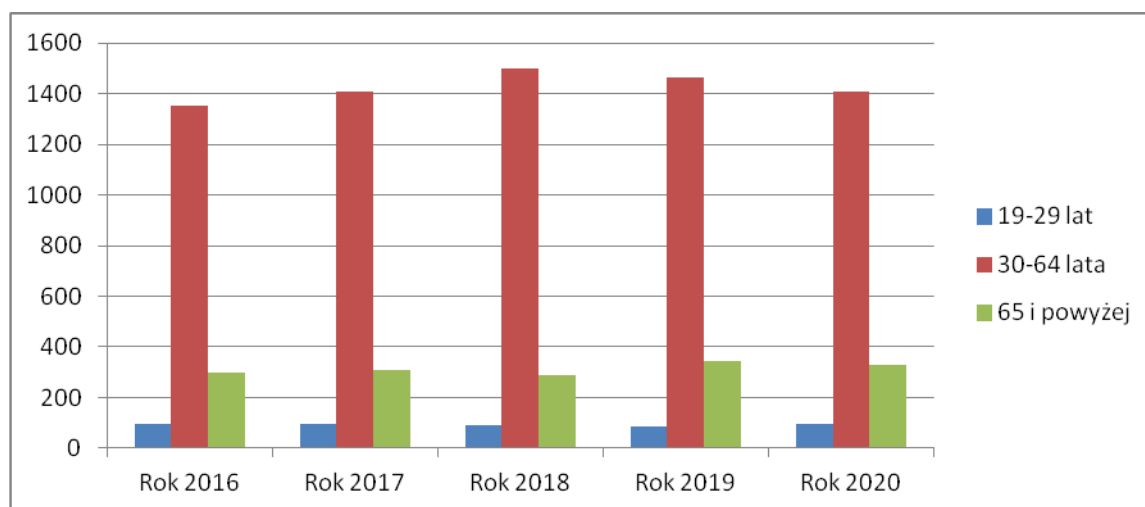
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Poradni Zdrowia Psychicznego

W latach 2016-2019, liczba osób leczonych psychiatrycznie systematycznie rosła. Wśród leczonych przeważali mężczyźni – udział mężczyzn w grupie poddanej leczeniu w w/w okresie wynosił 57,6%. W latach 2019-2020 nastąpił znaczny wzrost liczby leczonych kobiet, które w 2020 roku stanowiły 51,5% ogólnej liczby leczonych, oraz spadła liczba leczonych mężczyzn.

Wykres 37. Liczba osób leczonych psychiatrycznie w Poradni Zdrowia Psychicznego w Łowiczu z podziałem na płeć

Źródło: dane pozyskane z Poradni Zdrowia Psychicznego

Wykres 38. Osoby leczone psychiatrycznie – przedziały wiekowe

Źródło: dane Pozyskane z Poradni Zdrowia Psychicznego

Należy zwrócić uwagę, że w roku 2019 znacznie zwiększyła się liczba osób korzystających z usług psychiatrycznych w przedziale wiekowym 65 lat i powyżej, jednocześnie obniżyła się liczba osób z przedziału 30-64 lata.

W 2020 roku wśród osób leczonych psychiatrycznie w Poradni Zdrowia Psychicznego najliczniejszą grupę stanowiły osoby z zaburzeniami sklasyfikowanymi jako inne zaburzenia nastroju (24% wszystkich osób) oraz osoby z zaburzeniami nerwicowymi związanymi ze stresem i o charakterze somatoformicznym (23%).

	Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018		Rok 2019		Rok 2020	
	Ogółem		Ogółem		Ogółem		Ogółem		Ogółem	
	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
Organiczne zaburzenia psychotyczne	105		110		112		114		110	
	15	90	15	95	16	96	29	85	55	55
Schizofrenia	200		202		206		192		202	
	52	148	52	150	56	150	57	135	92	110
Inne zaburzenia psychotyczne i urojeniowe	100		105		104		102		105	
	12	88	15	90	16	88	22	80	15	90
Epizody afektywne	162		170		214		157		170	
	32	130	30	140	84	130	44	113	95	75
Depresje nawracające i zaburzenia dwubiegunowe	202		210		172		210		210	
	72	130	71	139	28	144	94	116	115	95
Inne zaburzenia nastroju	400		440		448		335		440	
	180	220	185	255	191	257	133	202	235	205
Zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i somatoformiczne	380		400		454		656		420	
	230	150	240	160	292	162	408	248	225	195
Zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych	80		88		80		61		88	
	50	30	53	35	40	40	25	36	53	35
Upośledzenie umysłowe	81		90		90		68		90	
	57	24	60	30	57	33	43	25	60	30
Liczba porad ogółem	6518		6817		5807		5293		5652	
Skierowania do szpitala	21 Sochaczew		19 Sochaczew		10 Sochaczew		18		13	

Tabela 45. Osoby leczone psychiatrycznie z podziałem na rodzaj schorzenia w Poradni Zdrowia Psychicznego w Łowiczu

Źródło: Poradnia Zdrowia Psychicznego w Łowiczu

Instytucje ochrony zdrowia psychicznego

Poradnia Leczenia Uzależnień w Łowiczu

W strukturach Zespołu Opieki Zdrowotnej w Łowiczu funkcjonuje Poradnia Leczenia Uzależnień. Poradnia Leczenia Uzależnień w Łowiczu obejmuje działalnością leczniczą głównie ludność powiatu łowickiego, choć w dziedzinie lecznictwa nie ma rejonizacji. Podstawowym zadaniem poradni jest diagnostyka i leczenie osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin, a w szczególności:

- udzielanie indywidualnych świadczeń zapobiegawczo-leczniczych (diagnozowanie zaburzeń spowodowanych używaniem alkoholu),

- realizowanie programów psychoterapii indywidualnej i grupowej dla osób uzależnionych ukierunkowanych na zmianę patologicznych mechanizmów uzależnienia,
- prowadzenie działań konsultacyjno-edukacyjnych dla członków rodzin osób uzależnionych,
- prowadzenie psychoterapii indywidualnej dla dorosłych dzieci alkoholików,
- prowadzenie świadczeń rehabilitacyjnych.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Łowiczu

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne udzielają dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, udzielają rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży, a także wspomagają przedszkola, szkoły i placówki w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. Prowadzenie publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych należy do zadań oświatowych powiatów.

Kadrę Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Łowiczu stanowią pedagodzy, psychologodzy, logopedzi, doradca zawodowy, psycholog terapeuta oraz lekarz konsultant. Od 1 września 2018 roku Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Łowiczu diagnozuje i wydaje orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, orzeczenia o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania, opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole dla dzieci niewidomych i słabo widzących, niesłyszących i słabo słyszących oraz dzieci z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera.

W latach 2016-2020 z usług Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Łowiczu skorzystało 5619 mieszkańców powiatu (diagnozy, porady, terapie, konsultacje). Poradnia nie prowadzi rejestru udzielonej pomocy z podziałem na gminy. W tym czasie wydano 473 orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, 8 orzeczeń o potrzebie indywidualnego rocznego przygotowania przedszkolnego, 214 orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania, 99 opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Jana Brzechwy w Łowiczu

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Jana Brzechwy jest specjalistyczną placówką opiekuńczo-wychowawczą zajmującą się nauczaniem, wychowaniem, opieką

i rehabilitacją dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. W placówce kształcone są dzieci o różnym poziomie rozwoju intelektualnego. Prowadzone są zajęcia:

- wczesnego wspomagania rozwoju dzieci,
- przedszkola specjalnego,
- szkoły podstawowej,
- branżowej szkoły I stopnia,
- szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy,
- zespołów rewalidacyjno-wychowawczych.

Funkcję opiekuńczo-wychowawczą w ośrodku spełnia internat, który w okresie nauki zapewnia uczniom warunki do rozwoju psychofizycznego. W internacie jest 40 miejsc dla wychowanków.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Łowiczu

Środowiskowy Dom Samopomocy jest wyodrębnioną jednostką organizacyjną Gminy Miasta Łowicz od 2012 roku. Ośrodek wsparcia ma zasięg lokalny, swoim działaniem obejmuje mieszkańców Łowicza. Jest placówką dziennego pobytu (w 2020 roku z tej formy pomocy korzystało 36 osób), ośrodkiem wsparcia typu ABC:

- typ A – dla osób przewlekle chorych psychicznie, gdzie osoby przejawiają zaburzenia treści myślenia, trudności koncentracji uwagi, lęk i tendencję do izolacji,
- typ B – dla osób upośledzonych umysłowo, gdzie podstawą jest nabywanie i rozwijanie umiejętności wykonywania czynności dnia codziennego, zaradności życiowej oraz podtrzymywanie umiejętności komunikowania się, kształtowanie umiejętności niezbędnych do podjęcia pracy,
- typ C – dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych dorosłych i małoletnich powyżej 16 roku życia, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zaradności i samodzielności życiowej, a także integracji społecznej.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Parmie

Warsztat Terapii Zajęciowej w Parmie jest placówką dziennego pobytu przeznaczoną dla osób z orzeczoną umiarkowaną i znaczną stopniem niepełnosprawności. Warsztat utworzony został na podstawie umowy, podpisanej w listopadzie 1999 roku, pomiędzy Stowarzyszeniem Osób Niepełnosprawnych „Tacy Sami” i Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Oddział Terenowy w Łodzi. Od 2001 roku umowa

jest podpisywana ze Starostwem Powiatowym w Łowiczu. WTZ w Parmie funkcjonuje na bazie byłej szkoły podstawowej, przekazanej na rzecz Stowarzyszenia umową dzierżawną, przez Urząd Gminy w Łowiczu. W warsztatach uczestniczą osoby z upośledzeniem umysłowym i z chorobami psychicznymi – 30 uczestników z Łowicza i z terenów wiejskich powiatu łowickiego. Terapia prowadzona jest w sześciu pracowniach tematycznych: pracowni komputerowej, plastycznej, wikliniarsko-ceramicznej, rękodzielniczej, gospodarczej i w szkole życia. Placówka realizuje zadania zmierzające do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności uczestników, przygotowaniu podopiecznych do osiągnięcia jak największej samodzielności, zaradności oraz aktywnego włączania się w życie społeczne. W ramach zajęć dodatkowych prowadzone są: rehabilitacja narządów ruchu, zajęcia logopedyczne, kiermasze, zawody sportowe, imprezy integracyjne oraz organizowane są wystawy.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Urzeczcu

Warsztat Terapii Zajęciowej w Urzeczcu prowadzony jest przez Caritas Diecezji Łowickiej dla osób z zaburzeniami psychicznymi i fizycznymi z orzeczoną niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym i znacznym. Jest placówką dziennego pobytu. Podopiecznymi warsztatu są m.in. osoby posiadające choroby psychiczne i psychosomatyczne, mózgowo porażenie dziecięce, upośledzenie umysłowe i epilepsję. Celem działania WTZ w Urzeczcu jest prowadzenie rehabilitacji społecznej i zawodowej realizowanej w pracowniach o profilu krawieckim, gospodarstwa domowego, muzycznym, plastycznym, komputerowym oraz przyrodniczym. W pracowniach uczestnicy rozwijają umiejętności wykonywania czynności życia codziennego, w tym zaradności osobistej poprzez zastosowanie różnych technik terapii zajęciowej oraz przygotowanie do życia w środowisku społecznym. Z osobami objętymi opieką współpracują terapeuci, rehabilitanci, pracownicy socjalni oraz pielęgniarka.

7. Bezrobocie i bierność zawodowa

Wśród zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej znajduje się bezrobocie. Za osobę bezrobotną uznaje się osobę niezatrudnioną, nieprowadzącą działalności gospodarczej i niewykonyjącą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia (w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy). Bezrobocie negatywnie oddziałuje na warunki bytowe jednostki i rodziny (długotrwały brak wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia płynącego z systemu pomocy społecznej), kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (izolacja

społeczna i spadek aktywności osoby bezrobotnej). Negatywne zjawiska towarzyszące pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu do zmieniającego się rynku pracy) oraz mogą prowadzić do patologii społecznych.

Podział osób bezrobotnych podług kategorii został przedstawiony w formie tabeli. Część bezrobotnych należy do kilku kategorii naraz.

Kategoria osób	2017 rok		2018 rok		2019 rok		2020 rok	
	Liczba osób	Kobiety	Liczba osób	Kobiety	Liczba osób	Kobiety	Liczba osób	Kobiety
Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	270	138	260	125	219	104	286	135
Bezrobotni bez doświadczenia zawodowego	125	64	117	60	107	51	136	59
Długotrwale bezrobotni	489	250	442	222	369	177	424	203
Kobiety po urodzeniu dziecka nie podejmujące zatrudnienia	120	120	103	103	90	90	89	89
Bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia	39	1	33	3	21	1	30	1
Bezrobotni niepełnosprawni	78	29	65	20	58	15	58	21
Samotnie wychowujący dziecko	92	82	93	80	76	66	76	69

Tabela 46. Bezrobotni w mieście Łowicz, z podziałem na kategorie w latach 2017-2020

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu.

Osoby długotrwale bezrobotne (bezrobotne przez 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat) regularnie stanowią najliczniejszą grupę wśród zarejestrowanych. Na koniec 2020 roku stanowiły 50,8% wszystkich zarejestrowanych. Natomiast osoby bezrobotne nie posiadające kwalifikacji zawodowych – jedną trzecią zarejestrowanych.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy samorząd powiatu zobowiązany jest do opracowania i realizacji programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych. W ramach Programu Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2021–2027 działaniami aktywizacyjnymi obejmowane są wszystkie zarejestrowane osoby bezrobotne. Misją programu jest podejmowanie działań i uruchomienie przedsięwzięć, które będą służyć podniesieniu ogólnego poziomu zatrudnialności i mobilności zawodowej mieszkańców

powiatu, w tym osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łowiczu. Celami szczegółowymi są: sukcesywne zmniejszenie liczby bezrobotnych w powiecie, rozwijanie aktywnych form rynku pracy, wzrost wskaźnika zatrudnienia w powiecie, poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i rozwój przedsiębiorczości oraz wzrost liczby nowych podmiotów. Finansowanie przedsięwzięć wymienionych w Programie odbywa się w ramach środków: Funduszu Pracy, Europejskiego Funduszu Społecznego, Rezerwy Funduszu Pracy oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Partnerami społecznymi Powiatowego Urzędu Pracy w Łowiczu są: samorządy gminne, jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego (w tym Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu i gminne ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu), placówki oświatowe, instytucje szkolące, placówki opiekuńczo-wychowawcze, pracodawcy, organizacje pozarządowe, Ochotniczy Hufiec Pracy, związki zawodowe, Cech Rzemiosł i Małej Przedsiębiorczości w Łowiczu, instytucje bankowe i inni partnerzy rynku pracy.

8. Wsparcie osób bezdomnych

Bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Ustawa o pomocy społecznej za osobę bezdomną przyjmuje osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania. Osobami bezdomnymi, obok tych, które są nimi z wyboru, najczęściej stają się ludzie w starszym wieku, matki z nieletnimi dziećmi, rodziny pełne nieposiadające środków finansowych na opłacenie mieszkania oraz osoby, które opuściły zakłady karne. Bezdomność często wynika z wielu, nakładających się na siebie przyczyn – bezrobocia, ubóstwa, rozpadu rodziny, uzależnienia, przemocy w rodzinie, zadłużenia i eksmisji czy zaburzenia osobowości.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy udzielanie schronienia osobom go pozbawionym. Udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi. Tymczasowe schronienie może być udzielone również w ogrzewalni. Pomoc przyznawana w formie tymczasowego schronienia w ogrzewalni lub noclegowni nie wymaga przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz wydania decyzji administracyjnej, a wydatki poniesione za udzieloną

pomoc nie podlegają zwrotowi. Odmiennie ukształtowane zostały zasady przyznawania pomocy w postaci zapewnienia schronienia w schronisku dla osób bezdomnych i schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi. Taka pomoc – jako całodobowa i połączona z usługami ukierunkowanymi na wzmacnianie aktywności społecznej, wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej – wiąże się z koniecznością przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego, podpisania kontraktu socjalnego, a także z odpłatnością.

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób, którym udzielono pomocy z powodu przesłanki bezdomności	44	49	46	42	34
Liczba osób, którym udzielono schronienia (powyżej 24 godz.)	42	54	61	45	41
Liczba osób, które otrzymały mieszkanie	1	-	-	-	2
Liczba osób umieszczonych w DPS					2
Liczba osób umieszczonych w schroniskach					1

Tabela 47. Liczba osób którym udzielono schronienia i wsparcia z powodu bezdomności w latach 2016-2020
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności MOPS w Łowiczu w latach 2016-2020

Skala bezdomności w Łowiczu nie jest duża. Liczba osób bezdomnych utrzymuje się na relatywnie niskim poziomie. Dynamika zmian wykazuje tendencję malejącą – liczba osób, którym udzielono pomocy z powodu przesłanki bezdomności spada. W 2020 roku jedna osoba została umieszczona w schronisku, 2 osoby w Domu Pomocy Społecznej, a 2 otrzymały mieszkanie.

Wsparcie osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością świadczy noclegownia, która posiada 22 miejsca. W związku z tym, że Gmina Miasto Łowicz nie prowadzi schroniska dla osób bezdomnych i schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, osoby wymagające takiego wsparcia na podstawie Uchwały Nr XXVIII/248/2020 Rady Miejskiej w Łowiczu z dnia 29 października 2020 r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w schroniskach dla osób bezdomnych oraz schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, kierowane są do schronisk na terenie innych gmin. Uchwała określa również szczegółowe zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w schroniskach przez osoby, dla których właściwą miejscowo jest Gmina Miasto Łowicz.

Noclegownia często przejmuje zadania ośrodka interwencyjnego w szczególności: przyjmowanie osób nietrzeźwych zagrożonych zamarznięciem, udzielenie pomocy związanej z problemami zdrowotnymi petentów oraz zabezpieczenia potrzeb rodzin i osób, które zostały eksmitowane bez prawa do lokalu. Lokal jest wyposażony w niezbędną infrastrukturę

sojalno-bytową, dostosowany dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Petenci mają możliwość umycia się, wyprania oraz zmiany odzieży.

9. Przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii

Alkoholizm i narkomania należą do grupy najczęstszych problemów dotyczących lokalną społeczność. Powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka – mają wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, stan zdrowia jednostki, relacje międzyludzkie, a także na zdolność do konkurencji na rynku pracy. Nadużywanie substancji psychoaktywnych przez członka rodziny oddziałuje destrukcyjnie na całe jej funkcjonowanie (powodując zaburzenia życia rodzinnego, problemy w kontaktach z ludźmi czy przemoc wobec najbliższych) oraz na stan zdrowia poszczególnych członków. U osób związanych z osobami pijącymi stwierdza się częstsze występowanie takich schorzeń jak: nerwica, zespoły pourazowe oraz choroby somatyczne. U członków rodzin osób uzależnionych może dojść do powstania syndromu współuzależnienia. Ponadto nadużywanie alkoholu przez partnera w Polsce jest trzecią najczęściej podawaną w aktach rozwodowych przyczyną rozpadu małżeństw. Do przyczyn popadania w nałogi można zaliczyć uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych czy utratę zatrudnienia. Uzależnieniom sprzyja szeroka dostępność środków odurzających, traktowanie ich jako sposób na rozładowanie stresu, poszukiwanie nowych wrażeń i doznań oraz moda.

Tabela 48. Populacje osób w Polsce, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych (dane

Szacunkowa ilość osób uzależnionych od alkoholu w Polsce, według wyliczeń Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, została przedstawiona w tabeli:	Polska
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	Ok. 800–900 tys. (ok. 2% populacji)
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika	Ok. 1,5 mln (ok. 1,5% populacji)
Dzieci wychowujące się w rodzinach z problemem alkoholowym	Ok. 1,5 mln (ok. 1,5 % populacji)
Osoby pijące szkodliwe	Ok. 2–2,5 mln (ok. 5-7% populacji)
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	Ok. 2 mln dorosłych i dzieci (ok. 2% populacji)

szacunkowe)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA).

Trudno ustalić liczbę osób stosujących i uzależnionych od narkotyków. W świetle prawa ich posiadanie jest nielegalne i podlega karze pozbawienia wolności. Według oficjalnych statystyk policji w 2021 roku stwierdzono ponad 62 tysiące przestępstw z Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (2320 w województwie łódzkim). Według raportu Council of

Europe Annual Penal Statistics w 2019 roku w polskich więzieniach znajdowały się 2 294 osoby skazane za przestępstwa narkotykowe.

Uchwałą Nr L/388/2022 Rady Miejskiej w Łowiczu z dnia 24 marca 2022 r. przyjęty został Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Łowicza na lata 2022-2024. Program stanowi kontynuację wcześniejszych programów i określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki uzależnień oraz minimalizacji szkód zdrowotnych i społecznych wynikających z używania substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych. Celem głównym programu jest zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii, zmniejszenie tych, które aktualnie występują oraz zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z już występującymi problemami na poziomie lokalnym.

Celami operacyjnymi są:

- zapobieganie powstawaniu problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży,
- ograniczenie zjawiska picia alkoholu oraz używania narkotyków przez dzieci i młodzież,
- wdrażanie nowych form profilaktyki, kierowanej w szczególności do dzieci, młodzieży i rodziców,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym,
- zwiększanie oddziaływań promujących zdrowy styl życia wolny od alkoholu i narkotyków.

Dodatkowo na terenie miasta, w strukturach Zespołu Opieki Zdrowotnej w Łowiczu, funkcjonuje Poradnia Leczenia Uzależnień. Podstawowym zadaniem poradni jest diagnostyka i leczenie osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin.

V. Analiza SWOT

Jednym z najbardziej popularnych i użytecznych narzędzi służących do porządkowania i analizy informacji jest analiza SWOT. Analiza SWOT pozwala wykorzystać zgromadzone informacje do opracowania strategii działania opartej na silnych stronach i szansach, przy równoczesnym ograniczaniu lub eliminowaniu słabych stron i zagrożeń.

Analiza została przygotowana w oparciu o poniższe czynniki kwalifikujące:

- Strengths (mocne strony) – uwarunkowania wewnętrzne stanowiące mocne strony gminy i prowadzonej polityki społecznej,
- Weaknesses (słabe strony) – uwarunkowania wewnętrzne stanowiące słabe strony gminy i prowadzonej polityki społecznej – wskazana jest minimalizacja ich oddziaływania,
- Opportunities (szanse) – uwarunkowania zewnętrzne, które mogą pozytywnie oddziaływać na realizowaną politykę społeczną i sprzyjać rozwiązywaniu problemów społecznych,
- Threats (zagrożenia) – uwarunkowania zewnętrzne, które mogą negatywnie oddziaływać na realizowaną politykę społeczną.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • działalność Klubu Seniora oraz Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, • placówki podstawowej opieki zdrowotnej funkcjonujące na terenie miasta, • działalność Poradni Leczenia Uzależnień, • działania profilaktyczne w zakresie uzależnień i przemocy domowej prowadzone przez Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, • zakłady przemysłowe funkcjonujące na terenie Gminy oraz zorganizowany dojazd do zakładów znajdujących się w innych miastach, • malejąca liczba osób bezrobotnych (według danych pozyskanych z UP), • Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2021-2027, • uczestnictwo MOPS w programach dotyczących, pozyskiwania środków na usługi opiekuńcze, • instytucje odpowiedzialne za bezpieczeństwo na terenie miasta: Komenda Powiatowa Policji, Państwowa Straż Pożarna, Ochotnicza Straż Pożarna, • dostęp do bezpłatnych konsultacji prawnych, • prowadzenie akcji informacyjnych dot. bezpieczeństwa, • noclegownia dla osób bezdomnych, 	<ul style="list-style-type: none"> • narastające problemy ludzi starszych i zapotrzebowanie na pomoc seniorom, • niekorzystne trendy demograficzne – zmniejszająca się ilość osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym, • emigracja z Łowicza w celu znalezienia lepszej pracy i wykształcenia, • niewystarczająca ilość placówek specjalistycznych i brak placówek z wysokospecjalistyczną opieką medyczną, • mała liczba specjalistów dot. różnego rodzaju uzależnień, • niska aktywność zawodowa mieszkańców, • niskie kwalifikacje osób bezrobotnych i niechęć do ich podwyższania, • długotrwanie utrzymujące się bezrobocie, prowadzące do stałego korzystania z pomocy społecznej, • ograniczona liczba powstających nowych miejsc pracy, • niekorzystna sytuacja na rynku pracy wybranych grup mieszkańców, • wiele miejsc niedostosowanych do użytku dla osób niepełnosprawnych, • mała liczba zatrudnionych opiekunek przez MOPS Łowicz, • nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym, • występowanie zjawisk związanych z zażywaniem dopalaczy i narkomanią, • duża liczba punktów całonocnej sprzedaży alkoholu,

<ul style="list-style-type: none"> • szeroka oferta instytucji i specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, • szeroka oferta szkół ponadpodstawowych, • usługi asystenta rodziny, • placówki wspierające osoby z zaburzeniami zdrowia psychicznego, • wykwalifikowana kadra w obszarze pomocy społecznej – liczne szkolenia, warsztaty, • realizacja projektów finansowych ze środków Unii Europejskiej, • dostępność bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, realizowanego przez jednostki publiczne, organizacje samorządowe i pozarządowe, • udział miasta w Programie Mieszkanie+, • rosnąca aktywność organizacji pozarządowych, • programy gminne w sferze społecznej: rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wspierania rodziny, programy osłonowe w zakresie dożywiania. 	<ul style="list-style-type: none"> • przyzwolenie społeczne na zachowania „niebezpieczne” i negatywne jak wczesna inicjacja alkoholowa młodzieży, • niewystarczająca w stosunku do potrzeb liczba lokali mieszkalnych, • wysokie ceny mieszkań, • niewystarczająca ilość lokali komunalnych, • niewystarczające środki finansowe na budownictwo komunalne, • mała liczba mieszkań chronionych, • ograniczona liczba żłobków, • niewystarczający dostęp do opieki przedszkolnej, • brak chęci, wśród mieszkańców w trudnej sytuacji, podjęcia współpracy z instytucjami, • przyjmowanie przez klientów pomocy społecznej biernej postawy względem działań podejmowanych przez pracowników MOPS, • niewystarczające środki finansowe na zapewnienie odpowiedniej pomocy rodzinom w zakresie pomocy społecznej, • niewystarczająca promocja przedsięwzięć mających na celu podniesienie kompetencji rodzicielskich, • przewaga ilości działań interwencyjnych nad rozwiązaniami systemowymi, • niewystarczająca współpraca międzyinstytucjonalna i koordynacja działań, • ograniczone możliwości wsparcia ze strony organizacji pozarządowych, działających na terenie miasta Łowicza.
--	--

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • wolontariat, pomoc sąsiedzka na rzecz osób z niepełnosprawnością i osób starszych, • wzrost świadomości społecznej o problemach osób starszych i niepełnosprawnych, • rozwój placówek pomocowych w obszarze profilaktyki i terapii, wzrastająca liczba aktywnych organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu rozwiązywania problemu uzależnień, • wspieranie zatrudnienia, poprzez programy aktywizacyjne, • możliwość uzyskania wsparcia w ramach funduszy unijnych, • stworzenie ośrodka wsparcia dla osób z niepełnosprawnością, • szansa pozyskiwania środków na budowę większej liczby budynków, • pozyskiwanie do współpracy organizacji pozarządowych, • rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym (żłobek, szkoły, przedszkola, orliki), • oferta edukacyjna szkół ponadpodstawowych, • włączenie organizacji pozarządowych w realizację zadań na rzecz wspierania rodziny, • możliwość pozyskania dofinansowania na realizację projektów z funduszy zewnętrznych, • wykorzystanie potencjału instytucji działających w sferze socjalnej, 	<ul style="list-style-type: none"> • kryzys uchodźczy wynikający z działań Federacji Rosyjskiej, • wzrost kosztów życia, • zmiana struktury społecznej: dalsze starzenie się społeczeństwa i spadek urodzeń, • pogłębiające się wykluczenie osób starszych i niepełnosprawnych, • ograniczony dostęp do służby zdrowia, • epidemia COVID-19 i innych chorób, • wzrost liczby uzależnień psychicznych, fizycznych, społecznych i behawioralnych, • wzrost szarej strefy zatrudnienia, • dyskryminacja na rynku pracy, • brak inwestycji przekładających się na nowe miejsca pracy, • niedostosowanie przepisów prawa do indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych, • niewystarczające wsparcie dla rodzin z osobą niepełnosprawną, • wzrost bezdomności niezarejestrowanej w związku z brakiem możliwości uzyskania mieszkania, • degradacja wzorców i wartości rodziny, • wzrost liczby rodzin, które nieprawidłowo realizują funkcje opiekuńczo-wychowawcze, • wzrost liczby dzieci i młodzieży z zaburzeniami zachowania, • rozpad rodziny – zanik wartości rodzinnych, • bierna postawa beneficjentów pomocy,

<ul style="list-style-type: none"> • nowe rozwiązania systemowe w zakresie powyższych problemów, • rozwój współpracy instytucjonalnej i NGO, integracja i wypracowanie wspólnych rozwiązań.	<ul style="list-style-type: none"> • roszczeniowe postawy klientów pomocy społecznej, • częste zmiany uregulowań prawnych w zakresie pomocy społecznej, złożone oraz zmieniające się procedury prawne, • brak środków finansowych na realizację zadań.
--	---

VI. Wizja i misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Wizja jest pożądanym obrazem przyszłości i stanowi istotny składnik każdej strategii. W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych pozwala na kreowanie wizerunku miasta w dłuższej perspektywie. Wskazuje na kluczowe wyzwania i obszary priorytetowe polityki społecznej. Jest istotna dla podmiotów zaangażowanych w realizację działań zmierzających do poprawy jakości życia społeczności lokalnej i rozwiązywania problemów społecznych (i jednostkowych). Sprzyja budowaniu relacji i kapitału społecznego. Wizja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do 2026 roku dla Gminy Miasto Łowicz to:

ŁOWICZ JEST MIASTEM OTWARTYM, SPRZYJAJĄCYM MIESZKAŃCOM, W KTÓRYM SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ ZAPEWNIŁA POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA I STABILNOŚCI.

Sformułowana wizja odzwierciedla wyobrażenie o przyszłości Gminy Miasto Łowicz. Pod pojęciami otwartości i sprzyjania w strategii kryją się: otwartość na ludzi, nowe pomysły, nowatorskie (innowacyjne) rozwiązania, otwartość na wiedzę, sprzyjanie podnoszeniu kwalifikacji i umiejętności oraz współpracy na rzecz dobra ogółu, współpracy z sektorem gospodarczym czy lokalnymi organizacjami. Istotną płaszczyzną jest także otwartość na współdziałanie z podmiotami funkcjonującymi w otoczeniu miasta, w tym z innymi jednostkami samorządowymi.

Rozwój gospodarczy zidentyfikowany został jako strategiczny obszar działania władz samorządowych, tworzy bowiem podwaliny dla wzrostu zamożności mieszkańców oraz wpływa na zasobność budżetu miasta. Eksponowane jest podejście, gdzie rozwój gospodarczy uwzględnia i wykorzystuje potencjał i atuty lokalne. Równocześnie rozwój gospodarczy wymaga sprawnego systemu zarządzania w mieście, nowoczesnego systemu obsługi mieszkańca i inwestora. Koniecznym dla zaistnienia rozwoju wydaje się także rozszerzenie marketingu komunalnego.

W procesie zachodzących zmian rozwój gospodarczy warunkują dwie na pozór sprzeczne ze sobą tendencje. Z jednej strony jest to globalizacja procesów gospodarczych, umiędzynarodowienie wielu aspektów życia społeczno-gospodarczego, z drugiej strony bazowanie w rozwoju na lokalnym, specyficznym i niepowtarzalnym potencjale i zasobach

lokalnego środowiska. Konsekwencją tych zjawisk jest eksponowanie i akcentowanie znaczenia „małej ojczyzny”, tworzenie lokalnej tożsamości, wzmacnianie więzi kulturowych i społecznych, wzmacnianie wspólnoty samorządowej. Dlatego też kultywowanie tradycji i eksponowanie dziedzictwa kulturowego miasta zostało zidentyfikowane jako strategiczny obszar działania władz miasta.

Jakość życia mieszkańców miasta jest istotnym społecznym czynnikiem rozwoju. Na dobre warunki życia w mieście składa się bezpieczeństwo mieszkańców, czyste środowisko naturalne, dobra dostępność do placówek publicznych i dobra jakość oferowanych w nich usług oraz dostępność do całej gamy infrastruktury technicznej. Na obecnym etapie rozwoju miasta koniecznym staje się także wzmocnienie i rozwój zasobów mieszkaniowych miasta.

Misja gminy koresponduje z wizją, stanowiąc jej uzupełnienie. Wyraża zamierzenia i aspiracje gminy, wskazując kierunki działania. Misją Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do 2026 roku dla Gminy Miasto Łowicz jest:

*PODNIESIENIE POZIOMU I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY MIASTO ŁOWICZ
POPRAZ PRZEZWYCIĘŻANIE I ELIMINOWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH, ZE
SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM SYTUACJI RODZIN.*

Do efektywnej realizacji polityki społecznej konieczne jest zdefiniowanie celów. Cele strategiczne określa się w oparciu o wizję i misję. Stanowią odpowiedź na diagnozę społeczną – wyznaczają kierunek działań zmierzających do rozwiązywania problemów społecznych. Poziom realizacji celów strategicznych świadczy o stanie realizacji strategii. Cele operacyjne stanowią uszczegółowienie celów strategicznych oraz podstawę opracowania programów pomocowych. Wskazują obszary, gdzie należy działać, aby osiągnąć cele nadrzędne. Natomiast stopień, w jakim zostały zaspokojone potrzeby społeczne określają wskaźniki społeczne.

VII. Cele strategiczne i cele operacyjne

CEL STRATEGICZNY 1 – WSPIERANIE RODZIN

- 1.1. Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.
- 1.2. Zapewnienie pomocy rodzinom dysfunkcyjnym w wypełnianiu podstawowych funkcji rodzicielskich.
- 1.3. Przeciwdziałanie problemom opiekuńczo-wychowawczym dzieci i młodzieży.

CEL STRATEGICZNY 2 – DOSKONALENIE SYSTEMU WSPARCIA OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

- 2.1. Rozwój systemu wsparcia i usług opiekuńczych.
- 2.2. Aktywizacja społeczna seniorów i osób niepełnosprawnych.
- 2.3. Zwiększanie aktywności zawodowej i zatrudnianie osób niepełnosprawnych.

CEL STRATEGICZNY 3 – PRZECIWDZIAŁANIE UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY W RODZINIE

- 3.1. Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych poprzez działalność edukacyjną i szkoleniową.
- 3.2. Efektywny system wspierania osób dotkniętych uzależnieniami oraz ich rodzin.
- 3.3. Budowanie świadomości społecznej o przemocy w rodzinie.
- 3.4. Wsparcie i ochrona osób doświadczających przemocy domowej.

CEL STRATEGICZNY 4 – PRZYJAZNA POLITYKA MIESZKANIOWA

- 4.1. Rozwój infrastruktury w zakresie rozwiązywania problemów mieszkaniowych i bezdomności.
- 4.2. Tworzenie warunków wychodzenia z bezdomności i zapobieganie przechodzeniu osób ubogich w stan bezdomności.

CEL STRATEGICZNY 5 – POLITYKA RYNKU PRACY

- 5.1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców Łowicza z uwzględnieniem osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy.
- 5.2. Aktywne przeciwdziałanie bezrobociu.
- 5.3. Poprawa warunków dla wzrostu liczby i jakości miejsc pracy.

CEL STRATEGICZNY 6 – DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO

- 6.1. Prowadzenie kampanii społecznych o zaburzeniach psychicznych.
- 6.2. Podjęcie działań mających zapewnić wsparcie i opiekę osobom z zaburzeniami psychicznymi.

Cele operacyjne i kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Termin realizacji	Wskaźnik
CEL STRATEGICZNY 1 – WSPIERANIE RODZINY			
Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.			
1.1.1. Rozwijanie sieci dziennych placówek opiekuńczo-wychowawczych (przedszkola, żłobki) i innych form opieki krótkoterminowej nad niesamodzielnymi członkami rodziny.	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu, – organizacje pozarządowe, – placówki oświatowe	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	– liczba nowo utworzonych placówek opiekuńczo-wychowawczych lub innych form opieki krótkoterminowej, – liczba osób i rodzin objętych wsparciem
1.1.2. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom i osobom znajdującym się w trudnej sytuacji bytowej.	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu, – Caritas Diecezji Łowickiej, – organizacje pozarządowe	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	– liczba osób objętych wsparciem
1.1.3. Organizacja szkoleń w celu podniesienia kompetencji wychowawczych i opiekuńczych dysfunkcyjnych rodzin.	– placówki oświatowe, - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r..	- liczba przeprowadzonych szkoleń i czego dokładnie dotyczyły
1.1.4. Kontynuacja i rozwój oferty sportowo-rekreacyjnej dla dorosłych, dzieci i młodzieży, szczególnie w czasie wolnym od lekcji.	- UM Łowicz (OSIR??) - organizacje pozarządowe	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- sprawozdanie z podjętych działań - liczba dzieci biorących udział w ofercie sportowo- rekreacyjnej

Cele operacyjne i kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Termin realizacji	Wskaźnik
1.2. Zapewnienie pomocy rodzinom dysfunkcyjnym w wypełnianiu podstawowych funkcji rodzicielskich.			
1.2.1. Opracowanie i realizacja Miejskiego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza.	<ul style="list-style-type: none"> – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, w Łowiczu, – Łowickie Stowarzyszenie „Dać Szanse”, – Urząd Miejski w Łowiczu, – Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Łowiczu, – osoby fizyczne i organizacje pozarządowe 	Zgodnie z Program opracowanym na okres 3 lat	– zgodnie ze wskaźnikami zapisanymi w programie
1.2.2. Rozwój poradnictwa specjalistycznego i psychologiczno-pedagogicznego.	<ul style="list-style-type: none"> – Punkt Interwencji Kryzysowej przy PCPR w Łowiczu, – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, – ZOZ Poradnia Leczenia Uzależnień, – Caritas Diecezji Łowickiej, – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna – placówki oświatowe 	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	– liczba udzielonych porad
1.2.3. Zwiększenie pomocy niesionej rodzinom z dziećmi poprzez	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu,	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r	– liczba rodzin objętych pracą socjalną

Cele operacyjne i kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Termin realizacji	Wskaźnik
zaspokajanie ich potrzeb bytowych.			
1.2.4. Organizowanie przedsięwzięć zachęcających rodziców z dziećmi, znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, do aktywnego spędzania czasu wolnego.	<ul style="list-style-type: none"> – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, – szkoły i przedszkola z terenu miasta, – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu, – Łowicki Ośrodek Kultury 	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- ilość zrealizowanych działań
1.2.5. Rozwój systemu interwencji kryzysowej wobec rodzin.	<ul style="list-style-type: none"> – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu, - NGO 	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- ilość zrealizowanych szkoleń dot. interwencji kryzysowej wobec rodzin
1.2.6. Wsparcie rodzin w zakresie rehabilitacji dzieci niepełnosprawnych i zagrożonych niepełnosprawnością.	<ul style="list-style-type: none"> – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu, - organizacje pozarządowe 	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	<ul style="list-style-type: none"> - formy udzielonego wsparcia - ilość dzieci/osób/uczestników biorących udział w wskazanych w punkcie formach wsparcia
1.3. Przeciwdziałanie problemom opiekuńczo-wychowawczym dzieci i młodzieży.			
1.3.1. Prowadzenie akcji społecznych, programów profilaktycznych, konferencji dotyczących różnorodnych zagrożeń	<ul style="list-style-type: none"> – placówki oświatowe na terenie miasta, szkolni psychologowie i pedagodzy, – organizacje 	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- ilość przeprowadzonych akcji, szkoleń itp.

Cele operacyjne i kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Termin realizacji	Wskaźnik
społecznych.	pozarządowe, – UM w Łowiczu.		
1.3.2. Zwiększanie dostępności i skuteczności form pomocy środowiskowej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży.	- organizacje pozarządowe, - Warsztat Terapii Zajęciowej w Parmie	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- ilość uczestników - ilość podmiotów świadczących tego rodzaju usługi
CEL STRATEGICZNY 2 – DOSKONALENIE SYSTEMU WSPARCIA OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH			
2.1. Rozwój systemu wsparcia i usług opiekuńczych.			
2.1.1. Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych świadczonych w miejscu zamieszkania.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu, – stowarzyszenia i organizacje pozarządowe.	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	– liczba osób objętych wsparciem, – ilość podmiotów świadczących pomoc, – koszty programów.
2.1.2. Rozwój systemu wsparcia pozainstytucjonalnego na rzecz osób niepełnosprawnych, seniorów oraz osób ubiegających się o miejsca w DPS, poprzez m.in.: tworzenie mieszkań socjalnych z zapleczem usług opiekuńczych, placówek dziennego pobytu.	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, – UM w Łowiczu, – organizacje pozarządowe.	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- ilość osób, którym udzielono wsparcia
2.1.3. Wspieranie osób niepełnosprawnych w	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w	działanie ma charakter ciągły	- liczba osób, którym udzielono wsparcia ze

Cele operacyjne i kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Termin realizacji	Wskaźnik
procesie rehabilitacji społecznej poprzez dofinansowanie zadań ze środków PFRON.	Łowiczu	i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	środków PFRON
2.1.4. Utworzenie systemu wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego dla osób starszych i osób niepełnosprawnych.	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, – Poradnia Zdrowia Psychicznego w Łowiczu.	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	– liczba uczestników konsultacji i porad psychologiczno-terapeutycznych, – liczba udzielonych porad.
2.1.5. Realizacja przedsięwzięć wspomagających osoby starsze w samodzielnym zaspokajaniu potrzeb, zmniejszających skalę ich uzależnienia od otoczenia i instytucjonalnej pomocy.	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- liczba osób, którym udzielono wsparcia
2.1.6. Realizacja programów wspierających osoby, sprawujące opiekę nad osobami niepełnosprawnymi.	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- ilość osób, którym udzielono wsparcia
2.2. Aktywizacja społeczna seniorów i osób niepełnosprawnych.			
2.2.1. Przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu seniorów poprzez organizowanie form spędzania czasu wolnego.	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu – Klub Seniora, – Uniwersytet Trzeciego Wieku, – Środowiskowy Dom Samopomocy,	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	– ilość podjętych działań, – liczba osób, które uczestniczą w danych formach spędzania czasu

Cele operacyjne i kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Termin realizacji	Wskaźnik
	Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, – Wydział Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, Aktywności Obywatelskiej i Przedsiębiorczości UM w Łowiczu, - Wydział Kultury, Sportu i Turystyki; – organizacje pozarządowe, – Łowicki Ośrodek Kultury.		
2.2.2. Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej i rozrywkowej dla osób starszych i niepełnosprawnych.	– Łowicki Ośrodek Kultury – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, – UM w Łowiczu – Wydział Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, Aktywności Obywatelskiej i Przedsiębiorczości, – organizacje pozarządowe.	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- podjęte działania
2.2.3. Promowanie wśród mieszkańców Łowicza wolontariatu, pomocy sąsiedzkiej dla osób starszych.	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, – placówki oświatowe, – UM w Łowiczu.	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- liczba wolontariuszy/ osób udzielających wsparcia
2.2.4. Likwidacja barier	– Powiatowe Centrum		– liczba osób, którym

Cele operacyjne i kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Termin realizacji	Wskaźnik
architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.	Pomocy Rodzinie w Łowiczu, – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	udzielono pomocy – forma udzielenia pomocy – wydatkowana kwota
2.2.5. Podejmowanie działań mających na celu rozwój umiejętności życiowo-społecznych osób niepełnosprawnych.	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu, – Warsztat terapii Zajęciowej w Parmie, – Warsztat Terapii Zajęciowej w Urzeczu, – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu - ZAZ Łowicz	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- liczba osób aktywizowanych
2.3. Zwiększanie aktywności zawodowej i zatrudnianie osób niepełnosprawnych			
2.3.1. Realizowanie szkoleń, kursów i udzielanie porad osobom niepełnosprawnym, chcącym podnieść swoje kwalifikacje zawodowe.	– PUP w Łowiczu, – OHP, – Cech Rzemiosł i Małej Przedsiębiorczości, – pracodawcy i inne podmioty	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	– liczba osób niepełnosprawnych, które podniosły swoje kwalifikacje zawodowe.
2.3.2. Promowanie i wspieranie pracodawców w tworzeniu i przystosowywaniu stanowisk dla osób niepełnosprawnych.	– Powiatowy Urząd Pracy, – pracodawcy	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	– liczba nowych stanowisk pracy przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych
2.3.3. Wspieranie i zachęcanie osób niepełnosprawnych do podjęcia własnej działalności gospodarczej.	– Powiatowy Urząd Pracy, – inne podmioty	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	– liczba osób niepełnosprawnych, które założyły działalność gospodarczą, – rodzaj udzielonego

Cele operacyjne i kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Termin realizacji	Wskaźnik
			wsparcia (poradnictwo, dofinansowanie).
CEL STRATEGICZNY 3 – PRZECIWDZIAŁANIE UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY W RODZINIE			
3.1. Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych poprzez działalność edukacyjną i szkoleniową.			
3.1.1. Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno - edukacyjnych o formach pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym na terenie miasta.	<ul style="list-style-type: none"> - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu, - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, - Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, - Um Łowicz - Samodzielne stanowisko ds. profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii; - Poradnia Leczenia Uzależnień, - Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu, - organizacje pozarządowe, - kościół katolicki, - związki wyznaniowe 	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	<ul style="list-style-type: none"> - liczba opracowań i materiałów informacyjno - edukacyjnych
3.1.2. Zwiększenie ilości działań profilaktycznych	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w	działanie ma charakter ciągły	- liczba podjętych działań profilaktycznych

Cele operacyjne i kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Termin realizacji	Wskaźnik
skierowanych do dzieci w szkołach oraz ich rodziców.	Łowiczu, - UM Łowicz - Samodzielne stanowisko ds. profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii; - placówki oświatowe - Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu	i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	
3.2.3. Szkolenia pracowników pomocy społecznej w zakresie przeciwdziałania nowym uzależnieniom.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- liczba szkoleń
3.2.4. Wspieranie działalności sportowo-rekreacyjnej dla dzieci.	- UM Łowicz, - organizacje pozarządowe	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- kwota wsparcia
3.2 Efektywny system wspierania osób dotkniętych uzależnieniami oraz ich rodzin.			
3.2.1 Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin w obszarze leczenia uzależnień.	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu, – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, - Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, - UM Łowicz - Samodzielne stanowisko	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- podjęte działania

Cele operacyjne i kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Termin realizacji	Wskaźnik
	ds. profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, - Poradnia Leczenia Uzależnień, - Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu, - organizacje pozarządowe, - kościół katolicki, - związki wyznaniowe		
3.2.2. Podjęcie działań w kierunku utworzenia punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych.	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, – Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy, - UM Łowicz - Samodzielne stanowisko ds. profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, – UM w Łowiczu.	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- podjęte działania
3.2.3. Zwiększenie dostępności leczenia uzależnień, w szczególności osób skierowanych przez	- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - UM Łowicz -	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- podjęte działania

Cele operacyjne i kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Termin realizacji	Wskaźnik
Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	Samodzielne stanowisko ds. profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii;		
3.3. Budowanie świadomości społecznej o przemocy w rodzinie.			
3.3.1. Opracowanie i upowszechnianie materiałów informacyjnych dotyczących problematyki przemocy domowej.	– Zespół Interdyscyplinarny, – placówki oświatowe, – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, – Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu, – organizacje pozarządowe	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- ilość materiałów dydaktycznych
3.3.2. Prowadzenie działań edukacyjno-profilaktycznych wśród osób dotkniętych przemocą domową oraz rodzin zagrożonych przemocą domową, mających na celu wzmocnienie prawidłowych postaw wychowawczych.	– Zespół Interdyscyplinarny - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- podjęte działania
3.3.3. Prowadzenie działań edukacyjno-profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej,	– Zespół Interdyscyplinarny, – placówki oświatowe, – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	– liczba podjętych działań.

Cele operacyjne i kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Termin realizacji	Wskaźnik
mających na celu przeciwdziałanie zachowaniom ryzykownym.	Łowiczu, - UM Łowicz - Samodzielne stanowisko ds. profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii; - Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu		
3.4 Wsparcie i ochrona osób doświadczających przemocy domowej.			
3.4.1. Monitorowanie skali zjawiska przemocy w rodzinie.	- Zespół Interdyscyplinarny, - Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu, - Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- ilość wizyt, spotkań
3.4.2. Wszczywanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty w sytuacji podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie.	- Zespół interdyscyplinarny - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu - Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu - placówki oświatowe	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- liczba założonych Niebieskich Kart

Cele operacyjne i kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Termin realizacji	Wskaźnik
3.4.3. Rozwój form pomocy i wsparcia skierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Wdrażanie nowatorskich projektów na rzecz pomocy rodzinom znajdującym się w kryzysie.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu - UM Łowicz - Samodzielne stanowisko ds. profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- ilość osób biorących udział w projektach
3.4.4. Rozwój bazy instytucjonalnej świadczącej wsparcie i pomoc osobom doznającym przemocy.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- liczba instytucji
3.4.5 Umożliwienie członkom rodzin zagrożonym przemocą i dotkniętym przemocą dostępu do pomocy specjalistycznej.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu - UM Łowicz - Samodzielne stanowisko ds. profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii;	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- liczba udzielonych porad
3.4.6 Podejmowanie działań interwencyjno-pomocowych na rzecz dzieci – ofiar i świadków przemocy.	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, – Zespół Interdyscyplinarny, – samorząd gminny, – placówki oświatowe	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- liczba podjętych działań

Cele operacyjne i kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Termin realizacji	Wskaźnik
CEL STRATEGICZNY 4 – POLITYKA MIESZKANIOWA			
4.1. Rozwój infrastruktury w zakresie rozwiązywania problemów mieszkaniowych i bezdomności.			
4.1.1. Tworzenie mieszkań chronionych.	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, - UM Łowicz	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- liczba mieszkań chronionych
4.1.2 Tworzenie nowych oraz poprawa stanu technicznego mieszkań komunalnych.	- Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Łowiczu	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- liczba nowo powstałych mieszkań, - liczba wyremontowanych mieszkań
4.2. Tworzenie warunków wychodzenia z bezdomności i zapobieganie przechodzenia osób ubogich w stan bezdomności.			
4.2.1. Opracowanie i wdrożenie gminnego programu wychodzenia z bezdomności.	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, – UM Łowicz, – Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu, – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łowiczu, – Organizacje pozarządowe, – PCPR, – Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu.	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	– zgodnie ze wskaźnikami zapisanymi w programie
4.2.2. Pomoc rodzinom zagrożonym utratą mieszkania.	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, - Zakład Gospodarki	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- liczba osób, która otrzymała na najem mieszkanie socjalne/komunalne

Cele operacyjne i kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Termin realizacji	Wskaźnik
	Mieszkaniowej w Łowiczu		
4.2.3. Zapewnienie osobom bezdomnym schronienia, pomocy socjalnej, psychologicznej, reintegracji społecznej i zawodowej, w szczególności przy wykorzystaniu indywidualnych planów wychodzenia z bezdomności.	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- liczba osób bezdomnych w noclegowni, - rodzaj udzielonego wsparcia osobom bezdomnym
4.2.4. Podejmowanie działań aktywizujących prowadzących do usamodzielnienia osób bezdomnych poprzez m.in. realizację indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności;	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, - Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- liczba osób bezdomnych, które podjęły pracę, - liczba osób, które za pomocą indywidualnego programu wyszły z bezdomności
CEL STRATEGICZNY 5 – POLITYKA RYNKU PRACY			
5.1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców Łowicza z uwzględnieniem osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy.			
5.1.1 Organizacja szkoleń, kursów i innych form edukacyjnych związanych z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych.	– Powiatowy Urząd Pracy, – OHP, – Cech Rzemiosł i Małej Przedsiębiorczości w Łowiczu, – pracodawcy i inne podmioty.	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- liczba osób uczestniczących w szkoleniach, kursach i innych form edukacyjnych
5.1.2. Wsparcie osób w trudnej sytuacji na rynku	– Powiatowy Urząd Pracy,	działanie ma charakter ciągły	- rodzaje udzielonych form aktywizacji

Cele operacyjne i kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Termin realizacji	Wskaźnik
pracy.	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu.	i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	zawodowej, - liczba osób, które skorzystały z poszczególnych form aktywizacji zawodowej
5.1.3. Tworzenie sprzyjających warunków do podjęcia pracy przez osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy.	– Powiatowy Urząd Pracy.	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- liczba ofert pracy, - liczba osób, które skorzystały z przedstawionych ofert pracy
5.1.4. Udzielanie osobom i rodzinom dotkniętym bezrobociem wsparcia finansowego i rzeczowego.	– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- liczba osób, którym udzielono pomocy
5.1.5 Aktywizacja Społeczno- zawodowa uchodźców	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu - Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- liczba osób zatrudnionych
5.2. Aktywne przeciwdziałanie bezrobociu			
5.2.1. Promowanie zatrudnienia poprzez rozwój przedsiębiorczości.	- Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- działania podjęte przez PUP
5.2.2. Zwiększenie dostępu do usług rynku pracy świadczonych na rzecz bezrobotnych, poszukujących pracy i pracodawców.	- Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- działania podjęte przez PUP
5.2.3. Wzbogacenie oferty i podwyższenie jakości usług	- Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu	działanie ma charakter ciągły i będzie	- działania podjęte przez PUP

Cele operacyjne i kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Termin realizacji	Wskaźnik
świadczonych przez Powiatowy Urząd Pracy.		realizowane do 31.12.2026 r.	
5.3. Poprawa warunków dla wzrostu liczby i jakości miejsc pracy.			
5.3.1. Wspieranie rozwoju małych przedsiębiorstw.	- Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- działania podjęte przez PUP, - liczba firm, którym udzielono wsparcia finansowego
5.3.2. Rozwijanie współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorstwami i pracodawcami.	- Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu - organizacje pozarządowe, - przedsiębiorstwa, - pracodawcy	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- podjęte współpracy
CEL STRATEGICZNY 6 – DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO			
6.1. Prowadzenie kampanii społecznych o zaburzeniach psychicznych.			
6.1.1. Prowadzenie kampanii informacyjnych o zagrożeniach dla zdrowia psychicznego, skierowanych do wszystkich mieszkańców miasta oraz wybranych grup docelowych, np. osób starszych.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu - UM Łowicz - Poradnia Zdrowia Psychicznego	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- podjęte działania

Cele operacyjne i kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Termin realizacji	Wskaźnik
6.2.2. Prowadzenie kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób w stanach kryzysu psychicznego, w tym działań edukacyjnych.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu. - Poradnia Zdrowia Psychicznego	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- podjęte działania
6.2. Podjęcie działań mających zapewnić wsparcie i opiekę osobom z zaburzeniami psychicznymi.			
6.2.1. Opracowywanie i wdrażanie programów polityki zdrowotnej dotyczących profilaktyki zdrowia psychicznego u osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży.	– powiat łowicki, – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, – Poradnia Zdrowia Psychicznego, – podmioty lecznicze	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- zgodnie z wdrożonym Programem
6.2.2. Prowadzenie warsztatów terapii zajęciowej dla osób chorujących psychicznie oraz warsztatów terapii zajęciowej dla osób z upośledzeniem umysłowym.	– warsztat terapii zajęciowej w Parmie, – ŚDS w Łowiczu	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- liczba osób, którym udzielono wsparcia
6.2.3. Organizacja specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu	działanie ma charakter ciągły i będzie realizowane do 31.12.2026 r.	- liczba osób, którym udzielono wsparcia

VIII. Realizacja strategii

Ramy finansowe realizacji Strategii

Realizacja celów Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do roku 2026 dla Gminy Miasto Łowicz przebiegać będzie w ramach budżetu Gminy Miasto Łowicz, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł, m.in.:

- dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych,
- dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie zadań zleconych,
- programów rządowych obejmujących realizację zadań z zakresu polityki społecznej,
- innych środków pozyskanych w ramach konkursów dotacyjnych i programów unijnych.

Potrzeby finansowe na realizację poszczególnych celów i zadań w ramach Strategii zostaną uwzględnione w corocznych planach finansowych Gminy Miasto Łowicz.

Wdrażanie, monitoring i ewaluacja

W procesie planowania strategicznego niezbędnym elementem jest wdrożenie, monitorowanie i ewaluacja. Wdrożenie rozwiązań zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych odbędzie się w oparciu o współpracę i zaangażowanie wielu instytucji i organizacji, zajmujących się problemami społecznymi w mieście. Biorąc pod uwagę długi termin realizacji Strategii, a także, że istotą efektywności jej funkcjonowania jest wykonywanie zamierzonych zadań w zakresie, formie i stopniu dostosowanym do potrzeb mieszkańców miasta Łowicza, przyjęto do przeprowadzenia działania monitorujące – wskazujące na zgodność podejmowanych czynności z założeniami Strategii, a także ewaluacyjne, na podstawie których będzie możliwe stwierdzenie czy działania te przyczyniły się do osiągnięcia celów Strategii.

Monitorowanie Strategii polegać będzie na corocznym zbieraniu informacji o stanie realizacji poszczególnych działań. Dane te podlegać będą analizie i ocenie, umożliwi to opracowanie dalszych przedsięwzięć oraz doskonalenie dotychczas wykonanych zadań.

Za monitoring odpowiedzialna będzie Komisja Społeczna Rady Miejskiej w Łowiczu oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, który prowadzić będzie monitoring w oparciu o wskaźniki finansowe i ilościowe. Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą źródła statystyki państwowej (GUS) na poziomie miasta. Poza tym bazę będą stanowiły informacje i dane otrzymane od podmiotów wskazanych jako realizatorzy poszczególnych działań w obszarach priorytetowych.

Częstotliwość pomiaru, a także raporty wskaźników ustalane będą w zależności od ich kategorii – miesięcznie, kwartalnie lub rocznie.

Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wymienionymi działaniami i w zależności od pozyskanych środków finansowych. Strategia będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom, związanym z zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców Łowicza, zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną oraz wymogami prawa.